

Bəsələki Nggurcau **MƏNCAU**

Maləmce mala *Bəsələki Nggurcau* ka tsadya mala masələata acau mala Musa na mənana banggi amə Isərayila a nzali Mowap ka, yi ban mənana à yi cam kam a masələata gya məsauwe malea aba pədanban, sə à malanə kutio à nè ak nzali Kan'ana ka.

Abea mugulacau mənana à giləia aba maləmcenî ka à nda ka: (1) Musa nyesə denyicau arə acau-kumban məgulke mala apələa lumine mənana à kùtí ka. Zəmbi abwe bəà denyinə gingnəban mənana Bakuli gingnəia aba pədanban ngga, sə bəà dumnə okiru andə doməsəcau aban Bakuli. (2) Musa nyare banggia wia Anzongcau Lum sə bəsələki bəlia wia gîr mənana Nzongcau Mədəmbe nakiyi ka, ace mənana bəà sələ ama pabamuru malea bə pà aban Yahweh nəmurəi. Pələa bəsələ bəlia wia acau mala anggurcau dāngdāng mənana à nè yálmúr do-yiləmu mala Isərayila a nzali pacau ka. (3) Musa kasəbalə abwe arə bá kùrcau mala Bakuli mənana pangnəia ka, sə ndarə banggia wia ama bwal acau mala kùrcau mənəia andə kùr bamuru arə kpatea, mənana duməna púp à nè peə ka, bəà pələi bə duk bəshe. (4) À pè Jesəwa gara mala bwal túró do bəwaməgule amur abwe ace twal bancame mala Musa. Anzəm mana Musa tuna nggyal mala bəwangsəki doməsəcau mala Bakuli, sə nana tsəkbu

male amur atau mala amə Isərayila ka, pələa wú a Mowap, a takuli mala Nggeasala Jodan.

Múrcau mægule mala maləmce mənía ka nda mənana ama Bakuli amsəna abwana male mənana tária ka, sə tsəngənía-bù, yì abwana male mənana earcea ka. Abwana male ka bəà denyinə mənía, bəà earce sə bəà oki wi, ace mənana bəà kum yiləmu andə lidəmba mala tsəkbu.

Acau mənana abwana súrəia pepè aba maləmce mənía ka à nda ka amənana Yesu tunəia ama nzongcau mægule mala anzongcau kat, mənana ama: <<Wu earce Yahweh Bakuli ma'wun nə babum wun kat, andə yiləmi wun kat, andə koman ma'wun kat.>> 6:4-6

Agir mənana a baləi ka

Nacau'ha mədəmbe mala Musa 1:1--4:49

Baria nacau'ha mala Musa 5:1--26:19

1. Anzongcau Lum 5:1--10:22

2. Angguracau, andə atsəkcau andə anunkiru 11:1--26:19

Acau mala sələe ace kùtí a nzali Kan'ana 27:1--28:68

Kwakita kùrcau dəm a bəshe 29:1--30:20

Masələata acau mala Musa 31:1--33:29

Lú mala Musa 34:1-12

Musa tita masələata bangcau male

¹ Amənia ka à nda ka acau mənana Musa banggi amə Isərayila kat, a nkaring takuli mala Nggeasala Jodan, a njenja, aba Araba* a mgbasho nə Suf, anre Paran, andə Tofel, andə Laban Hazerot, andə Dizahap ka.

* **1:1 1:1** Araba ka nda bawanban aba pədanban.

² Twal a Horep, nə njar Nkono Seyir, aban ká Kadesh-Baniya ka, gya mala nongŋo lum-nong-mwashat na.

³ Nda a pwari mədəmbe mala lum-nong-mwashatia zongŋo aba lumi-inea pələa,[†] anzəm mana amə Isərayila nyingŋəna Masar ka sə Musa nacau nə amə Isərayila, banggia wia gır mənana kat Yahweh banggi wi ama bə banggia wia púp ka.

⁴ Anggo ka, Musa angŋəna dəmba linamurəm amur Sihon Murəm mala amə'Amor, mənana do a Heshbon ngga, andə Og Murəm mala amə Bashan, mənana do a Ashtarot a Edəri ka.

⁵ A njartakuli mala nkaring Nggeasala Jodan, aba nzali mala amə'Mowap, sə Musa məngiba mənia yì nggurcau ka ama:[‡]

⁶ Yahweh 'Bakuli ma'səm bangga səm cau, mənana səm nda a Horep ka, ama:

Wun ngga, wu duməna a ban nkono man banì sauwuna, karəna anggo.

⁷ Wu pələa, wu twal gya ma'wun, sə wu o a nzali múr ankono mala amə'Amor, andə abu-nzali mənana kat à nda a murkala andəia a Araba, aba nzali múr ankono, andə Negev, andə dulum a kún nggeamúr, aban ká nzali mala amə'Kan'ana, andə mala amə Lebano, kya bwal a kún Nggeasala Məgule, yì Yiufəretis ka.

⁸ Wu səni, ən pana wun mənia yì nzali ka. Wu kùtí abaləi, wu kya e bə duk ma'wun. Mim

[†] **1:3 1:3** *lumi-inea pələa*: Akani ka amə Isərayila malanə kùtí aba nzali Kan'ana, səama bə à kutina dídyal apələa lumi-ine mənə à kùtí ka, twal a Kadesh-Baniya, bə pà ace mgbicau mənana à mgbiki Yahweh raka. [‡] **1:5 1:5** 'Balli gbal aba: Bal 21:21-35.

Yahweh ka, ən kánagìr ama mə nə pè aká wun, yia Ibərayim, andə Ishaku, andə Yakupu, mənیا yì nzali ka, andə amə'keà kat mana à nə yia bəlia nənzmò ka.

*À twal abwana-məgule
(Puro 18:13-27)*

Musa lidamba nə cau ama:

⁹ Ən bangga wun cau, a bəkú mənò, ama:

Pa mə nə gandə lidamba nə twal twalo mala duk bəwaməgule amur wun nəmurəam dāng.

¹⁰ Acemənana Yahweh Bakuli ma'wun, hatəkina làkkì ma'wun, yalung ngga wu làkkina kəla làkkì mala anlero a bumkuli.

¹¹ Bə Yahweh, yì Bakuli mala aká wun, tsəa, bə wu làkkì kām kusə pas, sə bə tsəka wun bui, kəla mana bang ama nə pakka wun ngga!

¹² Lang sə mim nəmurəam ngga, mə nə gandə twal atanni ma'wun, andə dəmbərya ma'wun andə aloasəkiaban ma'wun a rəarə wun?

¹³ Wu twal abwana abalə wun, a koya təu, abwana mana à kwarô, sə à ndanə sələe, à kə pea wia gulo ka. Amənia yì abwana ka, à nda mə nə tsəia à nə duk abwana-məgule amur wun ngga.

¹⁴ Sə wun ngga, wu pam eare, ama, <<Gìr mənana kat a bang ama awu nə pè ka, məboarne na.>>

¹⁵ Nda sə ən twal abwana-məgule amur atau ma'wun, abwana mana à kwarô sə à kə pea wia gulo ka. Ən tsəia bəà duk abwana-məgule amur wun: amə'sàrəban mana à nə denyinə anggəsan mala abwana á-mwashat, andə mala abwana gbəman-mwashat, andə mala abwana

lumi-tongno, andə mala abwana lum, kəla amə'buno-gulo amur atau ma'wun.

¹⁶ Sə ən pe amə'bashı ma'wun mənıa yı kwarkıru, a mənə yı pwari ka, ama:

Wu ok acau mənana à nda a nre ka amə'eam wun ngga, sə wu pək bashı aba məsəcau a nre bwa andə mə'eambi, sə a nre bwa andə bəri mənana ndanədo abaləia ka.

¹⁷ Wu kəa ləmdə tərban aba pək bashı dāng;§ wu ok cau mala koya bwa, ko məkyauwe, ko mägule. Wu kəa banggi baməsə kəbwa dāng, acemənana bashı ka, mala Bakuli na.

Cau mənana kat gandə wun ngga, wu yinəi abanam, mə nə yia oè.

¹⁸ Sə a bəkú mənə ka, ən kwarkir wun amur gir mənana kat wun nə pək ka.*

À tasə aburana bəà kya shenzə nzali mūr ankono

(Bal 13:1-33)

Musa lidamba nə nacau aban amə Isərayila ama:

¹⁹ Pələa səm nying Horep, səm kútı nəba nggea pədanban mənə kat məpə bangciunı, mənana wu səni a njar aban ká a nzali mūr ankono mala amə'Amor, kəla mənana Yahweh tsəa ama bə səm pək ka. Lang səm yı bwalna Kadesh-Baniya ka,

²⁰ ən bangga wun nəma: <<Wu bwaləna nzali mūr ankono mala amə'Amor, yı nzali mənana Yahweh Bakuli ma'səm kə pə səm ngga.

²¹ Wu səni, Yahweh Bakuli ma'wun tsəngəjəná wun mənıa yı nzali ka a badəm wun. Wu kyane,

§ **1:17 1:17** Səni gbal aba: Pəris 19:15; Nggur 16:19; Pas 24:23.

* **1:18 1:18** Balli aba: Pur 18:13-26.

wu kya e bə duk ma'wun, kəla mənana Yahweh, yi Bakuli mala aká wun, bangga wun ngga. Bangciu bə kəa pəkka wun, ko wun nə gəggəli dāng.>>

²² Pələa wun kat ka, wu yiu abanam, wu bang ama, <<Came bə səm túr aburana bəa akdəmba, bəa kya shenzə bá nzalinì, sə bəa yina səm nə cau amur njar mənana səm nə eau nəi, andə alá mənana səm nə ká kəm ngga.>>

²³ Cə boaram, nda sə ən twal abwana lum-nong-bari, bwa mwashat aba koya tau ka.

²⁴ Aməno yi abwana ka, à pələa à eauwe aban ká aba nzali múr ankono. À wari a bu Bangjaban mala Eshkol, à kya shenzəi, à sən bá nzalinì kat.

²⁵ Sə à twal abea bəlanggun mala nzalinì, à bwal a buia, à yinəia aban səm. À yi bangga səm ama, <<Nzali ka, məboarne na, mənana Yahweh Bakuli ma'səm kə pə səmi ka.>>

Mgbikiru a Kadesh-Baniya

(Bal 14:1-10)

Sə Musa lidəmba nə cau ama:

²⁶ Sə wun ngga, wu ear ama wun nə eauwe, wun nə ká dāng; wu mgbicau arə nzongcau mala Yahweh Bakuli ma'wun.

²⁷ Wu nggwani abalə agumli ma'wun, sə wu bang ama, <<Acemana Yahweh binəməsə səm ngga, pusə səm aba nzali Masar ace mənana bə yi tasə səm a bə amə'Amor bəa twalta səm.

²⁸ A ya ban sə səm nə eauwe? Amə'eam səm bungina babum səm nə cau mənana à bangga səm ama, <Abwana mənə ka, à gulkio sə à dāh'rikya à kúti səm. Anggea-là malea ka, aməgulke na, à gumbəlia nə asheran mənana à dāh'rya à bwal kùli

ka. Yàle səm sən akwatəman-bwa kàm, abwana mənana à tunəkia ama amə'kà Anak ka!> >>

²⁹ Pələa ən bangga wun nəma, <<Cè wu gəggəli dāng; ən'ò bə kəa pakka wun arəia dāng!

³⁰ Yahweh Bakuli ma'wun, mana kə ká dəm wun ngga, nə munə ace wun nə nggearəi, kəla mana pək ace wun a Masar, məsə wun səni ka,

³¹ sə aba pəfanban, ban mənana wu sənəna twalo mana Yahweh Bakuli ma'wun twal wun, kəla mana tárrú kə twal muni, a njargula mənana kat wu ging kam, sə wu yiu a ban mənəia ka.>>

³² Kat aba mənəia ka, wu earnə Yahweh Bakuli ma'wun dāng;

³³ yì mana akà wun dəmba, aban ká ace ala wun tà ban mana wun nə duk kàttì ma'wun kàm, nə bəsa a kùli nə bu-dù, sə nə pərɓang nə pwari ace ləmdəa wun njar mənana wun nə pələ kam ngga.

Bashi a Kadesh-Baniya

³⁴ Yahweh ok gi acau ma'wun, bumi lúllô. Nda sə kángìr ama:

³⁵ Kəbwa pà kam a nza məbike man, mənana nə sən nzali məboarne mənana ən kángìr nəma mə nə pè aká wun ngga, dāng.

³⁶ She kə Kalip, yì muna-bwabura mala Je-fune. Yì ka, nə səni, sə mə nə pè wi nzali mənana kusəi parəni ka, andə aməkè, acəmənana yì ka, kpata cau mem, Mim Yahweh, nə ɓabumi kat ka.

³⁷ Nda gbal, atàcau ma'wun ngga, bum Yahweh lul arəàm, sə banggam ama, <<We gbal ka, a pà wu nə kútí kam dāng.

³⁸ Səama məbwalo kúntúró yì Jesəwa, muna-bwabura mala Nun ngga, nə kútí kam.

Bakbabumi, acemənana yì na nè kánə amə Isərayila bəà kya ak nzalinì bə duk nzali libala malea ka.>>

³⁹ Pələa Yahweh bangga səm kat ama:

Sə nggearə amuna məkèke ma'wun, mana wu bang ama à nè pwanìa arə wun, andə amuna-burana ma'wun mənana yalung ngga à sùrè məboarne andə məbane raka, à nè kútí kam; mə nə pea wia mənìa yì nzali ka, nè duk girkuma malea.

⁴⁰ Səama wun adyan ngga, wu pələa, wu twal gya ma'wun aban ká aba pədanban nə njargula ká Nggeamùr Nzuno.

⁴¹ Pələa wu bang ama, <<Səm pàngnəni Yahweh caubikea, səm nə eauwe səm nə ká munəo, kəla mənana Yahweh Bakuli ma'səm sà'arə səm ngga.>> Nda sə koyan atà wun ngga gyar agirbura male arəi, acemənana aba denyicau ma'wun ngga, wu kə səni kəla eau a nzali amúr ankono ka, pà nè kwan dāng.

⁴² Sə Yahweh banggam ama, <<Banggia wia, bəà kəa na ama à nè eau dāng, sə bəà kəa munə dāng, acemənana pà mə nə pà atà wun dāng, bə ana raka abiwun aməbura nə nggá gandə wun.>>

⁴³ Nda sə ən bangga wun, səama wun ngga, wu tsəkir cə dāng. Wu mgbicau arə sà'arəban mala Yahweh, sə wu lo aba twalkicau, wu eau a nzali múr ankono.

⁴⁴ Sə lang amə'Amor mənana à do a mənə yì nzali múr ankono, puro sə à yiu arə wun ngga, à pər wun kəla məsənyi, à mesəki wun a Seyir yi pur a Horma.

⁴⁵ Sə wu nyare wu yi bua a badəm Yahweh, sə Yahweh ka binə ok bua ma'wun, kwakikiri arə wun dāng.

⁴⁶ Nda gır mana tsəa sə wu ueo a Kadesh wu pakkı anonggio pas kām ngga.

2

*Purî gya-gāli a babondo
Musa lidamba nə cau ama:*

¹ Pələa səm pələ nənzm səm, səm twal gya aba pədanban, a njargula ká Nggeamür Nzuno, kəla mana Yahweh banggam ngga. Səm twal anongho pas səm ndaban gumbəli nzali mūr ankono mala Seyir.

² Pələa Yahweh banggam ama:

³ Banı sauwuna mana wu camarə gumbəli ban mənıa yı nzali mūr ankono ka, kārəna anggo. Adyan ngga, wu pələ mūr wun nə njarnza.

⁴ Bangcau nə abwe, pea wıa mənıa yı nzongcau ka, ama, <<Wun ndo wun nə kútı nəba nzongnzali mala abəla ma'wun, yı amə'Edom, aməkə Isəwa, mana à ndanədo a Seyir ka. Yıa ka bangciu nə pakkıa wıa arə wun. Ace manı ka, wu tsəkir wun.

⁵ Wu kəa na ama wun nə altacau, wun nə munəo arəia dāng, acemənana pə mə nə pə wun bəkə ban aba nzali malea dāng, ko bə nda bəti kəla tangna mala bakusəu mwashat ka. Acemənana ən panı Isəwa mənıa yı nzali mūr ankono mala Seyir ka, duməna male.

⁶ Wun ngga, wun nə kúr gírlina mənana wun nə lĩ, andə mür mana wun nə nu ka a buia nə bolo-azərfa.>>

⁷ Yahweh Bakuli ma'wun ngga tsəngɣə́nà wun bù amur túró mana kat wu tsək abu wun amurí ka. Yì ka sələnace gya ma'wun nəba nggea pədanban mənía ka. Abalə apələa mənó lumi-ine (40) ka, Yahweh Bakuli ma'wun na atà wun bà; yələ ko wu dʷanyí kəgír dāng.*

⁸ Ace mənó ka, səm yì kútì nzong-nzali mala abəla ma'səm, aməkà Isəwa mana à ndanədo a Seyir ka, səm mgbàllì njargula Araba a bə̀ bù səm bə̀ bwa pur a Elat andə Eziyon-Geba ka. Səm twal gya aban ká a pədanban mala amə'Mowap.

⁹ Pələa Yahweh banggam ama, <<Wu kəa na ama wun nə altacau arə amə'Mowap ama wun nə kánə lwa arəia dāng, acemənana pà mə nə pà wun bəkə ban aba nzali malea ama ma'wun na ka dāng. Mənía ka nda acemənana ə́n panì aməkà Lotu nzali Ar, duməna girkuma malea.>>

¹⁰ (Amə'Emit nda mənana à duk kam didyal ka. Yìà amə Emit ka, à làkkì sə à ndanə rəcandəa. Abwana amə'dāh'rike na, kəla amə'Anak.

¹¹ Amə'Emit andə amə'Anak kəm ngga abwana súrəia ama amə'Refa, səama amə'Mowap kə tunəia ama amə'Emit.

¹² Didyal ka, amə'Hor nda mana à do a nzali Seyir ka, sə aməkà Isəwa mana à tunəia ama amə'Edom ngga, à yì pəria, à wal-luia sə à ak nzalinì arəia, à duk kam, kəla mana amə Isərayila

* 2:7 2:7 Balli gbal aba: Nggur 8:2-4; 29:5; Nehe 9:21.

pangnə abwana a nzali mənana Yahweh pea wia bə duk malea ka.)

Musa lidamba nə banggi amə Isərayila cau ama:

¹³ Sə Yahweh bangga səm ama, <<Adyan ngga wu lo, wu yəli myalmúr Zeret.>>

Anggo gbal səm lo, səm yəli myalmúr Zeret.

¹⁴ Lo ma'səm mana səm nying Kadesh-Baniya, səm twal gya sə səm yi yəli myalmúr Zeret ka, twal səm apələa lumi-tàrú bwamdə tongno-nong-tàrú (38). Aba mənə anggo ka aburana mənana kat à nda ka amə'lwa a nza mənə ka, à wukina puppup, kəla mana Yahweh Bakuli kángir ama nə twaltea ka.

¹⁵ Yəle bu Yahweh Bakuli nə nggearəi, nda mana pələ arəia nə málíä, she bə teə twalna ka.†

¹⁶ Lang aburana, amə'lwa kat, teə twalna, sə à wukina abalə abwana ka,

¹⁷ Yahweh banggam ama,

¹⁸ <<Yalung ngga, wun nə kàr nə nzong-nzali mala amə'Mowap a Ar.

¹⁹ Səama lang wu gbəshinə nzong-nzali mala aməkà Amon ngga, wu kəa na ama wun nə lulbumia, ko wun nə altacau arəia, mənana nə tsəia bəà lo munəo arə wun ngga dāng. Mənia ka nda acemənana pə mə nə pə wun kə ban aba nzali mala amə'Amon bə duk ma'wun ngga dāng. Ən panì aməkà Lotu nzalinì, duməna malea na.>>

²⁰ (Mənia yì nzali dīdyal ka, amə'Refa, mənana amə'Amon tunəia ama amə'Zamzum ngga, à nda ka abwana mana à duk kam ngga.

† 2:15 2:15 Balli gbal aba: 1Kor 10:1-5; Yahu 5.

²¹ Yià gbal ka abwana aməcandəe na, à làkkì pas, sə à dāh'rikya kəla amə'Anak. Səama Yahweh bwali amə'Amon kəm, à wal-luia pas, sə à tsək acilia à nying nzalî. Nda sə amə'Amon ak nzali pələ malea, sə à duk kam ngga.

²² Kəgîr məmwashati na Yahweh pè ace amə'Edom, yì aməkà Isəwa, mana à ndanədo a Seyir ka. Yahweh bwali amə'Edom kəm, à wal-lú amə'Hor pas, acilia ka à pəria, à ak nzali arəia, sə à duk kam bà yalung.

²³ Ma mala amə'Avit mana à duki arə amuna-là, tù aban nggea-là Gaza ka, amə'Kafto mənana à pur a Kafto ka, à nda à yi twaltea, sə à yi do a nzali malea ka.)

Musa lidamba nə cau ama:

²⁴ Yahweh bangga səm ama:

Wu lo, wu bwal-njar! Wu yàllî banghaban Arnon. Wu səni, ən pana wun Sihon, bwa'Amor, Murəm Heshbon andə nzali male. Wu kyarəi nə lwa, wu ak nzali male bə duk ma'wun.

²⁵ Twal a yalung ngga, mə nə tsək abwana a banza kat, bəà dum nə bangciu sə mურიà bə kərria arə wun. Acemana à nə okce wun, ən'ò nə bwalia sə rəia nə bəla nə bangciu ace wun.

À gandə Sihon murəm Heshbon a lwa

(Bal 21:21-30)

Musa lidamba nə ne amə Isərayila cau ama:

²⁶ Nda ən loasə amə'na-túrbân a pədanban Kedemot, bəà kya aban Murəm Sihon, bwa Heshbon nə mənəia yì cau do-rəpwala ka, ama:

²⁷ Eara səm, bə səm kútí nəba nzali mô. Səm nə kútí kporong amur njargula. Pà səm nə kyanggî mûr njargula dang.

²⁸ Wu makka səm gírlina mana səm nə li, andə mûr mana səm nə nu ka; səm nə kúria nə bolo-azərfa ma'səm. Kəgír mənana səm earkiyice ka, nda mənana ama wu eara səm bə səm kútí nəba nzali mô nə kusə səm,

²⁹ kəla mana aməkà Isəwa, mənana à do a Seyir, andə amə'Mowap mənana à do a Ar, à eara səm, səm kútí nəba nzali malea ka. Səm nə kutio she səm kat ka səm yàlənì Nggeasala Jodan, səm kutina a nzali mənana Yahweh 'Bakuli ma'səm kə pà səmi ka.

³⁰ Sə Murəm Sihon, bwa Heshbon ngga binəe; ko eara səm bə səm kútí nəba nzali male dang. Mənia ka nda acemənana Yahweh 'Bakuli mə'wun tərna babumi sə mûrí candəna ace mənana bə tasəi a babù wun, bə wu gandəi a munəo, kəla mənəo yalung pək ka.

³¹ Pələa Yahweh banggam ama:

Səni, Ən tinatà pà Murəm Sihon andə nzali male a bû wun. Wu tita kyan nə lwa arəi wu li nzali male, sə wu e bə duk mə'wun!

³² Pələa Murəm Sihon andə amə'lwa male puro ace yinə munəo arə səm a Jahaz.

³³ Sə Yahweh 'Bakuli ma'səm tasəia a babù səm, nda səm gandəi andə amuna-burana male, səm kidiki andə abwana male kat.

³⁴ A bákui mənəo ka, səm ak alá male, səm kidikia kat, sə səm twalta abwana kat, aburana andə amaməna, andə amuna məkeke. Ko səm nying kəbwa nəyiləmu dang.

³⁵ Kə agirkusəu na səm gbəwia kəla kume-lwa ace bəmür rə səm, andə gəna-lwa mana səm pwan arə alá mana səm ea ka.

³⁶ Tite amur nggea-là Aruwa, mana nda a kún Banghaban Arnon, andə là mənana aba banghaban aban ká nzong-nzali mala amə Giləyat ka, səm limurəm amúrià nə lwa. Bekə nggea-là pà kàm mənana gandə səm a lwa ka dāng; Yahweh Bakuli ma'səm tasəia a babu səm.

³⁷ Kə nzali mala amə'Amon nda mana səm gbəshì banià raka, yì kún Nggeasala Jabok, andə anggea-là mala nzali mūr ankono andə abân mənana kat Yahweh Bakuli ma'səm tsəka səm nzongcau ama, bə səm nyia, bə səm kəa jea raka.

3

Isərayila lì Og Murəm mala amə Bashan nə munəo

(Bal 21:31-35)

Musa banggi amə Isərayila ama:

¹ Anzəm mənə ka, səm pələa sə səm eau a njargula ká nzali Bashan. Og, yì murəm Bashan ngga, puro ace mənana nə munə arə səm a Edəri; yì sə abwana male mənana à pur munəo ka, à soa səm.

² Pələa Yahweh banggam ama:

Cə bangciu pakkô arəi dāng. Ən angğa dəmba ən pano wi a babuo, yì andə abwana male kat andə nzali male. We ka, awu nə pakkı wi kəla mənana a pakkı Sihon murəm mala amə'Amor, mənana do a Heshbon ngga.

³ Anggo sə yi pa, Yahweh Bakuli ma'səm ngga yi pà Og murəm Bashan gbal a babù səm, yì andə

abwana male kat. Səm wal-luia kat ko kəbwa ueo a bənì dāng.

⁴ A bākú mənə ka, səm li ka anggea-là male kat; kə nggea-là pà kàm mana səm e arəia raka; anggea-là lumi-tongno-nong-mwashat aba bu-nzali Argop, aba nzali-murəm mala Og a Bashan.

⁵ Anggea-là mənə kat ka à kàriá nə asheran amə'dāh'rike, sə akúnla ka à peə nə anggun məcandəe ace gírĩa; dəm ngga à ndanə amuna-là mənana à kàriá nə asheran raka.

⁶ Səm kidikia* puppup kəla mana səm pàkkí Sihon murəm Heshbon ngga; səm twalta aburana, andə maməna, andə amuna aba koya nggea-là.

⁷ Səama agirkusəu andə agirkuma mala anggea-là mənə ka, səm pwanĩa kəla gəna-lwa, à pələ mə'səm.

⁸ A bākú mənə ka, səm ak anzali a bű amurəma bari mala amə'Amor, mənana à nda a nkaring Nggeasala Jodan ngga, twal a Bangnaban Arnon aban ká Nkono Hamon.

⁹ (Amə'Sidon tunə nkono Hamon ama Siriyon, sə amə'Amor ka à tunəi ama Senir.)

¹⁰ Səm ak anggea-là kat aba nzali-murəm mala Og a Bashan; anggea-là male mənana a bawan-mgbangban, andə bu-nzali Giləyat kat, andə bu-nzali Bashan kat, yi puro a Saleka andə Edəri.

¹¹ (Og murəm Bashan ngga, nda masələata bwa'Refa mənana ue nəmurəi atə acili amə'Refa ka. Gyangnjan-nongnjo male ka à pè nə bolo-candəa. Nda kam piü a Rabba, là mala amə'Amon. Sauwa mala mənĩa yi gyangnjan-nongnjo ka bakusə

* **3:6 3:6** *kidikia*: À taria kəla pəgír aban Yahweh nə twaltea kàng.

lum-nong-tàrú nə gauwa-tsùrú na, sə tangŋa male ka bəkusəu tongno-nong-mwashat na.)

Gaki nzali

(Bal 32:1-42)

Musa banggi amə Isərayila ama:

¹² Lang səm ak nzali mənəia sə pələ ma'səm a bəkú mənə ka, ən pē atəu mala Ruben andə Gad bu-nzali mənəna tite a là Aruwa, mənəna nda a kún Bangŋaban Arnon ngga, andə gauwa-tsùrú mala Giləyat, nzali mūr ankono andə alá mənəna abaləi ka.

¹³ Cili nzali Giləyat, andə nzali Bashan kat, yì nzali-murəm mala Og, mənəna nda a bu-nzali Argop kat ka, ən pē gauwa-tsùrú mala tàu mala Manasa. (Bu-nzali mənə kat abə Bashan ngga, à kə tunəi dīdyal ama nzali mala amə'Refa.

¹⁴ Sə bə bwa mana à tunəi ama Jayar, a tàu mala Manasa ka, lī mənə yì bu-nzali Argop kat abə Bashan ngga nə lwa yì pur a nzong-nzali mala amə'Geshur andə amə'Ma'aka. Pələa yì Jayar ka, nggadī lullə Bashan, tunəi nə lulləi ama Havot Jayar.† Yalung ngga anggo sə à kə tunə banì.)

¹⁵ Nzali Giləyat ka ən pē aməkà Makir.

¹⁶ Bu-nzali mənəna tite a Giləyat sə sarəa aban ká Bangŋaban Arnon ngga, ən pē tàu mala Ruben andə tàu mala Gad. Tsùrú mala bangŋaban man ngga nda nzong-nzali malea mənəna kutio kya go a kún Nggeasala Jabok, mənəna nda nzong-nzali mala amə'Amon ngga.

¹⁷ Dəm ngga ən pea wia Araba sarəa yì go a kún Nggeasala Jodan kəla nzong-nzali, sə lo a

† 3:14 3:14 Havot Jayar ka baləi nda <<Alá mala Jayar.>>

kún Nggeamùr Chineret sarəa aban yiu a kún nggeamùr mala Araba, mana à kə tunəi gbal ama Nggeamùr Tubamur ka, a kusə abum Nkono Pisga a bù-njartakuli.

¹⁸ A bàkú mənə ka ən kwarkir wun ani nəma:

Kat andə amani ama Yahweh Bakuli ma'wun pana wun mənə yì nzali ama bə wu duk kam ngga, duməna púp wun mənəna kat wu nda ka aburana, amə'lwa ma'wun ngga, wun nə aki amə'eam wun amə Isərayila dəmba, à nə yàlî nkaring Nggeasala Jodan, aba kùrrəu andə gilərəu ace bwalia wia kàm.

¹⁹ Səama amālá wun, andə amuna ma'wun, andə agirkusəu ma'wun (mənəna ən sələnə ama à nda pas ka), à nə gandə ue kani abalə anggea-là mənəna ən pana wun ngga.

²⁰ Duməna púp wun nə lidəmba nə lwa-lwa shebè Yahweh pànî amə'eam wun amə Isərayila limurəm, kəla mənəna pà wun ngga, bəà ak nzali mənəna Yahweh Bakuli ma'wun kə pea wia a nkaring Nggeasala Jodan nə njar-nzali ka, bəà duk kam. Anzəm mənə ka sə wun nə nyare aba nzali ma'wun mənəna ən pana wun ngga.

²¹ A bákuì mənə ka, ən banggi Jesəwa nəma, <<We nə nggearəo ka a sənəna agir mənəna kat Yahweh Bakuli ma'wun pàngnə Murəm Sihon andə Murəm Og ka. Anggo sə yì ka nə pàngnə anzali-murəm kat mənə wun nə yàlî nkaring Nggeasala Jodan nə njar-nzali, wun nə ká kàm ngga.

²² Cè bangciu pàkka wun arəia dāng, Yahweh Bakuli ma'wun ngga, nə munə ace wun.>>

*Bakuli binəi Musa kutio a Nzali Kan'ana
Musa lidamba nə banggi amə Isərayila cau ama:*

²³ Akə bákui məno dəm ngga, Ən buaki arə Yahweh nəma,

²⁴ <<Yahweh Bakuli, ado ka a tinata ləmdəəm, mim guro mò, gulo mô andə rəcandəa mò; ya bakuli nani a kuli ko a nzali, mənana nə gandə pakkı agir andə atúró məgulke kəla mò ka?

²⁵ Ən nggə zəmbô, earâm bən yalı Nggeasala Jodan, ace mənana mə kya sən nzali məboarne məno a nkaring, yì nzali mır ankono məboarne andə Lebano ka.>>

²⁶ Sə Yahweh ka bumi lullô arəəm atəcau ma'wun sə eare nə kwakikiri arəəm dāng. A kún mani ka, banggam ama, <<Cau məna ka kārəna! Kəa nyare a banggam kə cau dəm amur cau məna ka dāng.

²⁷ Səama eau a bəng Nkono Pisga, sə wu sənban nə njar-nzali, andə njar-nza, andə njar-kunmur, andə njar-takuli. Peləban wu sən nzalini nə məsəo, aceməna we ka, a pə nə yalı Nggeasala Jodan mənia ace ká a nzali məno ka dāng.

²⁸ Jesəwa ka, nda bwa mənana nə kánə amə Isərayila bəə yallı Nggeasala Jodan bəə kya ak məno yì nzali awu nə səni ka. Acemani ka, bəkbəbumi bə dum nə rəcandəa andə məsəkəng-kəngə, sə wu banggi wı gır mənana nə pək ka.>>

²⁹ Anzəm məno ka səm ue kanó aba bəngəaban mənana a nkəbe Bet-Piyor‡ ka.

‡ **3:29 3:29** *Bet-Piyor* bə ban tū aban Nkono Pisga, mənana yakəla a kəm sə Bil'am bəriki nə sú amə Isərayila ka (Bal 23:28). Amə'Moap gbal ka à peri aban Ba'al abani nə lulləu mənana ama <<Ba'al [mala] Piyor>> ka (Bal 25:1-5.)

4

*Musa bəkbabum amə Isərayila bəà okî Bakuli
Musa bang ama:*

¹ Wun amə Isərayila, wu kwakikir wun arə amənia yì anê andə akasəcau mana mə ndo mə nə kània wun ngga. Wu kpatea ace mənana bə wu dum nəyiləmu, sə bə wu kutio wu kya ak nzali mənana Yahweh, yì Bakuli mala aká wun, kə pà wun bə duk ma'wun ngga.

² Wu kəa tsək kəgìr amur gìr mənana ən tsəka wun nzongcau arəi ka dāng, sə wu kəa amsə kəgìr abaləi dāng. Wun ngga wu kpata anzongcau mala Yahweh Bakuli ma'wun, amənia ən nggə bangga wun cau malea ka.

³ Wun ngga, məsə wun, sənəna gìr mənana Yahweh pə a Ba'al-Piyor,* mana Yahweh Bakuli ma'wun twalta abwana kat abalə wun mənana à peri aban Ba'al, yì bakuli mala Piyor ka.

⁴ Səama wun mənana kat wu dum nə məsəcau aban Yahweh Bakuli ma'wun ngga, wu ndakam più nəyiləmu ba yalung.

⁵ Wu səni, ən kanina wun anê andə akasəcau kəla mana Yahweh tsəkam nzongcau ama bən pə, ace mənana bə wu kpatea aba nzali mənana wun ndo wun nə kútí kam ace e bə duk ma'wun ngga.

⁶ Wu tsəkir wun wu kpatea acemənana pə ma'wun anggo ka nə ləmdə kwaro andə bwaltagìr ma'wun aban abwapəndəa mənana à kàrì wun ngga. Yìà ka à nə ok cau mala amənia yì anê ka, sə à nə bang ama:

* **4:3 4:3** Səni aba: Bal 25:1-9.

Məsəcau mənیا yì nzali mægule ka, nzali mala amə'kwaro andə amə'bwaltagir na.

⁷ Yàle ya bə nzali mægule kàm mənana ndanə bekə bakuli abani tù kəla Yahweh Bakuli ma'səm, mana nda aban səm tù koya pwari lang səm bua a baní ka?

⁸ Sə ya bə nzali mægule kàm mənana ndanə anê andə akasəcau aməboarne ulang mala anggurcau mənیا kat ən nggə nongsəa wunia a badəm wun yalung ngga?

*Kasəbaləu arə kùrcəu mana à kùrì a Horep ka
(Puro 20:18-21)*

⁹ Səama wu tsəkir wun arə bamurə wun, sə wu yál bamurə wun pepè, ace mənana balə wun bə kəa lórə agir mənana aməsə wun sənənia, gandəa wun nə bürəcea aba do-yiləmu ma'wun kat ka dāng. Wu kə bang cau malea aban amuna ma'wun andə amə'kà wun.

¹⁰ A pwari mənə wu cam a badəm Yahweh Bakuli ma'wun a Horep ka, Yahweh banggam ama, <<Ramba abwe abanam, ace mənana bən tsəia bəà ok acəu mem, ace mənana bəà kàni banggam abalə anonggio mala do-yiləmu malea kat aba nzali man, sə dəm ngga bəà kànì amuna malea anggo.>>

¹¹ Sə wu sung tù wu yì came a kusə nkono, sə nkono kə earki nə bəsa aban ká kùli. Pərbang məpəndəe andə pəndəa məcikciki yì zuppi amur nkono.

¹² Pələa Yahweh bangcau nə wun nə bá bəsa. Wu ok gi acəu, səama wu sən pə male dāng.

¹³ Sə Yahweh hamba wun kùrcəu male sə bangga wun ama bə wu kpata Anzongcau Lum

mənana ləmdəa wun ngga. Yahweh gilə amənia yì Anzongcau ka amur akpamgbəlang tali bari.

¹⁴ A bàkú mənə ka Yahweh banggam ama mə kania wun anê andə akasəcau mənana wun nə kpatea aba nzali mana ado wun nə yalli Nggeasala Jodan wun nə nggá e bə duk ma'wun ngga.

*À pərban arə peri atə ankul
Musa banggi amə Isərayila ama:*

¹⁵ A pwari mənə Yahweh bangcau nə wun nə bá bəsa a Horep ka, wu sən pə male dāng. Acemani ka, wu yal rə wun pepè,

¹⁶ wu tsəkir wun cə wu pək caubikea mala shərī bəmurə wun bəkə bənzəl mənana pūr bəkə gīr, ko bwapəndəa bwabura ko bwama,

¹⁷ ko koya ulang girkusəu mənana kə gya a nzali, ko nyal mənana kə yal a kùli,

¹⁸ ko bəkə giryiləmu mənana kə gīng nə múrbumi a nzali, ko bəkə nji mənana a tàmūr ka dāng.

¹⁹ Lang wu loasə məsə wun a kùli sə wu sən pwari, andə zongɲo, andə anlero, andə acili agir mənana a kùli ka, cə bəkə gīr swarki wun ama wun nə bunno a nzali aba peri abania, ko wun nə kpata acau malea dāng. Yahweh tsəia akanó ace abwana kat a koya ban a banza.

²⁰ Sə wun ngga, Yahweh twalna wun sə pusəna wun wu purni bá nzali Masar, mənə yì ndà-bəsa mala panzə bolo-candəa ka,[†] ace mənana bə wu duk abwana mala libala male, kəla mənana wu pək yalung ngga.

[†] **4:20 4:20** Balli gbal aba: 1Amur 8:51; Ir 11:4.

²¹ Bum Yahweh lúllô arəàm atəcau ma'wun. Nda bangcau nə kángir ama pà mə nə yállí Nggeasala Jodan dāng, sə pà mə nə kúti aba nzali məboarne mənana Yahweh Bakuli ma'wun kə pà wun bə duk girkuma ma'wun ngga dāng.

²² Acemani ka, mə nə wù akaní aba nzali mənia; pà mə nə yállí Nggeasala Jodan dāng; sə wun ngga, wun ndo wun nə yállí Nggeasala Jodan, wun nə nggá ak nzali məboarne mənə bə duk ma'wun.

²³ Wu tsəkir wun cə balə wun lórə kùrcəu mala Yahweh Bakuli ma'wun mənana kùr nə wun ngga dāng. Sə wu kəa shàrí bamur rə wun bekə bənzál mala bə bakuli, mənana ndanə purban mala bekə gír, kobə məye nani le ka dāng, acemənana Yahweh Bakuli ma'wun pərna wun arə pak gír kəla mənə.

²⁴ Mənia ka nda acemənana Yahweh Bakuli ma'wun ngga bəsa mətwalta gír na,[‡] sə yì ka Bakuli mə'nəbali na.[§]

²⁵ Anzəm mana wu bəlkina amuna andə amə'kau, sə ban wun sauna nə do aba nzali Kan'ana ka, bə wu kídiki bamur rə wun nə kutia pək bekə bənzál mala bə bakuli mana pùr koya ulang gír nani le ka, sə wu pək gír mənana məbikə na aban Yahweh Bakuli ma'wun, mənana nə loasə bumlulla male ka,

²⁶ mə ndya ən nggə tunə kùli andə nzali bəà duk amə'nakún arə wun yalung ama, məsəcau wun nə kídiki akaurəa, tà wun nə twalí bá nzali mənə wun ndo wun nə yállí Nggeasala Jodan wun nə ká

[‡] **4:24 4:24** Səni aba: Pur 24:17; Nggur 9:3; Isha 29:6; Ib 12:29.

[§] **4:24 4:24** Səni aba: Pur 20:5; 34:14; Nggur 5:9; 6:15; Jes 24:19.

é bə duk ma'wun ngga. Do ma'wun pà nē sau a banì dāng, tà wun nē twal kàng.

²⁷ Yahweh nē mesəki wun abalə anzali mala abwapəndəa, sə làkkì ma'wun nē ueo kpokyak abalə anzali mənana Yahweh nē pər wun, wun nē u kam ngga.

²⁸ Akano ka wun nē duk amə kpata abakuli mənana abwana pea nē abuia, nē nggun andə tali ka, ankúl mənana à kə sənban dāng, à kə okban dāng, à kə lili dāng, sə à kə ok rəmban raka.

²⁹ Səama bə wu alṭa Yahweh Bakuli ma'wun a ban mənə ka, wun nē kumi, bə wu alte nē babum wun kat sə nē yiləmi wun kat ka.*

³⁰ Lang wu kutina abata parban mala tanni a masələata apwari,† sə amənia yì agir kat à yina mūr wun ngga, wun nē nyare aban Yahweh Bakuli ma'wun sə wun nē kwakikir wun arə gi.

³¹ Mənia ka nda acemənana Yahweh Bakuli ma'wun ngga Bakuli mə'sən məsəswatər na.‡ Pà nē vwakibui arə wun dāng, sə pà nē kidiki wun, ko bāləi nē lórə kùrcəu mənana pè nē kángir aban aká wun ngga dāng.

³² Wu diban amur anza mana bara-bara, tite a pwari mənana Bakuli pusə bwapəndəa a banza ka, sə wu diban tite a bə nzong kuli aban ká bə nzong kuli: Bekə gír kàm gulo bwalta mənəia kumban ngga le, ko kəbwa ongrəna cə bekə gír kəla manì le?

³³ Kə bə nzali mala abwapəndəa ok gí Bakuli a kə fara aban banggia wia cau nē bá bəsa,

* **4:29 4:29** Səni gbal aba: Ir 29:13. † **4:30 4:30** a masələata apwari ko <<nənzəmə>> ‡ **4:31 4:31** Səni aba: Pur 34:6.

kəla mənana wun ngga wu o, sə wu ndakam più nəyiləmu ka le?

³⁴ Ko bə mənə na raka, bekə bakuli mwami a kə fara ama nə ká sə nə ak abwapəndəa mala bə nzali nə pusəia bəa puri bá bə nzali, nə nyesəia bəa duk amale, kəla mənana Yahweh Bakuli ma'wun pakka wun a Masar ka le? Nə nggearə məsə wun sə wu səni paktúró nə kaba rəcandəa male andə mazo mala nggwarbui; sulə bashi male andə lwa, sə pàkki agir-ləmdəa, agir-gyambəliban andə agir kərmúrú mægulke.

³⁵ À ləmdəa wun amənia yì agir ka ace mənana bə wu sələa ama Yahweh ka nda Bakuli. Kə bə pà kəm dāng she kə yì.

³⁶ Eara wun bə wu ok gì nə kuli ace mənana nə kwarkir wun ngga; sə akani a nzali ka eara wun wu sən bəsa male mægule, sə wu ok acau male nə bá bəsa mənə.

³⁷ Ace earcearəu mənana ndanəi arə aká wun ngga, tər wun, wun amə'keà mənana à bəl wun anzəmia ka. Yì nə nggearəi ka paktúró nə rəcandəa male mægule sə pusə wun bə wu puri bá nzali Masar.

³⁸ Aba ká ma'wun ngga, loasətà abwapəndəa abalə anzali mənana à kúti wun nə gulo andə rəcandəa ka, ace mənana nə yinə wun bə wu yì kúti aba nzali malea sə nə pà wuni bə duk ma'wun, kəla mənə yalung nzalinì duməna ma'wun ngga.

³⁹ Acemani ka, wu sələ yalung, sə wu tsəi a babum wun ama Yahweh ka, nda Bakuli a kùli sə a nzali. Bə kə bakuli pa kəm dāng.

⁴⁰ Wu kpata anggurcau andə anzongcau male, mənana ən nggə pə wun yalung ngga, ace mənana wun wunə amuna ma'wun andə amə'kà wun ngga, agir bəà upa wun a kəkəri aba lidəmba. Sə dəm ngga ace mənana bə wu lidəmba nə do a nzali mənana Yahweh 'Bakuli ma'wun kə pə wun, málá male pə kəm raka.

Anggea-là mala kum-àwá

⁴¹ Pələa Musa tər anggea-là tərú, dāng a njar-takuli mala Nggeasala Jodan,

⁴² ace mənana bə bwa wal-lú bi məmurkala sə pə kpakpak dāng, sə bəkə bīnəməsəu pa kəm a nrea dīdyal raka, bwe nə gandə bangṇa nə kùtí aba mwashat atə amənia yì anggea-là ka, sə nə amsə yiləmi.

⁴³ Anggea-lə ka à nda ka Beza, a bawan-mgbangban a babondo, ace abwana a tào mala Ruben; Ramot a nzali Giləyat ace abwana a tào mala Gad; sə Golan aba nzali Bashan ace abwana a tào mala Manasa.

Isərayila a Bet-Piyor

⁴⁴ Mənia ka nda nggurcau mənana Musa pə amə Isərayila ka.

⁴⁵ Musa hambî amə Isərayila amənia yì anzongcau, andə anê andə akwarkiru, lang à purni bá nzali Masar,

⁴⁶ sə à yina a nkaring a bangṇaban mala Nggeasala Jodan, ban mənana à kə sən bəməsəarəia andə Bet-Piyor ka. Nzali mənia dīdyal ka mala Sihon murəm mala amə'Amor mənana do a Heshbon ngga nda. Səama Musa

andə amə Isərayila gandəi a lwa lang à purî nzali Masar ka.

⁴⁷ À ak nzali mənïa ka arəi andə nzali mala Og, murəm mala Bashan. Amənïa yì amurəma bari mala amə'Amor ka, à yálmúr abwana a nzali mana a nkaring Nggeasala Jodan a takuli ka.

⁴⁸ Amə Isərayila ak nzali arəia, tite a Aruwa mənana nda a nkanggari banghaban Arnon ngga aban ká a Nkono Siriyon (mana à tunəi gbal ama Hamon ngga),

⁴⁹ andə Araba kat, mənana nong a bù takuli mala Nggeasala Jodan aban ká a kún Nggeamùr mala yì Araba, a kusə abum Nkono Pisga ka.

5

Anzongcau Lum (Puro 20:1-17)

¹ Pələa Musa tunə amə Isərayila kat, sə nea wia ama: Wun amə Isərayila, wu ok anzongcau andə angguracau mana ən nggə hamnəia yalung aban wun ngga. Wu kània sə wu tsəkir wun arə kpatea.

² Yahweh 'Bakuli ma'səm kùrcau nə səm a Horep, yì Nkono Saina.

³ Mənia yì kùrcau ka Yahweh kùrì nə aká-səm dāng. Səm nda mənana kùrcau nə səm, səm mənana səm nda kani ado səm ndanə yiləmu yalung ngga.

⁴ Yahweh nacau nə wun nə bəmúri aba bəsa amur nkono.

⁵ A pwari mənə ka, mə nda ban came a nre wun wunəa Yahweh bən bangga wun cau male yì Yahweh, acemənana bangciu pākka wun arə bəsa, sə wu eau a nkono dāng. Sə bang ama:

6 Mə nda Yahweh Bakuli mô, mana pusəo a nzali Masar, a puri bala doguro ka.*

7 A pà wunə pàngnə kə bə bakuli dāng she mim.

8 A pà wunə pàkkî bamúrò bekə bənzál mana pur koya gîr mənana nda a kùli kano bong-bong, ko mənana nda a banza kani a nzali, ko mənana nda a mür a tà-nzali ka dāng.

9 A pà wunə bun a nzali abania, ko awu nə eare bəə swárö wu kpata acau malea dāng; mənina ka nda acemənana Mim, Yahweh Bakuli mô ka, mə nda Bakuli mə'mbali. Ən nggə dīce caubikea mala atárrú amur amunia, andə amə'keə aban ká təruiə andə inea nza mala abwana mənana à binəməsəəm ngga.†

10 Səama ən nggə ləmdə earcearəu mənana kə gəshi raka aban ká arə anza á-pas mala abwana mənana à earcem sə à kə kpata anzongcau mem ngga.

11 A pà wunə paktúró nə lullə Yahweh Bakuli mô aba pàkkiagir bana dāng, acemənana Yahweh pà nə nying bwa mənana paktúró nə lulləi aba pàkkiagir bana ka bə o anggo atàrəi dāng.‡

12 Tsəkiro wu dənyinə pwari Sabbath, wu tári ace Yahweh, kəla mənana Yahweh Bakuli mô tsəko ka.

13 Abalə anongŋo tongno-nong-mwashat ka awu nə pak atúró mô,

14 sə tongno-nong-baria nongŋo ka pwari mem na Mim Yahweh Bakuli mô. Abaləi ka a pà wunə pàk kə túró dāng, we sə amunio, andə aguro-bala

* 5:6 5:6 Balli gbal aba: Pur 20:2-17; Nggur 8:14. † 5:9 5:9 Balli gbal aba: Pur 34:7; Bal 14:18; Nggur 7:10. ‡ 5:11 5:11 Balli gbal aba: Pur 3:13; 6:3; 33:19.

mò, andə andá mò, andə amədambərISO mò, ko koməye atə agir-ləsəa mò, ko bəri mô mənana do atə a lá mò ka. Mənia ka nda ace mənana aguro ma'wun bəà usələo kəla wun ngga.

¹⁵ Denyi ama dıdɣal ka a nda guro a nzali Masar, sə Mim Yahweh Bakuli mô ka, ən amsəo nə kaba rəcandəa andə mazo mala nggwarbu. Nda gır mənana tsəa sə Ən banggo nəma wu tsəkiro arə pwari Sabbath ka.

¹⁶ Pè tárró andə nggo gulo, kəla mana Mim Yahweh Bakuli mô Ən tsəka wun ngga, ace mənana bə yiləmo bə sauwa a banza sə bə banboaro a nzali mana Mim Yahweh Bakuli mô ən nggə po ka. §

¹⁷ A pə wunə wal-lú dāng.*

¹⁸ A pə wunə nongnə bwa mənana wu pa alban wunəi raka dāng.†

¹⁹ A pə wunə iun'í dāng.

²⁰ A pə wunə nakún nyir arə bio məmurkala dāng.‡

²¹ A pə wunə sham mālá bio məmurkala dāng, sə a pə wunə earce ak bala mala bio məmurkala, ko nzali male, ko guro male, ko ndă male, ko mədambərISO male, andə koya gır mənana mala bio məmurkala na ka arəi dāng. §

*Pà eare mala abwe
Musa ne amə Isərayila ama:*

§ **5:16 5:16** Balli gbal aba: Mat 15:4; Mar 7:10; Afi 6:2-3. * **5:17**

5:17 Balli gbal aba: Mat 5:21; Jem 2:11. † **5:18 5:18** Balli gbal aba: Pur 20:14; Mat 5:27. ‡ **5:20 5:20** Balli gbal aba: Pas 25:18.

§ **5:21 5:21** Balli gbal aba: Mat 19:18-19; Mar 10:19; Luk 18:20; Rom 13:9.

22 Yahweh bangga wun amənia yì anzongcau ka a ban ramba ma'wun kat a banbwaná. Na wun cau nə giu məcandəe aba bəsa andə bá pərbang andə bá pəndəa məcikciki amúr nkono; bang amənia yì anzongcau ka sə tsək kə be amurí dang. Osso giləia amur akpamgbəlang tali bari sə pamia.

23 Lang wu ok giu pur nə bá pəndəa, sə bəsa na arə earke amur nkono ka, wun amúr-là andə abwana-məgule ma'wun kat wu yiu abanam.

24 Wu bang ama:

Səni, Yahweh Bakuli ma'səm ləmdəna səm boarbwa andə gulo male, sə səm onghəna gi pur nə bá bəsa. Yalung ngga səm sənəni ama Bakuli kə nacau nə abwapəndəa sə à nə dum nəyiləmu.

25 Sə ado ka, ace mana sə səm nə wǔ le? Mənia yì nggea bəsa ka nə lì səm, sə səm nə wukio bə səm lidəmba nə ok gi Yahweh Bakuli ma'səm ngga.

26 Yana bwe kəm abalə abwapəndəa mənana kat ok gi Bakuli mə'yiləmui aban nacau nə bá bəsa, kəla mənana səm oé, sə bwe au ka?

27 Musa, kyane gbashì ban Yahweh Bakuli ma'səm, sə kwakikiro arə cau mənana kat nə bang ngga. Sə wu yiu wu, wu bangga səm; səm nə kwakikir səm sə səm nə kpate.

28 Lang Yahweh ok cau mənə wu banggam ngga, banggam ama:

Ən onghəna cau mana abwana mənia nō ka. Cau mənana kat à na ka nda pepè.

29 Bə duk wuni ama à ndanə ulang babum kəla mənia ka abaləia, mənana à nə banggam sə à nə kpata anzongcau mem kat koya pwari,

ace mənana yia andə amuna malea ka bəà kum banboarnado mala do-yiləmu mana málá male pà kàm raka.

³⁰ Kyane sə wu nea wia ama, <<Koyan ngga bə nyare aba ndà-gumli male.>>

³¹ Sə we Musa ka cam kani atəm, mə nə po anzongcau puppup, andə angguracau, andə akwarkiru mənana awu nə kània wia, ace mənana bəà kpatea aba nzali mənana Mə nda ban pea wia bə duk malea ka.

Musa bang ama:

³² Acemani ka, wu tsəkir wun wu pàk gır kəla mana Yahweh Bakuli ma'wun bangga wun ngga. Cə wu kyanggi wi atà bù wun məli ko mə'nggare dāng.

³³ Wu kpata acau mənana kat Yahweh Bakuli ma'wun bangga wun ngga, ace mənana bə wu dum nəyiləmu, sə ace mənana agir bəà gingga wun a kəkəri, sə bə yiləmi wun sauwa aba nzali mənana wun nə ká ê bə duk ma'wun ngga.

6

Musa banggi amə Isərayila ama:

¹ Ado ka amənia ka à nda ka anzongcau andə anê andə angguracau mənana Yahweh Bakuli ma'wun banggam ama bən kania wun, ace mənana bə wu kpatea aba nzali mana wun nda rə ká kútí kam, wun nə é bə duk ma'wun ngga,

² ace mənana bə wu banggi Yahweh Bakuli ma'wun, wu kpata angguracau andə anzongcau male mənana ən nggə pa wun, wunə amuna wun

andə aməkà wun kat abalə anonggio mala do yiləmu ma'wun kat ka, sə bə yiləmi wun bə sauwa.

³ Wu kwakikir wun, wun amə Isərayila, sə wu tsəkir wun wu kpatea. Mənia ka nə tsək agir à nə camba wun a kəkəri, sə wun nə bündə kərkər a nzali mənana kiura andə mur'nyi kə bang kəm, kəla mana Yahweh Bakuli mala aká wun pà wun cau ace ka.

⁴ Wu ö, wun amə Isərayila: Yahweh Bakuli ma'səm ngga, Yahweh na mwashat.

⁵ Wu earce Yahweh Bakuli ma'wun nə babum wun kat, andə yiləmi wun kat, andə koman ma'wun kat.

⁶ Amənia yì anzongcau mana ən nggə hamba wun nəia yalung ngga, duməna púp wun nə tsəia a babum wun.

⁷ Wu kàni amuna ma'wun nə tsəkiru. Wun nə nggə bangcau amúrià lang wu dumnədo a bala, sə aban gya amur njar, sə a ban nongɲo ma'wun, sə lang wu loapi ntulo ka.

⁸ Wu kùria a myalbu wun kəla gír'ləmdəa, sə a kúndəm wun a nre ka aməsə wun.

⁹ Wu giləia amur anggun-kúnakurəm mala abala ma'wun sə arə akunbala ma'wun.

Nunkiru amur dwanyi okiru

Musa lidamba nə ne amə Isərayila cau ama:

¹⁰ Lang Yahweh Bakuli ma'wun warinanə wun a nzali mənana kánbì aká wun, aban Ibərayim, aban Ishaku, sə aban Yakupu ama nə pa wun; yì nzali mənana ndanə alá məgulke, aməboarkijamì mənana wun nda mənana wu beă raka,

¹¹ andə abala mana à lumsə nə koya gír məboarne mənana wun nda wu tsəia raka, andə

atüli-mür mənana wun nda wu təmia ka dāng, andə ababan-anap andə anggun olif mana wun nda wu pandəia raka, sə lang wu li sə wu dəməna ka,

¹² wu tsəkir wun cè wu lórə Yahweh mana pusə wun a nzali Masar, nzali guro ka dāng.

¹³ Wu bānggi Yahweh Bakuli ma'wun; kə yi na nəmurəi wun nə kpate ka, sə nə lulləi sə wun nə kángir.

¹⁴ Wu kəa kpata abea abakuli, yi abakuli mala abwana mana à gumbəli wun ngga dāng.

¹⁵ Mənia ka nda acemənana Yahweh Bakuli mana abalə wun ngga Bakuli mə'mbali na;* bə aña raka bumlulla mala Yahweh Bakuli ma'wun nə earke amur wun, sə nə twalta wun dədək aba bānza.

¹⁶ Wu kəa kārəki Yahweh Bakuli ma'wun, kəla mana wu kārəki a Massa ka dāng.†

¹⁷ Wun nə bwal anzongcau mala Yahweh Bakuli ma'wun nə tsəkiru, andə anē andə angguracau mənana tsəka wun ngga.

¹⁸ Duməna púp ama wun nə pək gir mənana nda jik sə məboarne na a məsə Yahweh ka, ace mənana agir bəà kyanba wun pepè, sə ace mənana bə wu kyane wu kya ak nzali məboarne bə duk ma'wun, yi nzali mana Yahweh kánbi aká wun ama nə pea wia,

¹⁹ ama nə pər abiwun aməbura kat a badəm wun, kəla mana yi Yahweh bang ngga.

²⁰ Bə a dəmba sə amuna ma'wun nə dī wun

* **6:15 6:15** Balli aba: Pur 20:5. † **6:16 6:16** Səni aba: Pur 17:1-7; Nggur 9:22; 33:8; Ang 95:8-9.

ama, <<Mana nda balə anê, andə angguracau andə anzongcau mənana Yahweh 'Bakuli ma'səm tsəka wunia ka?>>

²¹ Pələa wun nə nea wia ama:

Didyal ka səm nda ka aguro mala Firona a nzali Masar, sə Yahweh pusə səm, səm purî bá nzali Masar nə rəcandəa mægule.

²² A məsə səm ngguont sə Yahweh tasə agir-ləmdəa aməpa'ndali, andə agir-gyambəliban mægulke andə aməbike amur amə Masar, sə amur Firona murəm malea andə aməbala male pup-pup.

²³ Sə səm ngga pusə səm kano ace mənana bə yinə səm aba nzali mənəia mənana kángir ama nə pè aká səm ngga, ace pà səmi.

²⁴ Yahweh tsək səm ama bə səm kpata angguracau mənəia ka, sə bə səm banggi Yahweh 'Bakuli ma'səm, a koya pwari, ace yal do ma'səm nəyiləmu, kəla mana səm ndanəi yalung ngga.

²⁵ Bə səm tsəkir səm arə kpata anzongcau mənəia kat abadəm Yahweh 'Bakuli ma'səm, kəla mana tsəka səmi ka, nə dupa səm cauboarna.

7

*Abwana mala 'Bakuli
Musa banggi amə Isərayila cau ama:*

¹ Yahweh 'Bakuli ma'wun nə kánə wun aba nzali mənə wun ndo wun nə ká é bə duk ma'wun ngga. Yahweh nə pər abwapəndəa mala anzali pas bəə nyingga wun ban; nə pər amə'Hitti, andə amə'Girgash, andə amə'Amor, andə amə'Kan'ana, andə amə'Periz, andə amə'Hivi, andə amə'Jebus;

anzali tongno-nong-bari mənana à lakkì à kúti wun, sə à kúti wun nə rəcandəa ka.

² Sə lang Yahweh Bakuli ma'wun pànà abwana man a babù wun, sə wu linamurəm amúrià ka, wu tària aban Yahweh ace twaltea kat-kat.* Wu kəa kùrcəu wunəia, ko wun nə ləmdəia wia məsəswatər dāng.

³ Wu kəa kúti a alban wunəia dāng. Wu kəa pà amuna-maməna ma'wun bəà ał amuna-burana malea dāng, sə wu kəa eare bə amuna-burana ma'wun al atà amuna-maməna malea dāng,

⁴ acemənana à nə pwan babum amuna ma'wun arə kpata Yahweh ace peri aban abea abakuli. Sə bə pa anggo ka, bumlulla mala Yahweh nə earke amur wun, nə kiđiki wun akaurəa.

⁵ Acemani ka, mənəia nda gír mənana wun nə pang nəia ka: Wu bəbbəriki agyangŋan malea, wu arki akúnamúrú malea, wu tsauwiki atondong mala Ashera,† sə wu pisə abənzál malea a bəsa.

⁶ Wu pək mənəia yì gír ka acemənana wu nda ka abwana aməfele aban Yahweh Bakuli ma'wun. Yahweh Bakuli ma'wun ngga tər wun abalə abwapəndəa mənana kat a banza ka bə wu duk girkuma male mənana earkiyi acea raka.

*Tər tərban mala amə Isərayila
Musa lidəmba nə nacəu ama:*

⁷ Earban mana Yahweh earmúr wun sə tər wun ngga, pà acemənana wu lakkì wu kúti acili

* **7:2 7:2** Səni gbal aba: Nggur 20:17; Pur 22:20; Pəris 27:29; Bal 21:2-3 † **7:5 7:5** atondong mala Ashera: anggun məsake mənana à shària ace pángŋənà-túró nəia lang à nə peri aban Ashera, yì mā-bakuli malea ka.

abwapəndəa ka dāng; yàle wun nda kə nzali mənana làkkì ma'wun gatti acili anzali kat ka.

⁸ Səama Yahweh ka tār wun acemənana earce wun; sə ace doməsəcau male arə pacau mənana pà aban aká wun nə kángir ka, pusə wun nə rəcandəa mägule, akmúr wun a bala guro, a babù rəcandəa mala Firona murəm Masar.

⁹ Acemani ka, wu sələa ama Yahweh Bakuli ma'wun ngga nda Bakuli. Yì ka nda Bakuli mə'doməsəcaunì mənana kə kpata kùrcau male, sə kə ləmdə earcearəu male mənana kə gəshi raka aban abwana mənana à kə earce, sə à kə bwal anzongcau male ka, aban ká arə anza malea á-pas.

¹⁰ Səama abwana mənana à binəməsəi ka, nə mbwea akə məsəia nə twaltea; amə binəməsəi ka, pà nə dəndi arə mbwea akə məsəia nə gír mənana karə arəia ka dāng.

¹¹ Acemani ka, wu tsəkir wun arə kpata anzongcau, andə anê, andə angguracau mənana ən nggə pa wun yalung ngga.

Tsəkbu mənana kə gyata okiru ka

(Bəs Nggur 28:1-14; Ace Apəris 26:3-13)

Musa lidəmba nə cau aban amə Isərayila ama:

¹² Bə wu kwakikir wun arə amənia yì anggurcau sə wu kpatea nə məsəcau ka, Yahweh Bakuli ma'wun nə lidəmba nə bwal kùrcau mala earcearəu male mənana kə gəshi raka aban wun, kəla mənana kánbì aká wun ngga.

¹³ Yì ka nə earce wun, nə tsəka wun bù, sə nə hatəki wun. Dəm ngga nə tsəka wun bù mala bəl amuna pas, sə mala kum girlina kpəm

a nzali ma'wun; wun nə kum məsəsa, andə mür-anap, andə mürú olif arə ababan ma'wun; amuna-ndá andə amuna-mbùl arə adomwan ma'wun nə lakki aba nzali mənana kánbì aká wun nə pà wun ngga.

¹⁴ Kə nzali mala abwapəndəa pa kàm a banza nə kum ulang tsəkbu ma'wun dāng. Kə bwa pa atà wun, ko bwabura ko bwama, ko kə girkusəu ma'wun nə duk nkombi dāng.

¹⁵ Yahweh nə yál wun arə akwánó kat, sə pà nə nying kə kwánó-bikea mala Masar, mənana wu sùrəia ka bə yiu amúr wun dāng; a kún mani ka, nə suləia amúr abwana mənana kat à kə binəməsə wun ngga.

*Wu kidiki anzali andə abakuli malea
Musa banggi amə Isərayila ama:*

¹⁶ Wu twalta abwapəndəa mala anzali mənana kat Yahweh Bakuli ma'wun pàna wunia a babù wun ngga. Wu kəa sən məsəswatər malea dāng. Wu kəa kpata acau mala abakuli malea dāng, acemənana mənə ka nə dupa wun gbəlì.

¹⁷ Wu kəa ne a babum wun ama, <<Abwapəndəa man kútì səm, lang sə səm nə gandə pəriə, səm nə ak nzali arəia?>>

¹⁸ Wu kəa banggia wia dāng. Wu denyinə gir mənana Yahweh Bakuli ma'wun pakkì Firona andə abwana mala nzali Masar kat ka.

¹⁹ Məsə wun sənəna anggea gir'mur'mwana, yì agir-ləmdəa, andə agir-ndələki, mənana Yahweh Bakuli ma'wun peǎ nə rəcandəa male andə mazo mala nggwarbui sə pusə wun a nzali Masar

ka. Anggo sə Yahweh 'Bakuli ma'wun nə pàkkî abwapəndəa mənana kat wu kə banggia wia ka.

²⁰ Dəm ngga, acilia mənana à ueo sə à bangja à səmbərəki ka, Yahweh 'Bakuli ma'wun nə tasəia wia amə'ta-nta abaləia bəà tàkia, bəà twaltea kat.

²¹ Acemani ka, múr wun bəkəa kàr wún arə abwana mənəia ka dāng, acemənana Yahweh 'Bakuli ma'wun, yì 'Bakuli mægule, məpandali ka, nda atà wun.

²² Yahweh 'Bakuli ma'wun nə nggə pər abwapəndəa mala anzali mənəia ka bəti-bəti. Pà nə eara wun bə wu twaltea atārəia kat dāng; bə eara wun ngga, anyam-bondo nə biki lakkia wun.

²³ Yahweh nə tasə abiwun aməbura a babù wun; nə túriá aba zùrəki mægule, she bəà kidikina ka.

²⁴ Nə tasə amurəma malea a babù wun. Lulləia pà nə nyare nə pà a denyicau mala abwana a banza dəm dāng. Kə bwa pà kām nə gandə came a kún wun dāng; wun nə kidikia kat.

²⁵ Wu pisə abənzál mala abakuli malea mana à shària ka, a bəsa. Wu kəa sham bolo-azərfa ko bolo-njengəlan mənana à gırna rə abənzál mala abakuli malea nəi ka dāng, sə kəbwa atà wun bə kəa earce ama nə twali bə pələ male dāng. Bə wu pàk ka, nə nggá pələà wun gbəlî, acemənana bwal gır mala abea abakuli ka, gır na mənana Yahweh 'Bakuli ma'wun binəce ka.

²⁶ Wu kəa yinə bekə gır'beamī arə abala ma'wun dāng, bə ana raka wun nə duk gır mənana à tārni ace kidike ka, kəla gırnî. Wu binəkia sə wu ginəkicea, acemənana agir na mənana à tārnia ace kidikia ka.

8

*Wu denyinə Yahweh Bakuli ma'wun
Musa banggi amə Isərayila cau ama:*

¹ Anzongcau mənia ən nggə pə wun yalung puppup ka, wu kpatea nə məsəcau, ace mənana bə wu dum nəyiləmu sə wu hatəki, sə ace mənana bə wu kutio wu kya ak nzali mənana Yahweh kánbì aká wun ama nə pea wia ka.

² Wu denyinə njar mənana kat Yahweh Bakuli ma'wun gingnə wun kəm a babondo abalə apələa lumi-ine, sə yinə wun akaní ace kània wun nongsəmúrû ka. Mwam wun ace sùrè gir mənana a babum wun ngga, ko wun nə kpata anzongcau male, ko pə wun nə kpatea dāng.

³ Kània wun nongsəmúrû nə tsək nzala bə wal wun, sə yì pə wun manna wu lì; yì girlina mənana wun, wunə aká wun ngga wu sùrèi raka, ace kània wun ama pə nə girlina nəmurəi sə bwa nə dum nəyiləmu dāng; nda andə koya cau mənana kə pur a kún Yahweh ka.*

⁴ Abalə apələa lumi-ine man ngga, agir-nggūrəu ma'wun tsəuri dāng, sə akusə wun mwarki gbal dāng.

⁵ Wu tsək man a denyicau ma'wun ama, Yahweh Bakuli ma'wun kə kwarkir wun ace tsək wun a njar, kəla mənana tár muna kə kwarkiri ace tsəie a njar ka.

⁶ Acemani ka, wu bwal anzongcau mala Yahweh Bakuli ma'wun, wu gya atə angguracau male sə wu banggi wi.

* **8:3 8:3** Səni gbal aba: Mat 4:4; Luk 4:4.

⁷ Yahweh Bakuli ma'wun ngga nə kánə wun aba nzali məboarne, yì nzali mənana ndanə amyalmúr, andə amáđí-mùr, andə amgbede mənana mùr malea kə bangña abalə abangñaban andə múr ankono ka;

⁸ nzali na mənana kə pusə məssa-alkama andə məssa-báli, andə abəla-anggun anap, andə vwari, andə mbəring, andə mùrú olif, andə mùr-nyì ka;

⁹ nzali na mənana pà wu nə pak təla gírlina mənana wun nə li ka dāng, sə pà wun nə dʷanyì kəgír kàm dāng; nzali na mənana à kə kum bolo-candəa abalə atali male, sə à kə təm bolo-bāngñá amúr ankono male ka.

*Cè wu lórə Yahweh dāng
Musa banggi amə Isərayila ama:*

¹⁰ Lang wu lina gírlina sə wu dəməna ka, wu bʷangsə Yahweh Bakuli ma'wun ace nzali məboarne mənana pà wun ngga.

¹¹ Wu parkir wun, cə wu lórə Yahweh Bakuli ma'wun, wu ginə kpata anzongcau, andə ak-warkiru, andə angguracau male mənana ən nggə pà wun yalung ngga dāng;

¹² bə ana raka, lang wu lina sə wu dəmgina, sə wu bakkina abala aməboarne, wu duməna abaləia,

¹³ sə lang andá andə ambul ma'wun hatəkina, sə bolo-azərfa, andə bolo-njengəlan, andə agir mənana kat wu ndanəia ka, à hatəkina ka,

¹⁴ wu tsəkir wun, wu kəa dum nə twəlβamúrû, sə wun nə lorə Yahweh Bakuli ma'wun mənana amsə wun a Masar, wu purî nzali guro ka dāng.

15 Yì nda mənana gingnə wun nəba nggea babondo məpə bangciunì, mənana nə an'yau barya andə agenye abaləi ka, sə nəba nzali-ima mənana mür pà kàm raka, sə tsək mür pur aba tali məcandəe ace wun ngga.

16 Yì nda mənana pà wun manna wu li a babondo ka, yì girlina mənana aká wun sùrəi raka, ace kània wun nongsəmúru sə bə mwam wun, ace mənana a masələate ka nə pàkka wun məboarne ka.

17 Wu parkir wun, cə wu ne a babum wun ama, <<Rəcandəa mem andə gandəpe mala buam nda mənana kumbam man yì gəna ka>> dang.

18 A kún mani ka, wun nə denyinə Yahweh 'Bakuli ma'wun, acemənana yì nda bwa mənana pākiyia wun rəcandəa mala kum gəna ka. Kə pak mənəia ka anggo ace ləmdə ama dōməsəcau male arə kùrcəu male mənana pang nə aká wun nə kángir ka, ndakam piu.

19 Sə bə yì do ama a koya bàkú wu lórə Yahweh 'Bakuli ma'wun, sə wun nə pələa atə abea abakuli ace kpata acəu malea, sə wun nə bun a badəmbia ka, mə nda aban nunkir wun yalung ama mbak-kàngkàng wun nə kidiiki.

20 Kəla mənana Yahweh malanə kidiiki anzali mənəo wun nə kánə munəo arəia ka, anggo sə wun nə kidiiki, kəla bafe mala dʷanyì kwakikiru arə gi Yahweh 'Bakuli ma'wun.

9

Gir mənana tsəa sə 'Bakuli nə bwali amə Isərayila

bəà limurəm ngga
(Puro 32:1-35)
Musa bang ama:

¹ Wu ǒ, wun amə Isərayila! Yalung ngga wun nda wun nə yàlî Nggeasala Jodan wun nə ká ak nzali arə abwapəndəa mala anzali mənana à kúti wun nə gulo andə rəcandəa ka, sə anggea-là malea ka aməgulke na sə à kàriá nə asheran mə'dāh'rike a kùli.

² Abwana mala anzalinì ka akaḅa abwana na, amə'dāh'rike, amuna-burana mala amə'Anak, mana wu sūrəia sə wu onghəna cau amúrià ama, <<Yana bwe nə gandə came a kún amə'Anak>> ka?

³ Səama yalung ngga wu sələa ama bwa mənana nə aka wun dəmba aban ká dəm wun kəla bəsə mə'earke ka nda Yahweh 'Bakuli ma'wun. Yì ka nə gandəia, sə nə kidikia abadəm wun. Anggo sə wun nə pəria sə wun nə twaltea akaurəa, kəla mana Yahweh pà wun cau ace ka.

⁴ Anzəm mənana Yahweh 'Bakuli ma'wun pərnia abadəm wun ngga, cè wu na aba denyicau ma'wun ama, <<Nda ace cauboarna ma'səm sə Yahweh yinə səm aba nzali mənania ace ê bə duk ma'səm>> ngga dāng. Məsəcau ka nda mənana ama nda ace bealbikea mala abwapəndəa mala anzali mənania ka sə Yahweh kə pəria abadəm wun.

⁵ Pà ace bealboarna ma'wun ko pepè mala babum wun sə wun nə kutio wun nə ak nzali malea bə pələ girkuma ma'wun ngga dāng. Nda acemənana abwapəndəa mala aməno yì anzali ka amə'bealbikea na ka, sə Yahweh 'Bakuli ma'wun kə pəria abadəm wun, sə ace mənana bə lùmsə pacau

male mənana kánbi aká wun, yia Ibərayim, andə Ishaku, sə Yakupu ka.

⁶ Acemani ka, wu sələa ama Yahweh Bakuli ma'wun pà aban pa wun nzali məboarne man bə duk girkuma ma'wun ace bealboarna ma'wun dāng; wun ngga wu nda ka amə'murcandəa.

⁷ Wu dənyi sə balə wun bəkəa lórə lúllô mana wu lulbum Yahweh Bakuli ma'wun a babondo ka dāng. Lo a pwari mana wu nyینگنəná nzali Masar nəi, bə yiu ma'wun a ban mənia ka, wu camarə mgbicau arə Yahweh.

⁸ Ko a Horep ka, wu tsək Yahweh pək bumlulla. Bumi-lullo arə wun, ue bəti nə twalta wun.

⁹ Lang ən eau amur nkono ace ká ak ak-pamgbəlang tali mənana Yahweh nyoulə kùrcau male amúrià, yì kùrcau mənana pang nə wun ngga, ən ue kano amur nkono nongho lumi-ine, du andə pwari; ən li kə girlina dāng sə ən nu mùr dāng.

¹⁰ Pələa Yahweh pam akpamgbəlang tali bari mənana nyoulə cau amúrià nə munabui ka. Acau mənə nyouləia ka à nda ka cau mənana kat Yahweh hamba wunia nəba bəsa amur nkono, a pwari ramba ma'wun abanbwáná ka.

¹¹ A masələata anongho mənə lumi-ine, du andə pwari ka, Yahweh pam amənə yì akpamgbəlang tali bari mənana nyouləna kùrcau amúrià ka.

¹² Osso Yahweh banggam cau ama:

Lo, suləo a nzali akaurəa, acemənana abwana mō mana a pusəia a Masar ka, à kidi kinà rəia. À kyanggini njar akaurəa, à nyینگنəná nzongcau mana ən tsəkia wia ka; à bāngnəni bamuria

bənzál nə bolo.

Muna-jamnda bolo-njengəlan

¹³ Dəm ngga Yahweh bang ama:

Ən sənəni, abwana mənə ka amə'murcandəa na.

¹⁴ Dekiam, mə nə twalteə, mə esəki lulləia dədak aba banza. Sə mə nə nyesəo awu nə duk nzali mənana kútiä nə lakki andə rəcandəa ka.

Sə Musa bang ama:

¹⁵ Pələə ən wúliô ən suləi múr nkono sə nko-noe ka nda più aban earke nə lasə bəsa; akpamgbəlang tali bari mala kùrcəu ka à nda arə abuam bari.

¹⁶ Lang ən səni ka, bafo wu pànggəjəni Yahweh 'Bakuli ma'wun caubikea; wu bənggəjəni bəmurə wun bənzál mala muna-ndá. Wu pələna nzəm wun akaurəa arə njar mana Yahweh tsəka wun ngga.

¹⁷ Akə məsə sə wun ən nyesə akpamgbəlang tali mənə bari arə abuam ngga ən sukkia, à arkya.

¹⁸ Osso ən sárə amur bumam abadəm Yahweh kəla mana a dəmba ka, nongjo lumi-ine, du andə pwari, ən li kəgir dāng sə ən nu mür dāng. Ən pak mənə ka ace caubikea mana kat wu pə, nə pak bealbikea abadəm Yahweh sə wu tsəi bumi lul ka.

¹⁹ Bangciu pakkam arə lúllô mənana bum Yahweh lul nə bumlulla məpəne mənana tāsəi arə wun nə twalta wun ngga. Səama Yahweh ok bua mem a pwari mənə.

²⁰ Bum Yahweh lul arə Haruna kərkər bə nə kidiki. Səama ən pakhiwi ace Haruna gbal akə bu-pwarini.

²¹ Pələa ən twal mənə yì gîr caubikea, yì muna-ndá wu pè ka, ən pisəi a bəsa sə ən goe pələ mukui ləkət-ləkət kəla tú, sə tuí ka ən sukki a myalmúr mənana sùləi múr nkono ka.

²² Dəm ngga wu lulbum Yahweh 'Bakuli ma'wun a Tabera,* sə a Massa,† sə a Kibərot-hatava.‡

²³ Sə lang wu nda a Kadesh Bania ka, Yahweh tasə wun sə bangga wun ama, <<Wu eauwe wu kya ak nzali mənana ən pana wun bə duk girkuma ma'wun ngga.>> Sə wun ngga wu mgbicau arə nzongcau mala Yahweh 'Bakuli ma'wun. Wu earnəi dāng, sə wu oki wi dāng.

²⁴ Twal a pwari mədəmbe mana ən sùrə wun nəi ka, wun nda ka aməgbikuru arə Yahweh.

²⁵ Ən sáré amur bumam pərapəra a nzali abadəm Yahweh abalə anonggio mənə lumi-ine ka du andə pwari, acemənana Yahweh banghəna ama nə twalta wun.

²⁶ Ən pakhiwi aban Yahweh, ama:

Yahweh 'Bakuli, kəa twalta abwana mô dāng, yì girkuma mò mana a akmúria nə gulo mô, sə a pusəia à purî bá nzali Masar nə nggea buo mərəcandəe ka.

²⁷ Denyinə aguro mò, a Ibərayim, andə Ishaku, andə Yakupu. Kəa pa hakkilo mô arə murcandəa mala abwana mənəia ka dāng, ko bealbikea malea, ko caubikea malea dāng.

²⁸ Bə ana raka abwana mala nzali mana a pusə səm, səm purî baləia ka à nə na ama, <<Yahweh gandə warinəia a nzali mana pàcau

* **9:22 9:22** Balli aba: 'Bal 11:1-3. † **9:22 9:22** Balli aba: Pur 17:7.

‡ **9:22 9:22** Balli aba: 'Bal 11:34.

ace abania ka dāng, sə acemənana binəməsəia ka, nda pusəia sə kya wal-luia a bəbondo ka.>>

²⁹ Kat andə amani ka, yia ka abwana mō na, girkuma mō mana a pusəia à purî bá nzali Masar nə kaba rəcandəa mō andə mazo mala nggwarbuo ka.

10

*Bəsa akpamgbəlang tali ace anzongcau dəm
(Puro 34:1-10)*

Musa lidamba nə banggi amə Isərayila cau ama:

¹ A bākú mənə ka, Yahweh banggam ama, <<Bun akpamgbəlang tali bari kəla mana a dəmbe ka, sə wu eauwe wu yinəia abanam amur nkono. Dəm ngga gbəllì akwati nggun ace tsəia.

² Acau mənana amur akpamgbəlang tali mədəmbe mana a arkia ka mə nə giləia amur akpamgbəlang tali mənəia ka, sə awu nə tsəia aba akwatini.>>

³ Nda ən gbəllì akwati nə nggun-akasiya, sə ən bun akpamgbəlang tali bari kəla mana a dəmbe ka, sə ən eau nə akpamgbəlang tali bari mənəia ka a buam amur nkono.*

⁴ Pələa Yahweh gilə acau amur akpamgbəlang tali mənəia ka, kə acau mənana giləia didyal a tadəmbe ka, yì anzongcau lum mənana Yahweh pa wun nə nacau amur nkono aba bəsa, a pwari mənə wu ramba abani ka. Yahweh pam akpamgbəlang talinì,

* **10:3 10:3** Balli aba: Pur 25:10; 37:1.

⁵ pələ ən wulio ən süləi mür nkono, sə ən yi tsəia aba akwati mana ən gbəlləi ka; à ndakam abaləi kəla mənana Yahweh banggam ngga.

Lú mala Haruna andə atúró mala apəris
(Bal 20:22-29)

⁶ (Amə Isərayila loapi ban Beerot Bene-Jaakan,[†] sə à twal gya à yi suləo a Mosera. Abanì sə Haruna paklú sə à tsəi kəm. Muna-bwabura male Eleaza ak bancame male aba túró pəris.[‡]

⁷ Amə Isərayila lo gya dəm ngga, à yi suləo a Gudgoda; à loapi Gudgoda ka à yi suləo a Jotbata, ban mala amyalmur.[§]

⁸ A bákui mənə ka Yahweh tər tau mala Lawi bəə duk amə twal akwati kùrcəu mala Yahweh, bəə kə came abadəm Yahweh ace pək túró pəris a ban peri, sə bəə kə bang tsəkbu male amur acili atəu nə lulləi, kəla mənana ndakam bə yalung ngga.

⁹ Acemani ka, abwana mənana a təu mala Lawi ka, à pənə bekə nzali libala ko kə bare atə acili atəu mala amə Isərayila dāng. Yahweh nda gir libala malea, kəla mənana yì Yahweh Bakuli ma'wun banggia wia ka.)*

Yahweh ok ahiwi mala Musa
(Puro 34:9,10,27-29)

Musa lidəmba nə cau aban amə Isərayila ama:

¹⁰ Sə mim ngga ən ueo amur nkono nongho lumi-ine du andə pwari, kəla mənana ən pak

[†] **10:6 10:6** Beerot Bene-Jaakan: Ko <<atūli-mür mala amə Jaakan.>> [‡] **10:6 10:6** Balli gbal aba: Bal 20:22-29. **§ 10:7 10:7** Balli aba: Bal 33:31-33. ^{*} **10:9 10:9** Balli aba: Pəris 25:32-34; Bal 18:20; 26:62; Nggur 18:1-2; Jes 13:14,33; Ezək 44:28-30 .

atadəmbe ka. A bàkú mənə ka Yahweh ok hiwi mem gbal; earce ama nə twalta wun dāng.

¹¹ Pələa Yahweh banggam ama, <<Lo, bwal njar akì abwana damba ace mənana bəà kya ak nzali mənana ən kánbi akeâ ama mə nə pea wia ka.>>

*Gìr mənana Yahweh earkiyice ka
Musa ne amə Isərayila ama:*

¹² Ado ka wun amə Isərayila, gìr mənana Yahweh Bakuli ma'wun earkiyice nə wun ngga, nda mənana wu banggi Yahweh Bakuli ma'wun, wu duk amə gya arə anjar male kat, wu earcei, sə wu kpata Yahweh Bakuli ma'wun nə babum wun kat andə bápă ma'wun kat,

¹³ sə wu bwal anzongcau andə anê mala Yahweh, mənana ən nggə pà wun yalung ngga, ace mənana agir bəà kyanba wun pepé.

¹⁴ Wu səni, Yahweh Bakuli ma'wun ngga nda mətala kùli andə kùli mənana amur kùli ka, sə nzali gbal andə agir mənana kat abaləi ka amale na.

¹⁵ Sə kat andə amani ka, aká wun nəmürəia na ləmdəia wia earmúrú, sə tər wun, wun amə'keà amur acili abwapəndəa, kəla mənə wu nda ka abwana male mənana tərìa più ka.

¹⁶ Acemani ka, wu lak babum wun, sə wu vwakibu wun arə pak bamúr-candəa.

¹⁷ Acemənana Yahweh Bakuli ma'wun ngga, nda Bakuli mana kàrmúr acili abakuli kat, sə nda Murəm amur amə'tala anzali kat ka. Yi nda Bakuli mægulo, mərəcandəa, andə məpa'ndali, mana ləmdəkiyi tərban raka, sə kə ak pàbunənzali dāng.

¹⁸ Kə camata akáwá andə amā-lú aba pak bashi mə'məsəcaunì. Kə denyinə abəri, kə pea wia gırlına andə agir-nggürəu.

¹⁹ Nda gır mana tsəa sə duməna púp wun nə earce abəri, acemənana dıdıyal ka wun nda ka abəri aba nzali Masar.

²⁰ Wu bənggı Yahweh Bakuli ma'wun. Wu kpata acau male, wu lanzə arəi, sə apacau ma'wun ngga wu pea nə lulləi.

²¹ Yı nda nggori ma'wun, sə nda Bakuli ma'wun mana pakka wun amənia yı atúró məgulke, andə agir kərmúrú mənana aməsə wun sənia ka.

²² Aká wun mənana à wari a Masar ka, à nda lumi-tongno-nong-bari yia kat. Sə adyan ngga, Yahweh Bakuli ma'wun tsəngnənə wun wu làkkına pas kəla anlero mana a kuli ka.

11

*Wu earce Yahweh sə wu kpata cau male
Musa lidamba nə ne amə Isərayila cau ama:*

¹ Acemani ka, wun nə earce Yahweh Bakuli ma'wun, sə wun nə kpata akwarkiru male; wu bwal ané andə anggurcau, andə anzongcau male koya pwari.

² Bə balə wun kasə yalung ama, ən pa aban nacau nə amuna ma'wun mənana à sùrə ko à sən anunkiru mala Yahweh Bakuli ma'wun raka dāng. Wun, nda mənana wu sùrənə rə gulo male, andə kaba rəcandəa male andə mazo mala nggwarbui,

³ yı agir-ləmdəa andə atúró male mənana peə aba Masar, arə Firona murəm Masar andə nzali male kat ka;

⁴ andə gir mənana pàkkî amə'lwa mala Masar, andə apər andə awaru-pər malea, andə nyesəe mana nyesə Nggeamùr Nzuno yi kongsə múrià lang à nda rə pərta wun, sə Yahweh kidíkia ba yalung ngga,

⁵ andə gir mənana pakka wun a babondo ba yiu ma'wun kani ka;

⁶ andə gir mənana Yahweh pàkkî Datan andə Abiram, amuna-burana mala Eliyap a tau mala Ruben, mənana nzali mən kúní sə myalia, yia andə amə'bala malea, agumli malea, andə agir mənana kat à ndanə yiləmu sə à kpatea, abalə amə Isərayila kat ka.

⁷ Mə ndarə nacau nə wun mənana məsə wun sən agir mægule mənía Yahweh peá ka.

Atsəkbə mala nzali mənana Bakuli pacau ace ka

⁸ Acemani ka, wu tsəkir wun, wu bwal anzong-cau puppup mənana ən nggə pà wun yalung ngga. Ace mənana bə wu dum nə rəcandəa, sə wu kutio ace ak mənə yì nzali wun nə yàlí nkaring ace ê bə duk girkuma ma'wun ngga;

⁹ sə dəm ngga ace mənana anonggio ma'wun bəa sauwa aba mənə yì nzali mənana Yahweh ak damba kángir aban aká wun ama nə pea wia andə amə'keà, yì nzali mənana kiura andə mur'nyi kə bang kàm ngga.

¹⁰ Nzali mana wu kə ká ê bə duk ma'wun ngga, pà kəla nzali Masar mənana wu purí baləi ka dāng, mənana abaləi ka wu beal beale sə wu kə gyate wu kə pà mùr nə bu wun, kəla mana à kə pē a baban ambukagir ka dāng.

11 Səama, nzali mənə wun nə yəlî nkaring wun nə nggá ê ka, nzali mala ankono na andə abangɣaban, mənana mür-mbulo kə sulə nə kuli, kə pe wi mür ka.

12 Nzali na mənana Yahweh Bakuli ma'wun kə denyinəi ka. Aməsə Yahweh Bakuli ma'wun na arəi koya pwari, twal a tita pələa aban ká masələata pələa.

13 Nə do ama, bə wun nə kpata anzongcau mənana ən nggə pə wun yalung nə məsəcau, ace earce Yahweh Bakuli ma'wun, sə wun nə kpate nə bəbum wun kat, andə yiləmi ma'wun kat ka,

14 yì ka panacau male ama, <<Mə nə tasəa wun mbulo a nzali ma'wun a kúnì male, yì mbulo mədəmbe andə masələata mbulo, ace mənana bə wu pwan gərbaban mala məsəsa, andə bəsa mür-anap, andə mùrú ma'wun.

15 Mə nə pə wun bondo a nzali ace agirkusəu ma'wun. Wun nə lì girlina wun nə dəmbo.>>

16 Wu tsəkir wun, cə bəbum wun swarki wun, mənana wun nə pələ atə abea abakuli, wun nə kpata acau malea sə wun nə peri abania ka dāng.

17 Bə wu pək anggo ka, bumlulla mala Yahweh nə earbəsa amur wun, sə nə gír kuli, mbulo pə nə nya dāng, sə nzali pə nə pə gərbaban dāng; anggo ka, wun nə kídíkì akaurəa, wun nə malì bá nzali məboarne mənana Yahweh kə pə wun ngga.

18 Acemani ka, wun nə bwal acau mənəia ka a bəbum wun, sə a yiləmi wun. Wun nə kùria arə abu wun kəla gír'ləmdəa, sə wun nə gyaria a kúndəm wun.

¹⁹ Wu kàní amuna ma'wun acê. Wu bang cau malea aban do arə abala ma'wun, sə aban gya amur njargula, sə aban nongho nə du, andə lo ma'wun nə bari.

²⁰ Wu giləi arə anggun-kúnakurəm andə akúnbala ma'wun,

²¹ ace mana anonggio ma'wun, andə mala amuna wun, bəà hatəki kəla anonggio mala kuli amur banza, aba nzali mənana Yahweh kánbì aká wun ama nə pea wia ka.

²² Bə wun nə tsəkir wun, wun nə bwal anzong-cau mənía kat ən nggə pà wun bə wu kpatea, sə wun nə earce Yahweh Bakuli ma'wun, wun nə gya abalə anjar male kat, sə wun nə lanzə arəi ka,

²³ Yahweh nə pər abwapəndəa mala anzali mənía kat ka a dəm wun, sə wun nə ak nzali arə abwapəndəa mənana à kúti wun nə gulo andə rəcandəa ka.

²⁴ Bañ mənana kat wu tsək kusə wun kəm ngga nə duk ma'wun; nzong-nzali ma'wun nə twal a pədanban aban ká Lebano, sə nə twal a nggeasala, yì Nggeasala Yiufəretis a njar-takuli aban ká a kún Nggeamùr nə njar-nzali.

²⁵ Kə bwa pà nə gandə cam a kún wun dāng. Yahweh Bakuli ma'wun nə tsək bangciu ma'wun amur anzali, sə nə gəggəli anzali mana kat wu tsək kusə wun kəm ngga, kəla mənana bangga wun ngga.

Tsəkbu andə súban

²⁶ Wu səni, yalung abadəm wun ngga, mə ndaban tsək, tsəkbu andə súban:

²⁷ wun nə kum tsəkbu bə wu kpata anzongcau mala Yahweh Bakuli ma'wun, amənanə ən nggə pà wunia yalung ngga;

²⁸ sə súbən nə sulə amur wun, bə wu binə kpata anzongcau mala Yahweh Bakuli ma'wun, sə wu pələa wu kyanggî njar mənəia ən nggə tsəka wunì yalung, sə wu kùtí a kpata abea abakuli mənana wu sùrəia raka.

²⁹ Nə yia do ama, lang Yahweh Bakuli ma'wun yinanə wun aba nzali mənə wun ndo wun nə kutio wun nə é bə duk ma'wun ngga, wun nə ham atsəkbu amur Nkono Gerizim, sə wun nə ham asúban amur Nkono Ebal.

³⁰ Kəla mana wu sələ ka, ankono mənəia bari ka à nda a nkaring Nggeasala Jodan, nə njar-nzali a bu kpa mala pwari, aba bu-nzali mala amə'Kan'ana mənə à do a Araba, a mgbasho nə Gilgal, a nkanggari anggun məgulke mala More ka.

³¹ Wu málá wun nə yàllí Nggeasala Jodan, wun nə kùtí ace ak nzali mənana Yahweh Bakuli ma'wun kə pà wun ngga. Lang wu angṇəni wu duməna abaləi ka,

³² wu tsəkir wun wu kpata anê andə angguracau mənana ən nggə tsəka wunia abadəm wun yalung ngga.

12

Ban mwashat mala peri

Musa lidəmba nə ne amə Isərayila cau ama:

¹ Mənəia ka à nda ka anê andə akasəcau mənana duməna púp wun nə tsəkir wun, wun nə kpatea a do ma'wun aba nzali mənana Yahweh Bakuli mala

aká wun pana wun bə duk ma'wun ba do ma'wun a banza ka.

² Abwapəndəa mala anzali mənana wun nə ak nzali arəia ka, wu kidiki abān mana à kə peri kām aban abakuli malea ka, amúr ankono andə amgbangban, andə tərta koya nggun məpwale.

³ Wu kwarki agyangnan malea. Wu arki akúnamúru malea, sə wu pisə atondong peri aban Ashera,* a bəsa. Wu tsauwiki abənzál mala abakuli malea mənana à shària ka, sə wu esəki lulləia bəà kəa dənyinəia dəm arə abān məno dāng.

⁴ Pə wun nə peri aban Yahweh Bakuli ma'wun ulang pə malea dāng.

⁵ Wu alta ban mənana Yahweh Bakuli ma'wun nə tərri abalə atau ma'wun kat, ace mənana bə tsək lulləi kām bə duk bando male ka; a banì sə wun nə ká.

⁶ A banì sə wun nə kánə apagir ma'wun mala pisəe kəring andə agir'nkila ma'wun, akāmbə mwashat aba lum mala akume ma'wun, andə akāmbə mala aboro mənana wun nə pa, andə apagir mala lumsə apacau nə-shambum ma'wun, andə apagir ma'wun mala eare mala babum wun, andə amuna-dəmba mala andá andə mala ambul andə mala anzur ma'wun.

⁷ Akanó abadəm Yahweh Bakuli ma'wun, wun wunə aməbala ma'wun, wun nə lì girлина, sə wun nə pək banboarnado arə atúró mala bə wun, acemənana Yahweh Bakuli ma'wun tsəngənə wun bə.

* **12:3 12:3** *atondong peri aban Ashera:* anggun məsake mənana à shària ace pángənə-túró nəia lang à nə peri aban Ashera, yì mā-bakuli malea ka.

⁸ Pà wu nə pǎ kəla mənana kat səm nggə pak kani yalung ngga dǎng. Yalung ngga koya bwa ka kə pak gír mənana boari wi a məsəi ka.

⁹ Mənia ka nda acemənana wu malaká kúti peatu a ban mənana wun nə usələ kam, andə ban libala mənana Yahweh 'Bakuli ma'wun kə pà wun ngga dǎng.

¹⁰ Səama lang wu yalnì nkaring Nggeasala Jo-dan, sə wu duməna a nzali mənana Yahweh 'Bakuli ma'wun kə pà wun ace libala, sə lang pàna wun usələo aban abiwun aməbura mənana kat à kàri wun, ace mənana bə wu do aba rəpwala ka,

¹¹ Yahweh 'Bakuli ma'wun nə tǎr bando ace lùlləi. A banì sə wun nə yinə agir mənana kat ən bangga wun cau acea ama bə wu yinəia ka: apagir ma'wun mala pisəe kəring andə agir'nkila ma'wun, akāmbə mwashat aba lum mala akume ma'wun, andə aboro mənana wu tǎria wun nə pa, andə agir nggea-məboarne mənana kat wu pàcau nə-shambum ama wun nə pè Yahweh ka.

¹² Sə a banì sə wun nə pàk banboarnado abadəm Yahweh 'Bakuli ma'wun, wun wunə amuna ma'wun aburana andə amaməna, andə amə'túró-bala ma'wun aburana andə amaməna; wun nə pè atarə wun wunə amə'kà Lawi mənana à do arə alá ma'wun ngga, acemənana yia ka à pànə kə nzali ace libala ko kə bare ace bamuria kəla wun dǎng.

¹³ Wu tsəkir wun wu kəa pà apagir ma'wun mala pisəe kəring a koya ban mənana wu sən ngga dǎng.

¹⁴ Ban mənana Yahweh nə tǎri aba nzali mala bə tǎu ma'wun ngga, akanó sə wun nə pà apagir

ma'wun mala pisəe kəring, sə akanó sə wun nə pak agir mənana kat ən bangga wun ngga.

¹⁵ Kat andə amani ka, wun nə gandə pwanmyal agirkusəu ma'wun sə wun nə shak nyamia aba koməye atà alá ma'wun, kəla mana kat wu earkiy-ice, sə kəla mana Yahweh 'Bakuli ma'wun nə tsəka wun bù arə alá ma'wun kat ka. Kobə bwa ka nda aba beami ko aba boarnsari ka, nə gandə shak nyame, kəla mana wun nə shak nyam bwacembe ko keran ngga.

¹⁶ Səama wu kəa lì nkila dāng; wu dārəí a nzali kəla mūr.

¹⁷ Pə wun nə lì kāmbe mwashat aba gauwe lum mala məssa ma'wun, ko mala bəsa mūr-anap ma'wun, ko mala mūrú olif ma'wun abalə alá ma'wun dāng. Anggo gbal, koya ndă ko mbul ma'wun mənana tita puro a bum ngge, ko koya gír mana kat wu pəcau ace nə-shambum ama wun nə pə Yahweh, ko aboro mala eare mala babum wun, ko amənana wu tària wun nə pə gbal ka, wu kəa liă dāng.

¹⁸ Aməno yì aboro kat ka, abadəm Yahweh 'Bakuli ma'wun sə wun nə liă, a ban mənana Yahweh 'Bakuli ma'wun nə tərî bamúri ka. A kām sə wun, wunə amuna ma'wun aburana andə amaməna, andə amə'túró-bala ma'wun aburana andə amaməna, andə amə'kà Lawi mənana arə alá ma'wun ngga, wun nə lì. Akə ban məno wun nə pək banboarnado abadəm Yahweh 'Bakuli ma'wun nə koya gír mana kat túró ma'wun kumba wun ngga.

¹⁹ Wu tsəkir wun, wu kəa dʋwanyi falə nə amə'kà

Lawi a do ma'wun kat aba nzali ma'wun dāng.

²⁰ Lang Yahweh Bakuli ma'wun tangsəna nzong-nzali ma'wun, kəla mana pàcau ama nè pè, sə nzal nyama wal wun, wu na ama wu earce shak nyama ka, wun nè gandə shak nyama kəla mana kat wu earce shě ka.

²¹ Bə ban mənana Yahweh Bakuli ma'wun nè tərì ace tsək lùlləi ka, biki sappi ban mənana wu ndakam ngga, wun nè gandə wal ndá ko mbul mənana Yahweh pà wun ngga, kəla mənana ən bangga wun ngga, sə wu shak nyame a là ma'wun a pwari mənana kat wu earce ka.

²² Kəla mana wun nè shak nyam b̄wacembe ko keran ngga, anggo sə wun nè shak nyame. Kəbə b̄wa ka nda aba beami ko aba boarnsari ka, yia kəm à nè gandə shak nyame.

²³ Sə wu tsəkir wún wu kəa lì nkila dāng, acemənana yiləmu ka nda aba nkila sə duməna ama, pà wu nè shak nyama andə yiləmu dāng.

²⁴ Wu kəa lì nkila dāng; wu dārəi a nzali kəla mūr.

²⁵ Pà wun nè lì nkile dāng, ace mənana wun wunə amuna ma'wun ngga, bə agir kat boara wun, sə anggo gbal ka wu pāngŋənə gir mənana nda jik ka, abadəm Yahweh.

²⁶ Səama agir mənana wu tərì ace Bakuli andə agir mənana wu pàcau acea nə-shambum ama wun nè pè Yahweh ka, wu umnəia a ban mənana Yahweh nè tərì ka.

²⁷ Wu pà apagir ma'wun mala pisəe kəring, nyama andə nkila kəm, amur gyangŋan mala Yahweh Bakuli ma'wun. Nkila mala agir'nkila

ma'wun ngga wun nə soləi amúr gyangŋan mala Yahweh 'Bakuli ma'wun, səama nyame ka, wun nə gandə shè.

²⁸ Wu tsəkir wun, wu kpata mənəi yì anggura-cau ən nggə pà wun ngga. Lang wu pàk mənə ka, wun nda aban pak gir mənəna nda jik abadəm Yahweh 'Bakuli ma'wun ngga. Sə anggo ka wun wunə amuna ma'wun andə aməkà wun ngga agir nə kyanba wun pepè tətək.

*Nunkiru arə peri atə ankúl
Musa ne amə Isərayila ama:*

²⁹ Yahweh 'Bakuli ma'wun ngga nə kidiiki abwapəndəa mala anzali mənəna wun nda aban ká ak nzali arəia ka. Sə lang wu pərnəia, wu duməna a nzali malea ka,

³⁰ wu tsəkir wun wu kəa kpa aba gbəlî mala kàni anjar malea, anzəm mana à kidiikinia ka dāng. Wu kəa kútiá dībancau amur abakuli malea ama, <<Lang sə abwapəndəa man kə kpata abakuli malea, ace mənəna səm nə pàk ulang malea ka>> dāng.

³¹ Wu kəa peri aban Yahweh 'Bakuli ma'wun kəla mana à kə peri aban abakuli malea ka dāng, acemənəna koya gir'beami mənəna Yahweh binəce ka nda à pàkkiyi aban peri aban abakuli malea ka. Yià ka à kə gandə pisə amunia a bəsa ace pà gir'nkila aban abakuli malea.

³² Wu kpata anzongcau andə akanigir mənəna kat ən nggə pà wun ngga, sə wu peə nə tsəkiru; cə wu tsək bə amurí ko wu amsə bə abaləi dāng.

13

Nunkiru arə peri aban abənzəl

¹ Bə bekə məbangnəa, ko mə'lorəki alorəo amur gir mənana nə kumban ngga, lo abalə wun sə ləmdəa wun bekə gir'ləmdəa ko bekə gir'ndali,

² sə bangga wun ama, <<Wu yiu bə səm kpata abea abakuli sə bə səm peri abania,>> abakuli mənana wu sùrəia raka, sə ko bə mənəo yì gir'ləmdəa ko gir'ndali hamce ka yì lumsə ka,

³ wu kəa kwakikir wun arə acau mala mənəo yì məbangnəa ko mə'lorəki alorəo ka dāng! Yahweh 'Bakuli ma'wun ngga ndarə mwam wun nə səni ko wun nə earce Yahweh 'Bakuli ma'wun nə babum wun kat andə yiləmi wun kat.

⁴ Yahweh 'Bakuli ma'wun nəmurəi nda mənana wun nə kpatè sə wun nə banggi wi ka. Wu bwal anzongcau male sə wu oki wi. Wu peri a baní sə wu lanzə arəi kàngkàng.

⁵ Sə duməna púp mənəo yì məbangnəa ko mə'lorəki alorəo ka bəa wal-luí, acemənana hamna mgbicau arə Yahweh 'Bakuli ma'wun mənana pusə wun aba nzali Masar, sə akmúr wun a bata doguro ka; yì ka barikina nə swár wun bə wu kyanggî njar mana Yahweh 'Bakuli ma'wun pà wun nzongcau ace ama bə wu kpatè ka. Anggo sə wun nə esəki bealbikea bə malì balə wun.

⁶ Bə mə'eambo, muna-bwabura mala nggo, ko laggaleo ko boarnsarileo, ko māmó mənana a earkiyi ace raka, ko gyajam-ndà mò swáro zàng ama, <<Fá səm nggá peri aban abea abakuli>> ka, kəa ear dāng. Acemənana amənəo yì abakuli ka, we ko akeô ka wu sùrəia dāng.

⁷ À nda ka abakuli mala abwana mala anzali mənana à gumbəli wun ngga, amənana tù aban wun, andə amənana à nda zak nə wun, lo a bə bum banza aban ká bə bum banza ka.

⁸ Kəa ear nə mənə yì bwa, ko awu nə kwakikiro arəi dāng. Kəa sən məsəswatər male dāng. Kəa nyi bə àwá ko awu nə kùmsəte dāng.

⁹ Duməna púp ama a nda mənana awu nə tita lo arəi ace wal-luí, sə nənzmò ka bu abwana kat nə yiu atò ka.

¹⁰ Wun nə bukki nə atali bə wú, acemənana yì ka alte nə pələǝ, ama wu nying kpata Yahweh Bakuli mô, mənana pusəo aba nzali Masar sə a puri bala guro ka.

¹¹ Sə amə Isərayila kat nə okce, bangciu nə bwalia, sə kə bwa abalə wun pà nə nyare nə pək ulang mənə yì bealbikea ka dāng.

¹² Bə wu ok bekə cau nggùr-nggùr amur mwashat atà alá mənana Yahweh Bakuli ma'wun kə pà wun bə wu duk kam,

¹³ ama amə'bealbikea longjəná abalə abwana ma'wun, sə à bosəkina abwana mala là malea nə nea wia ama, <<Wu fa səm nə ká ace peri aban abea abakuli,>> abakuli mənana wu sùrəia dīdɣal raka,

¹⁴ duməna púp wun nə dīkìban, wun nə bəlkiɓa cē bukbuk, wu sùrə məsəcau male pepè. Bə cē ka məsəcau na, sə à bwalatè mbak-kàngkàng ama mənə yì gìr'beamì ka à pàngnənì abalə abwana ma'wun ngga,

¹⁵ duməna púp wun nə wal-lú abwana mənana kat à do a mənə yì là ka. Wu kidiki lě kat-kat;

wu kəa nying kə bwa ko agirkusəu mana abaləi ka dāng.

¹⁶ Wu ramba agirkuma mala lē kat a patal; sə wu pisə lē andə agirkume kat-kat a bəsa, kəla pəgir mana à pìsəi kəring ace Yahweh Bakuli ma'wun ngga. Məno yì là ka bəà nyi bə ue anggo gígí tətək, bəà kəa nyare bəà bə dəm dāng.

¹⁷ Kəbè pà kəm atə aməno yì agir mana à kasəna bəshi amúrià bəà kidikia ka, à nē kumi a bu wun dāng, ace mənana Yahweh bə nying bumlulla məpìne male, sə bə ləmdəa wun bəwamuru ka. Yì ka nē sən məsəswatər ma'wun, sə nē hatəki wun, kəla mənana kánbì aká wun ngga,

¹⁸ bə wu nē oki Yahweh Bakuli ma'wun, wun nē kpata anzongcau male mənana kat ən nggə pà wun yalung ngga, sə wun nē pək gír mana nda jik a məsə Yahweh Bakuli ma'wun ngga.

14

*Agir mənana Bakuli earnəia andə amana pərban arəia ka
Musa bang ama:*

¹ Wun nda ka amuna mala Yahweh Bakuli ma'wun. Pà wu nə cangi nggürə wun, ko wun nə mwa nyang kúndəm wun ace bua lú dāng.

² Wun ngga wu nda ka abwana aməfele aban Yahweh Bakuli ma'wun, sə Yahweh tarna wun bə wu duk abwana male, mənana kə twal wun nə dəmbərya amur acili abwana kat aba banza ka.

³ Pà wun nə lì kəgír mənana à binəce ka dāng.

⁴ Amənia ka, à nda ka nyama mənana wun nə lì ka:

ndă, andə nzur, andə mbulpəndəa,
5 andə keran, andə mbamba, andə lùrú,
andə mbul-ba'nkono, andə bwachembe, andə
lyaran,
sə nzur-ba'nkono.

6 Koya girkusəu mənana ndanə nkaulakusəi
bulkət sə gau bari, sə kə bəsələshe ka, nə pà atà
agirkusəu mənana wun nə lì ka.

7 Sə bə girkusəu panə amənia yì agir kəm raka, wu
kəa lì dāng. Acemani ka wu kəa lì:

kalakadambi, ko mpkalang, ko nsong dāng. Kat
andə amani ama à kə bəsələshe ka, à pənə
nkaulakusəu bulkət mana gau bari ka dāng.
Agir'beami na aban wun.

8 Anggo gbal, pà wun nə lì təmbərəm dāng.
Kat andə amani ama ndanə nkaulakusəu
bulkət mana gau bari ka, kə bəsələshe dāng.
Gir'beami na aban wun.

9 Atà agir mənana à nda a tàmùr ka, amənia ka
à nda ka mənana wun nə lì ka: gír mənana kat
ndanə abú-omùr andə nggwate ka.

10 Gír mənana pənə abú-omùr andə nggwate
raka, wu kəa lì dāng; gír'beami na aban wun.

11 Wun nə gandə li koya nyal mənana nggurcau
ear ama məboarne na bəà lì ka,

12 səama amənia ka à nda ka mənana pà wun nə
lia raka:

nkwang, andə baula, andə dəkəlaki,

13 andə kùnggúm, andə mə'nzəkarka, andə koya
ulang gír'wanji,

14 andə koya ulang gang'lang,

- ¹⁵ andə ndaù, andə gihi, andə nyal-nggeamùr,
andə koya nyal mənana nda kəla mə'nzəkarka
ka,
¹⁶ gihi məkyauwe, andə gihi mægule, andə gihi
məpwasəe,
¹⁷ andə gir-nkeli, andə kungum, andə
npyaubar,
¹⁸ andə nyal-la, andə koya ulang nyal
mə'garakusəsakya,
andə nzabako sə məkyengkyeng.
¹⁹ Ankūngga mənana kat nə mburu ka agir'beami
na aban wun. Pà wu nə liă dāng.
²⁰ Wun nə gandə li koya nyal mənana nggurcau
ear ama məboarne na bəà li ka.
²¹ Wun ngga wu nda ka aməfele aban Yahweh
Bakuli ma'wun. Pà wun nə li nyam gir mənana
kasəa wū atarəi ka dāng. Wun nə gandə pē abəri
mənana à yiuə do bəti arə alá ma'wun ngga, sə à
nə gandə li, ko awu nə makkì bwa-kúndāngna.
A pà wu nə lam muna-mbul aba kiura nggè
dāng.

*Kāmbə mwashat aba gauwe lum
mala agirbaban ace Yahweh*

- ²² Gərbaban mənana kat pūr aba məsəbeale
mənana a beal a ababan mô koya pələa ka,
duməna púp awu nə pà kāmbe mwashat aba lum
male.
²³ A wu nə yinə kāmbe mala məsəsa mò, andə
mala bəsa mùr-anap mò, andə mala mùrú olif
mò, andə mala amuna-dəmba mala andá, andə
ambul, andə anzur mô, abadəm Yahweh Bakuli
mô, a ban mənana nə tàrì, nə tsək lùlləi kām bə

duk bando male ka; akanó sə awu nə li ka akāmbə man abadəm Yahweh, ace mənana wu kàni banggi Yahweh Bakuli mô koya pwari.

²⁴ Lang Yahweh Bakuli mô tsəngɲə̀nò bù, à kuməna gərbaban kèrkər, sə a pà nə gandə twal kāmbe male wu kyan nəi a ban mənana Yahweh nə tərì ace tsək lùlləi kām raka, acemənana bani biki sappi ban là mò ka,

²⁵ awu nə gandə me a kún bolo-azərfa. Sə wu twal boale a buo, wu kyan nəi a ban mənana Yahweh Bakuli ma'wun nə tərì ka.

²⁶ A wu nə gandə kasə boale ace kúr komana kat bumò earce ka: ndă, ko nzur, ko mbul, ko mūr-anap, ko bəkə girnùná məhangɲe, andə koya gír mənana kat a pək nzalè ka. Pələa we wunə amə'balə mò, wun nə li gírlina akanó abadəm Yahweh Bakuli ma'wun, sə wun nə pək banboarnado.

²⁷ Sə awu nə dənyinə bwa'Lawi mənana do a là mò ka, acemənana yì ka pənə bəkə nzali libala ko kə bare atà wun dāng.

²⁸ A masələata koya təruià pələa ka, koya gír mənana kat a pwan a baban mô a pələa mənə ka, awu nə yinə kāmbe mwashat aba lum malea wu yì tsəi aba ndà ram gírlina mənana a là ma'wun ngga.

²⁹ Mənia ka nda acemənana bwa'Lawi, mana pənə bəkə nzali libala ko kə bare atà wun raka, andə abəri mana à do abalə wun, andə akáwá, andə amā-lú, mənana arə alá ma'wun ngga, bəà yiu bəà kum gírlina a mənia yì ndà ram gírlina ka, bəà li bəà dəmbo. Sə anggo ka Yahweh

Bakuli ma'wun nə tsəka wun bù arə atúró ma'wun mənana kat wu kə peǎ ka.

15

Twalban atangna

¹ A masələata koya tongno-nong-baria pələa ka, duməna púp awu nə twalban atangna mənana a kə kpata abwana ka.

² Aní sə wun nə pè: bwa mənana kat pè mə'eambi ko bwa Isərayila tangna ka, nə twalbanì. Bè kəa na ama nə tsəa bəà mbwè púp dāng, acemənana à haməna nə pwari mala Yahweh ace twalban tangna.

³ Mənia yì nzongcau mala twalban tangna ka nda ace amə Isərayila nəmurəia. Bè bwa ka bwa-kúndāngna na ka, nə mbwè tangna mənana amurí ka.

⁴ Yàle kəbwa pà atà wun nə duk mə'tər dāng, acemənana Yahweh Bakuli ma'wun ngga, nə tsəka wun bù a nzali mənana kə pà wun bə wu duk kam ace libala ka.

⁵ A wu nə kum mənia yì tsəkbu ka, yì mana bə a tsəkiro pepè a kpata anzongcau mənia mənana kat ən nggə pà wun yalung ngga.

⁶ Yahweh Bakuli ma'wun ngga nə tsəka wun bù kəla mənana pàcau ama nə pè ka. Wun nə pà tangna aban anzali pas, sə wun ngga, pà wun nə ak tangna a bù kəbwa dāng; wun nə duk amə'yálmúr anzali pas, sə kə nzali pa nə duk mə'yálmúr wun dāng.

⁷ Bè kə mə'tər nakam abalə amə'eam wun aba bəkə là, aba nzali mənana Yahweh Bakuli ma'wun

kə pà wun ngga, wu kəa dumnə babumtəra, ko wun nə kùr bu wun arə mə'eam wun mətər dāng.

⁸ Awu nə mən buo a baní, awu pè wi tangna mala gír mənana nə karə təle male ka, kobè mana gír na ka.

⁹ Wu tsəkir wun wu kəa twal babum bikea mənana wun nə na ama, <<Tongno-nong-baria pələa, yì pələa mala twalban atangna ka gbəshìnà,>> gandəa nə tsəo, wu ləmdə bike arə mə'eambo mənana nda aba təle, sə awu nə gírìnə tangna ka. Sə yì ka, nə bua nə we aban Yahweh, sə anggo ka awu nə kúmcəu mala pək məbane aban Bakuli.

¹⁰ Awu nə pe wi nə nyingbù, nə eare mala babum, nggwani pà atè dāng, acemənana nda ace mənə ka sə Yahweh Bakuli ma'wun nə tsəko bù arə atúró mó kat andə agir mənana kat a tsəa a dəmbo, awu nə peə ka.

¹¹ A koya pwari ka, à pà nə dʷanyì kum amə'tər aba nzalì ma'wun dāng; nda gír mənana tsəa sə ən nggə na wun ama, wu mən bù wun aban amə'eam wun, andə amə'tər andə amə'tələ aba nzalì ma'wun.

Pè aguro kumbamuru

(Puro 21:1-11)

Musa lidamba nə nê amə Isərayila cau ama:

¹² Bè biò bwa Isərayila, bʷama ko bʷabura, makkò bəmúri, ko à makkò wi bə duk guro mò, sə pakkò túró pələa tongno-nong-mwashat ka, a tongno-nong-baria pələa ka, awu nə nying buo arəi bə kum bəmúri.

¹³ Sə lang a panzəni ka, kəa tasəte bə o anggo nə babui bə dāng.

¹⁴ Pè wi gîr kpəm nə mənɓù atà agirkusəu mala domwan mò, sə aba məsəsa andə mùr-anap mò. Pè wi kəla mana Yahweh Bakuli mô tsəko bù ka.

¹⁵ Bə baləo kasəa ama we gbal dīdyal ka, a nda guro a nzali Masar, sə Yahweh Bakuli mô akmuro. Nda gîr mənana tsəa sə ən tsəko mənɔia yì nzongcau yalung ngga.

¹⁶ Səama yakəla bə guro, mətúró-bala mò, nə banggo ama earce nə o nə nyio dāng, acemənana kə earceo wunə amə'balala mò ka, sə we gbal ka a səni ka do male a bano ka boarənò.

¹⁷ Twal mundi sə wu tusə mburkiri arə kunkurəm; mənə ka nə ləmdə ama nə duk guro mò bə lú male. Kə gîr mə'mwashati na awu nə pāngnəi ko yì guro ka bwabura ko bwama na ka.

¹⁸ Lang awu nə panzə guro bə kum bamúri ka, cə bəkəa dupô nə kwánó dāng, acemənana túró male mana pakkô aba pələa tongno-nong-mwashat, bə túró-boalo na ka, awu nə mbwe boale kusə bari. Pè anggo sə Yahweh Bakuli mô nə tsəkô bù arə agir mənana kat a pàkkiyi ka.

Pè Bakuli gîr mənana boaro kutibani ka

(Ace Apəris 27:26,27; Bal 18:15-18)

Musa banggi amə Isərayila ama:

¹⁹ Bə ndă, ko nzur, ko mbulpəndəa mô bəl jamne a dəmba ka, mənə yì jamgîr ka duməna mala Yahweh Bakuli mô. Ndă mənana à bəli a dəmba ka, bəà kəa tsəi bə duk ndà-rya dāng, sə bəà kəa mwa nyang rə nzur mənana à bəli a dəmba ka dāng.

²⁰ Koya pələa ka, we wunə amə'ḃala mò ka, wun nə shak nyamia abadəm Yahweh Bakuli ma'wun a ban mənana Yahweh nə tàrì ka.

²¹ Səama ḃə girkusəuni ka ndanə ḃekə gír məḃane arəi, ḡbakəre na, ko nte na, ko ndanə koya ulang gír-ḃaná arəi ka, kəa pana gír'nkila nəi aban Yahweh Bakuli mò dāng.

²² Wu lì a là mənana wu ndakam ngga. Ko ḃwa ka nda aḃa ḃeami ko ḃoarnsari ka, nə gandə li nyame, kəla mana à nə lì nyam ḃwachembe ko keran ngga.

²³ Səama wu kəa lì nkile dāng; wu dārəi a nzali kəla mür.

16

Lamsan Yàlîmurû

(Puro 12:1-20; Ace Apəris 23:4-8; Bal 28:16-25)

Musa lidəmḃa nə nacau ama:

¹ Wu tàr zongŋo Abip,* mənana aḃaləi ka wun nə pàk Lamsan Yàlîmurû ace pè Yahweh Bakuli ma'wun gulo ka, acemənana aḃa zongŋo Abip sə Yahweh Bakuli ma'wun pusə wun aḃa Masar nə dú.†

² Duməna púp wun nə pà gír'nkila mala Yàlîmurû aban Yahweh, Bakuli ma'wun, atà girkusəu mənana a ‡domwan mala andá, ko anzur, ko ambulpəndəa ka, a ban mənana Yahweh nə tàrì ace tsək lùlləi ḃə duk kam ngga.

* **16:1 16:1** *zongŋo Abip*: (mana à tunəi dəm ama zongŋo Nisan ngga) nda zongŋo mədəmbe a pələa aḃa tsadya mala azongŋo mala amə Ibəru. Nda a kún gungpi; Nehe 2:1; Est 3:7 † **16:1 16:1** Balli aḃa: Pur 13:4; 23:15; 34:18. ‡ **16:2 16:2** Balli aḃa: Bal 28:19.

³ Wu kəa li girlina mala Yàlîmurû nè bəredi mənana à pè nè burè ka dāng. Wun nè twal anongŋo tongno-nong-ɓari, wun nè nggə li girline nè bəredi mənana pənə burè arəi raka; mənə yì ulang bəredi mana wu li lang wu nda aɓa tanni kəla aguro a Masar, sə kəla mana wu li, lang wu ndarə puro wun nè apî nzali Masar akaurəa ka. § Wu kə pak mənə yì gîr ka, ace mənana aɓa cili do-yiləmu ma'wun ngga, bə wu kə denyinə pwari mənana wu nyingŋənà nzali Masar nēi ka.

⁴ Bəà kəa kum kə bura mala kəgîr ko bəti aɓa nzali ma'wun aɓalə nongŋo tongno-nong-ɓari mənə ka dāng, sə pà wu nè nying kə nyam girkusəu mənana wu pana gir'nkila nēi a pwarikpəra mala pwari mədəmbe mala Yàlîmurû ka, bə nongŋo ban bə kwari dāng.

⁵ Wu kəa pà gir'nkila mala Yàlîmurû a koya là mənana Yahweh Bakuli ma'wun kə pà wun bə wu duk kam ngga dāng.

⁶ Ban mənana Yahweh Bakuli ma'wun nè tàrì, ace tsək lùlləi bə duk kam ngga, a kàm sə wun nè pà gir'nkila mala Yàlîmurû, nè pwarikpəra, a pwari-ká-ndwent, a kə bù-pwari mənana wu nyingŋənà Masar nēi ka.

⁷ Nyame ka wu lambi, wu shè akə ban mənana Yahweh Bakuli ma'wun nè tàrì ka. Sə lang ban-fana ka wu nyare arə agumli ma'wun.

⁸ Aɓalə anongŋo tongno-nong-mwashat ka, wun nè li bəredi mənana à pè nè burè raka. Tongno-nong-ɓaria pwari ka, nda pwari mənana

wun nə ramba a banbwaná ace perì aban Yahweh
 'Bakuli ma'wun ngga; wu kəa pək kə túró a mənó
 yì pwari ka dāng.

Lamsan mala Pwan Gírbaban
Musa lidamba nə ne amə Isərayila cau ama:

⁹ Wu bəl alimo tongno-nong-bari, twal a pwari
 mənana wu tinata wal-məsa nəi ka.

¹⁰ Sə wun nə pak lamsan mala Alimo aban
 Yahweh 'Bakuli ma'wun nə pagir mənana wu twali
 bamur rəwun wun nə pá, sə karə arə tsəkbu mana
 wu kúmô a ban Yahweh 'Bakuli ma'wun ngga.

¹¹ Sə wun nə pak banboarnado abadəm Yah-
 weh 'Bakuli ma'wun atarə wun wunə amuna-
 burana andə amuna-maməna ma'wun, amə'túró-
 bala ma'wun aburana andə amaməna. Sə
 amə'ká Lawi mənana arə alá ma'wun, andə
 amə'kúndāngna, andə akáwá andə amā-lú mənana
 abalə wun ngga, bəə pək banboarnado atə wun
 a mənó yì lamsan, a ban mənana Yahweh 'Bakuli
 ma'wun nə tərì ace tsək lùlləi bə duk kam ngga.

¹² Bələ wun bə kasə ama, wu nda ka aguro
 didyal a Masar, acemani ka wu tsəkir wun, wu
 kpata amənia yì angguracau ka.

Lamsan mala Do abalə Agumli
Musa lidamba nə nacau ama:

¹³ Wun nə pak Lamsan mala Do abalə Agumli
 aba nongjo tongno-nong-bari, anzəm mənana wu
 nyána məssa sə wu kəmna bəlanggun anap, yì
 agirbaban ma'wun mənana wu kum ngga.

¹⁴ Wun nə pak banboarnado aba lamsan
 ma'wun, wun wunə amuna-burana andə amuna-
 maməna ma'wun, andə amə'túró-bala ma'wun

aburana andə amaməna, andə amə'kà Lawi, andə amə'kúndàngna, andə akáwá andə amā-lú mənana abalə wun ngga.

15 Wun nə pak mənia yì lamsan ngga ace Yahweh 'Bakuli ma'wun aba nongŋo tongno-nong-bari a ban mənana Yahweh nə tàrì ka. Yahweh 'Bakuli ma'wun ngga nə tsəka wun bù aba kum girɓaban ma'wun kat, sə abalə atúró abú wun kat, sə banboarnado ma'wun ngga nə lùmsəo.

16 Kusə tàrú a koya pələa, aburana ma'wun kat nə yiu púp abadəm Yahweh, yì 'Bakuli ma'wun, a ban mənana nə tàrì ka; à nə yiu ace Lamsan mala Bəredi mənana Yis pà arəi raka, ace Lamsan mala Alimo, sə ace Lamsan mala Do abalə Agumli. Kəbwa bəkəa yíua abadəm Yahweh nə ɓabui atarəi dāng.

17 Koyan atà wun ngga, duməna púp nə pà gír mənana nə gandəi ka, kəla mana karəa arə tsəkbu mala Yahweh 'Bakuli ma'wun mənana pà wun ngga.

*Ləmdə məsəcau aba do wunə abwana
Musa ne amə Isərayila cau ama:*

18 Wun nə twal amə'bashì andə aməbuno aba koya là ma'wun mənana Yahweh 'Bakuli ma'wun kə pà wun ngga, sə yìà ka ɓəà kə bashì abwana nə bashì mə'məsəcaunì.

19 Pà wu nə pūrə bashì dāng. Pà wu nə ləmdə tàrban dāng. Pà wu nə ak pàbunənzali dāng, acemənana pàbunənzali ka, kə gír məsə amə'sələe, sə kə pūrə acau mala amə'bealboarna.

20 Wu ɓangŋatà pàk gír mənana kat nə məsəcau ka, ace mənana ɓə wu dum nəyiləmu, sə wu

lidəmba nə do aba nzali libala mənana Yahweh
 'Bakuli ma'wun kə pə wun ngga.

Peri mənana Bakuli pərban arəi ka

²¹ Wu kəa pandəi bamur rə wun kə nggun kəla
 tondong mala Ashera,* a nkanggari gyangnan
 mala Yahweh 'Bakuli ma'wun, mənana wun nə
 bakkî bamur rə wun ngga dāng.

²² Sə wu kəa tsək kə kúnamúru ace peri dāng!
 Yahweh ka kə ginəce agir kəla mənia.

17

*Apa'girnkila mənana Bakuli binəcea ka
 Musa pələ banggi amə Isərayila ama:*

¹ Pə wu nə pə gır'nkila aban Yahweh 'Bakuli
 ma'wun, nə jamnda, ko nzur mana kum kə
 məbane arəi ko bə bare rəi kidiki ka dāng; mənə
 ka gır'beami na aban Yahweh 'Bakuli ma'wun.*

² Bə à kum bwabura ko bwama abalə wun
 a là mana Yahweh 'Bakuli ma'wun kə pə wun,
 aban pak gır məbike a sənə mala Yahweh 'Bakuli
 ma'wun, sə bunce Kùrcəu male,†

³ sə bwe warina a kpata abea abakuli andə peri
 aban pwari, andə zongno, ko anlero a bumkuli,
 mana ən pərban nəma bəà kəa pə dāng,‡

⁴ sə wu okce, ko à bangga wun ama bebwə
 pək ulang amənia yì agir ka, wu bəlki balə acé

* **16:21 16:21** Balli aba: Pur 34:13; Akas 6:25; 1Amur 14:15; 16:33;
 2Amur 13:6; 17:16; 2Kpa 33:3. * **17:1 17:1** Balli gbal aba: Pəris
 3:1,6; 9:2-3; 21:17-23; 22:17-25; 23:12; Bal 19:2; Nggur 15:21; Mal
 1:8; Ib 9:14; 1Bit 1:19; 2Bit 3:14. † **17:2 17:2** Balli gbal aba: Nggur
 31:16. ‡ **17:3 17:3** Balli gbal aba: Nggur 4:19; 2Amur 23:5; Ayu
 31:26-28; Ang 148:3-6.

pepè. Bè do ama mäsəcau na, sə mbak-kàngkàng à pàngnənà ulang gír beami kəla mənə a Isərayila ka,

⁵ wu twal bʷabure, ko bʷame, mənana pək mənəia yì túró-bikea ka, wu pusəi a kun-nggealà, wu bukki nə atali, bə wũ.

⁶ Bwa mənana à kasəi wi bashi-lú ka, à nə wal-luí bə abwana bari ko tárú nakun amur cê ama anggo sə gírni pək ka; səama à pà nə wal-lú bwa aba kpata nakun mala bwa mwashat dāng.

⁷ Amə'nakún ngga à nda mənana à nə tita bukki mənə yì bwa ka ace wal-luí, sə nənzmò ka acili abwana kat nə dapi andəia aban bukki, ace wal-luí. Anggo sə wun nə pusə bealbikea bə puri balə wun.

*Acau məkwane
Musa banggi amə Isərayila ama:*

⁸ Bə bə cau lo mənana kasə bashi male kwanba wun, kəla cau wal-lú mənana à gandə gaute ama à pè kpakpak ko à pè sə pà nə eare mala bwa dāng; ko mala kasə bashi a nre ka abwana bari amur yana ateà mwashat nda mətala bə gír mana koyan ateà kə na ama male na; ko cau mala tsək npenye na sə kasə bashi mala cê kwanba wun ama ko turturo na ko à pè kpakpak ka, wu lo wu kyan nəi a ban mənana Yahweh Bakuli ma'wun nə bang ama bə wu kyan nəi kām ngga.

⁹ Akano ka wun nə nggá nongsə cê aban apəris, amə'kə Lawi, sə aban bwa mənana nda murəm-bashi a bəkú mənə ka. Yia na à nə ok bá cê, sə à nə kasə bashi ka.

¹⁰ Duməna púp wun nə pàk nggearə gír mənana bashi kasəa a ban mənana Yahweh tsək ama, bəà pàk bashi kàm ngga. Sə wun nə dum nə tsəkiru arə kpata cau mana kat à kània wun ngga.

¹¹ Wu pàk koman ka amur gír mənana à kània wun, ko à ear amurí, à kasəcau ama bəà pè ka. Wu kəa na ama, wun nə nggađi kasə-bashi mənana à hamba wun ngga a koya njar ka dāng.

¹² Bwa mənana kat ləmdə múrcandəa, binə oki pəris mana kə cam aban pak túró ace abwana abadəm Yahweh 'Bakuli ma'wun ngga, duməna púp bəà wal bwe bə wŭ. Anggo sə wun nə pusə gír bealbikea abalə amə Isərayila.

¹³ Anggo sə koyana mənana kat okce mənía yì gír ka, bāngciu nə pàkki wi sə pà nə ləmdə múrcandəa dāng.

*Anzongcau mala twal murəm
Musa pələa banggia wia ama:*

¹⁴ Lang wu kutina aba nzali mana Yahweh 'Bakuli ma'wun kə pà wun, wu angnəni pələna ma'wun, sə wu duməna kàm, sə wu pàk denyicau ama, <<Səm nə twal bwa bə duk murəm amur səm, kəla mana anzali mənana kat à kəri səm à pàkkiyi ka,>>

¹⁵ Yahweh 'Bakuli ma'wun nə eara wun bə wu kum murəm, səama wu sələ ama, bwa mənana Yahweh 'Bakuli ma'wun nə twal ka, nda wun nə tsəi bə duk murəm amur wun ngga. Bwa mənana wun nə tsəi bə duk murəm amur wun ngga nə duk mwashat atə amə'eam wun, bwa Isərayila. Wu kəa twal bəri-bwa mənana bwa Isərayila na raka bə duk murəm amur wun dāng.

¹⁶ Sə bə do ama, murəm ngga pà nê ramba apər pas ace bəmúri, ko nê tasə abwana bəa nyar a Masar bəa kya yinə apər pas kàm dāng. Yahweh ka banghəná wun ama, <<Wu kəa na ama, wun nê nyar a njar mənə dəm dāng.>>

¹⁷ Sə yì murəm ngga, bəkəa na ama, nê alita bəmúri amaməna pas dāng. Acemənana, alki amaməna pas ka nê twal babumi, nê nying okî Yahweh. Sə bəkəa na gbal ama, nê rambì bəmúri gəna kpəm mala bolo-zənariya andə bolo-njəngələn dāng.

¹⁸ Sə lang murəm yì eauna, duməna amúr buno mala domurəm male ka, nê tsəa bəa pwan cau mala mənə yì Nggurcau mana nda a bu apəris aməkə Lawi ka, bəa giləi wi aba maləmce, bə duk male.

¹⁹ Nê pà a baní sə nê nggə balli a koya pwari, bə masələata do male nəyiləmu, ace mənana bə kàni banggi Yahweh Bakuli male, bə kpata acau mala mənə yì nggurcau andə anzongcau ka, sə bə kə peă;

²⁰ anggo ka pà nê dum nə gusələmúrû, ko nê twal bəmúri kəla kútì acili abwana male dāng, sə pà nê nying kpata anzongcau mala Bakuli aba koya njar dāng, ace mənana yì andə aməkə ka bəa lidəmba nə yálban kəla amurəma arə anza pas aba Isərayila.

18

*Apagir ace apəris andə amə'lawi
(Bal 18:8-32)*

Musa banggi amə Isərayila ama:

¹ Apəris, mana yia kat à nda a tau mala Lawi ka, à pənə kum bəkə nzali libala ko kə bare mana à kasəia wia bə duk girkuma malea aba Isərayila ka dāng. Yià ka à nè lì apagir girlina mənana abwana yinəia ace Yahweh ka.

² À pà nè kum bə kəgìr libala atà amə'eambia dāng. Yahweh ka nda gìr'libala malea, kəla mana banghənia wia ka.

³ Lang abwana yinə agir'nkila kəla jamnda, ko nzur andə mbulpəndəa ka, abare nyama mənana nda ace apəris ka, à nda ka: nkəpamtari, andə atakiri bari, andə agir-bumi.

⁴ Abəlagir mədəmbe mala məssa ma'wun, andə bəsa mür-anap ma'wun, andə bəsa mürú olif ma'wun, andə nyang nzur mana wu tita mwe arə anzur ma'wun ngga, wun nè pè pəris.

⁵ Yahweh Bakuli ma'wun ngga tarna Lawi, andə amuni, andə aməkə abalə atəu mala amə Isərayila kat, ace mənana bəà duk amə'lidəmbe nə abwana a ban-peri, aba lullə Yahweh a koya pwari ka.

⁶ Bə Bwa'Lawi nying là male abalə alá mana aba Isərayila, sə earce nè ká a koya là mənana kat Yahweh nè tər ka,

⁷ yì ka nè gandə pak túróperi aba lullə Yahweh Bakuli male, kəla mana abî amə'Lawi mənana akano à kə pak túróperi abadəm Yahweh ka.

⁸ Yì dəm ngga, nè gandə kum kāmbe məmwashati atə abî, mala gìr mənana nè lì ka, kat andə amani ama kuməna boalo aba makki agirkuma mala tárria ka.

*Nunkiru arə pakkiagir mala amə'kpata-alú
Musa pələa banggi amə Isərayila ama:*

⁹ Lang wu yina, wu kutina a nzali mana Yahweh 'Bakuli ma'wun kə pà wun ngga, pà wun nə kàni pàkkiagir beami mala abwapəndəa mala anzali mənə ka dāng.

¹⁰ Bəa kəa kum kəbwa abalə wun mana nə kánə muni muna-bwabura ko muna-bwama bəa pisəi a bəsa ace pagir, ko mə'bánɡnə-bánɡna, ko mə'səna nə bangno mala akukwar, ko mə'na gir mənana nə kumban ngga, ko mə'pàkki agir nggár,

¹¹ ko mə'pàkki aburi, ko mə'tunə akukwar, ko mə'monzəo, ko mədikalú ka dāng.

¹² Bwa mənana kat kə pak amənia yì agir ka, bwe duməna gir'beami aban Yahweh. Nda atəcau mala pàkki amənia yì agir'beami malea ka, sə Yahweh 'Bakuli ma'wun nə bwala wun kəm, wun nə pər abwapəndəa mənə ka, à nə nyingga wun nzali.

¹³ Səama, duməna púp wun nə duk amə'dwanyicau arəu aban Yahweh 'Bakuli ma'wun.

¹⁴ Abwapəndəa mənana wun nə ak nzali arəia ka, à kə kpata acau mala amə'pàkki agir nggár, andə bánɡnə-bánɡna. Səama wun ngga, Yahweh 'Bakuli ma'wun eara wun ama bə wu pək anggo dāng.

Bəsa məbangnəa kəla Musa

¹⁵ Yahweh 'Bakuli ma'wun nə loasə bwa abalə wun, bə məbangnəa kəla mim, akə balə abwana ma'wun, amə Isərayila. Duməna púp wun nə oki wi.

16 Mənia ka nda gır mənana wu dıce aban Yahweh Bakuli ma'wun, a Horep ka, a pwari ramba abanbwáná lang wu bang ama, <<Bə səm kəa ok gi Yahweh Bakuli ma'səm dəm, ko bə səm bəsələ sən nggea bəsa mənia dəm dāng, bə ana raka səm nə wü.>>

17 Pələa Yahweh banggam ama, <<Cau mənə à ne ka, ceni ka boaro.

18 Mə nə loasəia wia məbangnəa kəla we, àkə balə abwana malea, yia amə Isərayila, sə mə nə tsək acau mem a kúni, sə nə banggia wia gır mənana kat mə nə ne wi nəma, bə banggi wia ka.

19 Bwa mənana kat binə kpata acau mem mənana məbangnəa man nə bang aba lulləəm ngga, mim nə nggearəam, mə nə tsəi bə banggam tər binə okiru male.

20 Səama, məbangnəa mənana twalí bamúri nə nacau aba lulləəm, cau mana mə nda ən tasəi bə ne raka, ko nacau aba lullə abea abakuli ka, mənə yì məbangnəa ka duməna púp bəa wal-luí.>>

Musa pələa banggi amə Isərayila ama:

21 Yakəla wun nə dī bamur rə wun ama, <<Lang sə səm nə sələ ama, cau mana məbangnəa na ka, pur nəban Yahweh dāng?>>

22 Bə məbangnəa nacau aba lullə Yahweh, sə ceni yiu yi lumsə dāng, ko duk məsəcau raka, wun nə sələa ma Yahweh, nama kə cau anggo dāng. Ləmdə ama, mənə yì cau məbangnəa na ka twalkicau mala bamúri na, acemani ka, wu kəa banggi wi dāng.

19

*Alá mala ban àwá
Musa ne amə Isərayila ama:*

¹ Anzəm mana Yahweh Bakuli ma'wun kidikina abwapəndəə mənana malanə pə wun nzali malea, sə lang wu anghəni arəia, wu duməna abalə alá andə abala malea ka,

² duməna púp wun nə tàrrí bamur rə wun alá tàrú aba nzali mənana Yahweh Bakuli ma'wun kə pə wun bə wu duk kam ngga.

³ Duməna ama wun nə tsək anjargula ace bamurə wun, sə wu gau nzali mənana Yahweh Bakuli ma'wun pə wun bə duk girkuma ma'wun ngga, arə abanì tàrú, ace mənana bə kəbwa turturo arə bí sə wal-luí ka, bə bangña bə dəshi ban mənana nda tù a baní ka, ace àwá male.

⁴ Mənia yì nzongcau ka nda ace koya bwa mənana pə kpak sə wal-lú bí raka, sə binəməsəi nə binəe didyal gbal dang; bwe ka nə gandə bangña nə ká aba mwashat atə alá mənia ka nə nggá duk kam ace amsə yiləmi.

⁵ Nda kəla ani, bə bwa wari andə bì, a ndà-nggun à nə nggá kasəki anggun, sə lang loasə bero nə kwar nggun ngga, məsə bero puro arə garè sə bù bì wal-luí. Bwê bə bangña bə kùtí aba mwashat atə alá məno ka bə amsə yiləmi.

⁶ Bə ana raka bəla mala bwa məno à wal-luí ka, nə lo aba pı mala bumlulla nə pərtə bwa məno wal-lu ka. Sə bə njargula sau kərkər ka, nə nggá kasəmúrí nə wal-luí, kat andə amani ama boaro

bəà wal-luí raka, acemənanana yì ka bìnəməsə bi dīdīyal dāng.

⁷ Nda gīr mənana tsəa sə ən bangga wun nəma bə wu tārri bamur rə wun alá tārú ka.

⁸ Sə bə Yahweh Bakuli ma'wun tangsəna nzong-nzali ma'wun guləna, kəla mənana kánbì aká wun, sə pəna wun nzali mana kat pəcau aban aká wun ama nə pea wia,

⁹ sə bə wu kpanatà anzongcau mənia kat ən nggə pə wun yalung, wun nə earce Yahweh Bakuli ma'wun, wun nə nggə kpata anjar male ka, wun nə tər abea alá àwá kam dəm tārú amur aməno tārú ka.

¹⁰ Anggo ka, nkila mala mə'kunpwasəa pə nə sukki a nzali mənana Yahweh Bakuli ma'wun kə pə wun bə duk ma'wun ngga dāng, sə nkila mala amə'kunpwasəa ka à pə nə dīce a bu kəbwa atà wun dāng.

¹¹ Sə bə do ama nda ace bìnəməsəu sə bwa kùmsəi bì, pələa lo arəi wal-luí, sə lo nə mire o a mwashat atà alá àwá mənia ka,

¹² abwana-məgule mala là mala mənia yì mə'wal-lú ka, bəà tasə abwana bəà kya bwali bəà pusəi a ban mənə, bəà yì ramtə a bu abəla mala bwa mənana à wal-luí ka; yìà gbal ka bəà wal-luí.

¹³ Wu kəa sən məsəswatər male dāng. Duməna púp wun nə lak nzali Isərayila bə puri bá kúmcəu mala sukki nkila mala amə'kunpwasəa, ace mənana bə agir kyanba wun pepè.

*Nunkiru arə gəshi nzong
Musa banggi amə Isərayila ama:*

14 Lang wu kutina a nzali mənana Yahweh Bakuli ma'wun kə pə wun bə duk ma'wun ngga, a pə wunə tusə nzong mala nzali mala bio məmurkala dāng, yì nzong mənana aká wun akdəmba à pandənì ace ləmdə ban nzali libala mənana à kasəia wia ka.

Nggurcau amur amə'nakún

15 Nakún mala bwa mwashat kārəa à nə pàktúró nəi ace kum bekə bwa nə pək məbike dāng, ko bə ya caubikea na bwe pək ka. Kaniama à nə bwal bwa ama pək məbike ka, duməna púp ama amə'nakún nakam bari ko tărú.

16 Bə mə'bumkpəmna yiu nə nakún mala tsəki bwa cau arəi ama pək məbane ka,

17 abwana mənəia mana makgír kútí a nrea ka, yia kəm à nə cam abadəm Yahweh, abadəm apəris andə amə'bashì mənana à nda a buno-túró a bàkú mənə ka.

18 Amə'bashì bəà gya atà kusə cê pepè, sə bə à bwal mə'nakún ama mə'nyir na, sə yina nə nakún nyir amur mə'eambi ka,

19 wu pàkki wí gír mənana tsəa a bumi ama bəà pàkkí bwa mənə tsəki wí cau arəi ka. Anggo sə wun nə esəki bealbikea abalə wun.

20 Acili abwana nə okce, sə bāngciu nə pàkkia wia, sə à pə nə nyare à nə pək ulang mənə yì bealbikea ka abalə wun dəm dāng.

21 Aba ulang cau kəla mənəia ka, wu kəa ləmdə məsəswatər dāng: yiləmu a kúnì yiləmu, məsəu a kúnì məsəu, minəu a kúnì minəu, bu a kúnì bu, sə kusəu a kúnì kusəu.

20

*Anggurcau mala lwa
Musa ne amə Isərayila ama:*

¹ Lang wu puro wun nə o a lwa arə abiwun aməbura, sə wu sən apər, andə awaru-pər, andə amə'lwa mənana à lakkì à kùti ma'wun ngga, cè bangciu pàkka wun arəia dāng; acemənana Yahweh 'Bakuli ma'wun mana pusə wun wu puri bá Masar ka, nda atà wun.

² Kaniama wun nə o a munəo ka, pəris nə puro nə cam abadəm amə'lwa sə nə banggia wia cau.

³ Nə bang ama, <<Wu kwakikir wun, wun amə Isərayila, yalung ngga wu nda wu kə sung aban ká munəo arə abiwun aməbura ka; cè babum wun bungì dāng, bangciu bə kəa pàkka wun dāng, sə wu kəa dəurəo ko mūr wun kər wun acea dāng.

⁴ Yahweh 'Bakuli ma'wun ngga, nda mana nda atà wun nə munəo ace wun arə abiwun aməbura, ace pà wun limurəm ngga.>>

⁵ Pələa amə'pagara mala amə'lwa nə banggi amə'lwa cau ama:

Bə kəbwa kəm abalə wun bək bəsa bala sə malaká pè 'Bakuli a bui raka, bwe bə nyare bə o a là. Pà nə boaro wu wú sə bəbwa bə yi kúti aba bəsa bala mò dāng.

⁶ Bə kəbwa pandə anggun anap sə malaká li bəle raka, bə nyare bə o a là, ace mana bəkəa wú a kún munəo sə bəbwa nə yia li bəle ka dāng.

⁷ Bə kəbwa purna'amur bwama sə malaká isəi raka, bə nyare bə o a là, ace mana bəkəa wú a kún munəo sə bəbwa nə yia twali ka dāng.

8 Amə'pagara mala amə'lwa nə lidəmba nə banggi amə'lwa cau ama:

Bə bangciu kə pakki kəbwa ko babumi bungi ka, bə bwe nyare bə o a là, ace mənana bəkəa bungi babum acili amə'lwa kəla male dāng.

9 Lang amə'pagara mala amə'lwa malna ne amə'lwa amənia yì acau ka, pələa à nə twal amə'sàrəban mənana à nə dupi amə'lwa a dəmba ka.

10 Lang wu bwalna là mənana wu kə oa munəo arəi ka, wu tite nə tasəia wia cau bəa nongsəmúrià abata wun ace dotarəu.

11 Bə à eare à nongsəmúrià abata wun sə à məmba wun kún nggea-là malea ka, abwana mənana kat a lə ka, à nə duk aguro ma'wun.

12 Sə bə à ginə nongsəmúrià abata wun aba dotarəu, sə a kún mani ka à nə lo ace yiu arə wun a munəo ka, wu gumbəli mənə yì nggea-là ka nə amə'lwa ma'wun.

13 Sə lang Yahweh Bakuli ma'wun pana wun mənə yì nggea-là a babù wun, wu angnəni ka, wu wal-lú koya bwabura mənana abaləi ka.

14 Səama amaməna, andə amuna məkəke, andə agirkusəu, andə agir mənana kat aba mənə yì nggea-là ka, wu pwanıa bəa duk kume-lwa ace bamur wun. Wu ok ta banboarnado mala gəna-lwa mənana wu pwani arə abiwun aməbura ka. Yahweh Bakuli ma'wun pana wunı.

15 Anggo sə wun nə pangnə anggea-là mənana kat à nda kuko nə wun, à pə abalə anggea-là mala abwapəndəa mana akani raka.

¹⁶ Sə mala anggea-là mala abwana mənıa mana Yahweh Bakuli ma'wun kə pa wunia bəà duk gir libala ma'wun ngga, pà wun nə deki bə kəgir mənana kə lin'ueo ka bə au dāng;

¹⁷ wu taria ace twaltea kat-kat: amə'Hitti, andə amə'Amor, andə amə'Kan'ana, andə amə'Periz, andə amə'Hivi, andə amə'Jebus, kəla mana Yahweh Bakuli ma'wun tsəka wun ama bə wu pə ka.

¹⁸ Bə wu dekia nəyiləmu ka, à nə kania wun kpata agir beami mənana kat à kə pe aba peri aban abakuli malea ka; sə anggo ka wun nə pak caubikea aban Yahweh Bakuli ma'wun.

¹⁹ Lang wu gumbəli nggea-là nə munəo, sə ko bə sau lang wu nda aban munəo arə nggea-lə ace mana wun nə é ka, wu kəa kúti arə anggun mala nggea-lə nə abero aban kasəkia dāng. Wun nə gandə tūki abəla angguni ace lia, səama, wu kəa makkia dāng. Anggun aba patal ka abwapəndəa na le, mana wun nə ká arəia nə gumbəliban mala lwa ka?

²⁰ Anggun mənana wu sələ ama à kə pa bəlea dāng sə à kə lia raka, kə à nda wun nə gandə kasəkia ace gballi anggun-eauwe andə abancame mə'dāhre ace eauwe amur sheran mala nggea-là mənana wu gumbəli nə lwa sə kə munə arə wun ngga, she bə kpāna ka.

21

*Lú mənana à sūrə mə'wələ raka
Musa banggi amə Isərayila ama:*

¹ Bə ndo ama à wal-lú bwa sə à yi kum luí aban nongŋo a patal, aba nzali mənana Yahweh Bakuli

ma'wun pà wun, sə kəbwa sùrə ya bwe nani wal-luî raka,

² abwana-məgule andə amə'bashî ma'wun bəà yî kārəki bəà sənî, ya là na tù nə ban mənana à kum mənə yî lú kàm ngga.

³ Abwana-məgule mala là mənana nda tù nə ban mənana à kum lú kàm ngga, bəà bwal mə'jamnda mənana à malaká pàngŋənà túró nài a rya ko à kùri wi nggun-rya raka,

⁴ bəà kyan nài a bəngŋaban mənana mùr kə bəng kàm, sə à rikrya kam ko à bealbeale kam raka, sə bəà bun myalî kàm a mənə yî bəngŋaban.

⁵ Sə apəris, amuna-burana aməkà Lawî bəà yiu a dəmba, acəmənana à nda ka abwana mənana Yahweh 'Bakuli ma'wun tārnia bəà pākki wi túró sə bəà tsəkbu aba lullə Yahweh ka, sə bəà bashî abwana amur acau mala loasəkiaban andə walk-iban ngga.

⁶ Sə abwana-məgule kat mala là mənana nda tù a ban mənə à kum luî kam ngga, à nə lak abuia amur mə'jamnda mənana à bun myalî a bəngŋaban ngga,

⁷ sə à nə na ama, <<Bù səm nə sukki mənîa yî nkila ka dāng, sə məsə səm sən bwa mənana sukki nkile ka dāng.

⁸ We Yahweh, ak mənîa yî shawudîban ngga a bù abwana mô, amə Isərayîla, yia mənana a akmúria ka; kəa tsək bafe mala sukki nkila mala mə'kunpwasəa mənîa ka, bə ueo abalə abwana mô, amə Isərayîla dāng.>> Anggo sə sukki nkila mənîa ka à nə shawudî.

⁹ Aba pak gîr mənana nda jik a sənə mala Yahweh ka, à nə lak wun, wun nə gəshi bafe mala

sukki nkila mala mə'kunpwasəa.

Anzongcau amur amaməna mənana à bwalia a kún munəo ka

Musa banggi amə Isərayila ama:

¹⁰ Lang Yahweh 'Bakuli ma'wun pàna wun limurəm amúr abiwun aməbura mənana wu wari a munəo arəia sə wu bwalkia kəla aguro,

¹¹ sə we ka, a sən bwama məboarnsarì mənana ceì boarô sə a earce ama awu nə twali bə duk māmó ka,

¹² twali umnəi a bala mò; səama bwame ka à nə mwaki wi nyang bamúrí, à nə kasəki wi ankaulabui andə ankaulakusəi,

¹³ sə agir-nggūrəu mənana à nda arəi lang à bwali ka, bə swária. Yì ka nə ueo a bala mò, nə bua-lú tárrí andə nggé zongño mwashat; anzəm mənəo ka sə awu nə kúti abani kəla burí, sə yi ka nə duk māmó.

¹⁴ Sə bə nənzmò ceì yi shirio ka, deki bə o a ban mənana earkiyice ka. Səama a pà wunə mé ace kum boalo dāng, sə a pà wunə pāngnəi kəla guro dāng, acemənana a súrənà rəi kəla bwama.

Gara mənana muna-dəmba muna-bwabura ndanəi ka

Musa banggi amə Isərayila ama:

¹⁵ Bə bwabura ka ndanə amaməna bari, man mwashat ka kə earce, sə bə man ngga kə earce raka, sə yia kəm ngga à bələni wi amuna, sə bə muna-dəmba muna-bwabura ka nda mala mā-gíri ka,

¹⁶ a pwari mana bwabure longñəna nə gapi amuni agirkuma male ace mənana koyan atəa

ka bə kum gîr'libala ka, bə kəa na ama nə ləmdə tərban nə t̃wal kāmbe mənana mala muna-dəmba na ka nə pè muna mala mā-eare, a kún mənana muna mala mā-gírí na nə pè wi ka, dāng, acemənana nda muṇa-dəmba.

¹⁷ Duməna púp nə ak muna mala mā-gírí, kəla muna-dəmba male, bə pè wi kāmbe bari mala agirkuma male kat. Məno yì muna ka nda tita ləmdə rəcandəa mala kārə-bwa mala tárri ka. Gîr mənana mala muna-dəmba na ka male na.

*Muna mənana kə mgbicau ka
Musa banggi amə Isərayila ama:*

¹⁸ Bə bwa ka ndanə muna mə'murcandəe, mə'mgbicau mənana kə okî tárri andə ngge dāng, sə ko bə à kwarkiri ka kə falənəia raka,

¹⁹ tárri andə ngge bəà bwali, bəà kyan nəi aban abwana-məgule mala là malea, a kún nggea-là, ban dapi mala là mənana ndakam nədo ka.

²⁰ À nə ne abwana-məgule mala là male ama, <<Mənia yì muna mə'səm ngga mə'murcandəa na, sə mə'mgbicau na; kə oaka səm dāng. Mə'līgula na, sə mə'walo-mba na.>>

²¹ Sə aburana kat mala là male nə bukki nə atali bə wú. Anggo sə wun nə pusə bealbikea a balə wun, sə amə Isərayila kat nə ǝ, à nə dumnə bangciu.

*Bwa mənana à gyari a nggun ngga à súni
Musa banggi amə Isərayila ama:*

²² Bə bwa pak caubikea mənana kārəa bəà wal-luí, sə à wal-luí, sə wu gyari a nggun ngga,

²³ wu kəa dəki luí bə ueo a nggun ba kwaro mala ban dāng. Duməna púp wun nə tsəi akə

məno yi pwari ka, acemənana bwa mana à gyari a nggun ngga ndanə suban mala Bakuli amurí. Wu lumsə məno yì lú ka, ace mənana nzali ma'wun mənana Yahweh Bakuli ma'wun pà wun ngga bəkəa duk gír'beami dāng.

22

Abea anzongcau

Musa banggi amə Isərayila ama:

¹ Bə a sən ndá, ko mbul, ko nzur mala bio bwaro kə u ka, cə a burice dāng, bwali nyesəi mətale.

² Bə mətale pà a bano tù dāng, ko a sùrə mətale raka, bwal girkusəunì, yinəi a bala mò, kya kùrì a bano wu kə denyinəi. Lang mətale yina aban alte ka, nyesəi pè wì.

³ Anggo gbal sə awu nə pangnə mədambəriso, ko gír'nggūrəu, andə koya gír mala bio mənana bwar arəi sə a kumi ka. Kəa binə pək gír mənana boaro wu pak ka dāng.

⁴ Bə a sən mədambəriso ko ndá mala bio kpa a njargula ka, cə a burice dāng. Bwalì wì wu loasəi amúr akusəi.

⁵ Bwama bəkəa oasə gír'nggūrəu mala bwabura dāng, sə bwabura gbal ka bəkəa oasə gír'nggūrəu mala bwama dāng; mənəi yì gír ka gír'beami na aban Yahweh Bakuli ma'wun.

⁶ Bə a yakiarə ndà-nyal amúr nggun, ko a nzali, nə amuni ko ankí abaləi, andə nggeā aban nongno amúrià ka, a pà wunə san nggeā andə amuni dāng;

⁷ awu nə gandə san amuna ace bəmuro, səama deki nggeə bə o, ace mənana bə agir kyanbo kporong sə bə yiləmo sauwa a banza ka.*

⁸ Lang a bak bəsa kurəm ngga, duməna púp awu nə bak sheran məgbatoki wu kàrì múrì, ace mənana wu kəa yinə bafe mala sukkio mala nkila amúr bala mò, bə bwa puro amurì sə kpa a nzali ka dāng.

⁹ A pà wunə beal baban-anap mò nə ambalang aməsəbeale bari dāng; bə a pa anggo ka, gír mənana kat a pwano aba mənə yì məsəbeale a beali, andə bəla-anap mənana a kumo a babanì ka, à pələna gír'beami.

¹⁰ A pà wunə tsəkì mədambərìso andə jamnda nggun-rya a myalia bəà rikrya atārəia dāng.

¹¹ A pà wunə oasə daura mana à kpapi nkonggúr dà'ndíng andə nkonggúr linən sə à tè nəia ka dāng.

¹² Awu nə bolə ankonggúr bəà gyarke a nzali arə akunban ine mala nggea-daura mò.

Anzongcau mala do boarnsari arə nongɣo-nda

¹³ Bə bəwabura al bəwama, à nong andəi, sə binəce,

¹⁴ tsəki wi acau kəsəkya arəi, yinəi wi nə lulləu məbane, kə bang ama, <<Ən al bəwama man sə lang ən kúti abani ka, ən kumi ka à tusəna tè>> ka,

¹⁵ tár muna-bəwame andə nggé bəà twal lagir-pwasəa mana à sárəi sə muna-bəwama malea tita

* 22:7 22:7 Səni aba: Nggur 4:40.

nongŋo-nda male andə ɓwabure ka, mənana dé-nkila na arəi più ka, ɓəà yinəi aban abwana-məgule a kún nggea-là ɓəà yì ləmdəi.

¹⁶ Tár muna-ɓwame ɓə ne abwana-məgule ama, <<Ən twal ɓoarnsarilem ən pē mənəi yì ɓwabura ka ɓə duk māmí, sə yì ɓwabura ka ɓinəməsəi.

¹⁷ Ado ka ndya kə tsəkí ɓoarnsarilem acau kəsəkya arəi kə na ama, yì kumi ka nsari na ɗang. Sə lagir-pwasəa mənana à tita nongŋo-nda malea amurí ka ndya ka, nə dé-nkila arəi più, mənana ləmdə ama ɓoarnsarilem ngga nsari na ka.>> Sə tár muna-ɓwama ka nə sárə lagir nongŋo-ndé abadəm abwana-məgule mala nggea-lê.

¹⁸ Sə abwana-məgule mala nggea-là mənə ka ɓəà ɓwal mənəi yì ɓwabura ka ɓəà koè nə nkamso.

¹⁹ ɓəà cemi məsə bolo-azərfa, shekel gbəman-mwashat; sə ɓoale ka ɓəà pè tár muna-ɓwame acemənana kidikini nsari Isərayila lulləu. Duməna púp nə lidəmba nə do andə ɓwama man kəla māmí; ɓəà kəa eari wi ɓə nyì ama nə pusəi a ɓala male ɗang a do-yiləmu male kat.

²⁰ Səama ɓə cau mənana ɓwabure na ka məsəcau na, sə bekə gír pà kàm nə ləmdə ama muna-ɓwame ka nsari na raka,

²¹ ɓəà ɓwal muna-ɓwame, ɓəà umnəi a kún ɓala mala tárrí, sə ɓə aburana mala nggea-lê bukki nə atali ɓə wű. Mənəi yì muna-ɓwama ka, pàngŋənà gír kəsəkya a Isərayila, yì mənana nongnə bura sə nda piu a ɓala mala tárrí ka. Anggo sə wun nə esəki ɓealbikea a ɓalə wun.

²² ɓəà kum ɓwabura aban nongnə ɓwama

mənana mālá bəbwa na ka, wu wal-luia yia kəm, yì bwabura mənana nongnə bwame andə bwame ka. Anggo sə wun nə esəki bealbikea a Isərayila.

²³ Bə nsari nakam a nggea-là, mənana bwabura purna amurí, sə bə bwabura kumi sə nongnəi ka,

²⁴ wu kyan nəia yia kəm a nza a kún nggea-là, sə wu bukkia nə atali bəà wu; nsarini ka nda acemənana mak'zwalo dāng, kat andəa mani ama nda aba là. Sə bwabura ka nda ace nongnə mālá bwa. Anggo sə wun nə esəki bealbikea a balə wun.

²⁵ Sə bə nda a bondo anzəm là sə bwabura kum nsari mənana à purna amurí sə gbárí ka, bwabura mənía nongnəi ka nda nəmurəi à nə wal-luí ka;

²⁶ sə mala nsari ka à pà nə pakki wi kəgir dāng, acemənana pək kəgir mənana à nə wal-luí ace ka dāng. Mənía yì cau male ka nda kəla bwabura mana lo arə bi wal-luí ka.

²⁷ Bwabura man gbárí nsari mənía à purnamurí ka anzəm là, sə kat andəa mani ama nsarini mak'zwalo bə abwana bāngja abani ka, kəbwa pà kəm nə amsəi dāng.

²⁸ Bə kə bwabura kum nsari mənana à malaká purnamurí dāng sə bwali gbárí, sə à yì kumia aba pə ka,

²⁹ bwabura mənía mənana gbárí nsarini ka à nə tsəi bə mbwe tár muna-bwame məsə bolo-azərfa lumi-tongno, kəla gəna mūrí, sə muna-bwame ka nə duk māmí, acemənana bwali nə rəcandəa nongnəi. À pà nə eari wi bə nyì ama nə pusəi a bala male dāng a do-yiləmu male kat.

³⁰ Bwabura pà nə al mālá tárrí dāng, ace mənana bəkəa dʷanyí pə tárrí gulo nə nongnə mālá tárrí

ka dāng.

23

*Abwana mənana à pà nè ballia abalə
abwana mala Yahweh raka
Musa banggi amə Isərayila ama:*

¹ Bwa mənana kat à nyaki nkyari, ko à umsə bəte à kasəi ka, pà nè kúti a ban-kpapi mala abwana mala Yahweh dāng.

² Bwa mənana à bəli muna-twalá na ka pà nè kúti a ban-kpapi mala abwana mala Yahweh dāng; anggo gbal sə amuni andə aməkə anzəmi aban ká arə anza lum.

³ Bwa mənana bwa'Amon na ko bwa'Mowap na ka, pà nè kúti a ban-kpapi mala abwana mala Yahweh dāng; anggo gbal sə amuni andə aməkə anzəmi aban ká arə anza lum.

⁴ Mənia ka nda acemənana à binə yiu kúllí wun nə gírlina andə murnuna a njar, lang wu purí Masar aban yiu ka; nyar dəm ngga à kya kúr Bil'am muna mala Beyo bwa Peto, a nzali Aram-Naharayim, bə yiu arə wun bə yi sú wun.

⁵ Kat andə amani ka, Yahweh Bakuli ma'wun kwakikiri arə Bil'am dāng; Yahweh Bakuli ma'wun yi tsək mənə yì suban ngga pələ tsəkbu ace wun, ace ulang earceban mənana Yahweh Bakuli ma'wun ndanəi ace wun ngga.

⁶ Arə anza mənana kat à kə yiu ka, wu kəa na ama wun nə pək kəgír ace yinə dorəpwala ko kume malea dāng.

⁷ Wu kəa bəsəki bwa'Edom dāng, acemənana yia ka amə'eam wun na, sə wu kəa bəsəki bwa'Masar

dàng, acemənana wu duməna a nzali malea kəla abəri.

⁸ Aməkea mənana à bəljə tite a təruià nza malea aban ká dəm̄ba ka, à nə gandə ea bəà kùtí aba kpapí mala abwana mala Yahweh.

Tsək kàttì mala amə'lwa bə do nə boarnsari

⁹ Lang wu purna ká lwa arə abiwun aməbura sə wu yi tsəngñənà agumli a kàttì ka, wu yál rəwun arə koya gír mənana kat məbike na ka.

¹⁰ Bə bwa atà wun ngga rəi pəndəkya acemənana súkkímùr arəi nə du aban nongho ka, bə purí bá kàttì, bə kya duk kano a nza. Bə kəa na ama nə nyar aba kàttì dàng.

¹¹ Səama nə pwarikpəra ka, bə lak rəi nə mur, sə bə pwari kpəna ka nə gandə nyare aba kàttì.

¹² Wun nə kasə ban anzəm kàttì mənana nə do nda ban doagung ma'wun ngga.

¹³ Atà agirtúró mô ka, twal gír gwam tūli, ace mənana bə a doagung ngga, awu nə gwam tūli nəi ace lùmsə ciuto.

¹⁴ Yahweh 'Bakuli ma'wun ngga kə gya abalə wun a kàttì ma'wun, ace mənana bə amsə wun sə bə pà abiwun aməbura a babù wun. Acemani ka, kàttì ma'wun nə duk məfele, ace mənana Yahweh bə kəa sən kə pəndəkya abalə wun, sə nə pələ nzəmi arə wun ngga dàng.

*Pàk gír mənana nda a njari ka
Musa bang ama:*

¹⁵ Guro mənana bəngja nying mətala-bala male sə yiu ace kum àwá a bano ka, kəa nyesəi bə nyar aban mətala-bala male dàng.

16 Deki bə do atò, abalə wun, aba bə là ma'wun mənana earce nə duk kam ngga; wu kəa ləmdəi wi bealbana dāng.

17 Bəa kəa kum bwa Isərayila, bəwama ko bəwabura mənana kə mak rəi bə duk mə'nongginə-rəarəu aba ndàka-lú ka dāng.

18 Boalo mənana à kum arə bəwama ko bəwabura mə'nongginəban ngga, bəa kəa yinəi a bala mala Yahweh Bakuli ma'wun ace mbwe gır mənana bwa pàcau nə-shambum abadəm Bakuli ama nə pà ka dāng. Amənia yì agır kəm ngga Yahweh Bakuli ma'wun kə binəcea.

19 Bə a pē bio bwa Isərayila tangna boalo, ko gırlina, ko bəkə gır ka, kəa kasəi wi kə mur bə mbweo amurı boalo, ko gırlina, ko bəkə gır mənana a pa tangna male ka dāng.

20 Bə wu pē bwa-kúndāngna tangna ka, wun nə gandə tsəi bə mbweka wuni nə mur amurı; sə bə mə'eam wun bwa Isərayila na ka, pà wun nə ak kəgır amurı dāng, ace mənana Yahweh Bakuli ma'wun bə tsəka wun bu arə gır mənana kat wu tsək bu wun arəia ama wun nə pea a nzali mənana wu kə kutio wun nə é bə duk gırkuma ma'wun ngga.

21 Bə a pàcau nə-shambum aban Yahweh ka, kəa dəndi arə lumsəe dāng, acemənana Yahweh Bakuli mô ka bafo nə dıce a buo; sə nə dupô caubikea.

22 Səama bə a bwalrəò arə pàcau nə-shambum ngga, pà nə dupô caubikea dāng.

23 Cau mənana mburkuno bangıi ka duməna púp awu nə tsəkiro wu pē, acemənana nə eare mô

sə a pàcau mò nə-shambum aban Yahweh Bakuli mô nə kuno.

²⁴ Bè a kúti a baban-anap mala bio məmurkala ka, li bəla-anap mənana nə karəo ka, səama a pà wunə tsək kəbè a luru mô dāng.

²⁵ Bè a kúti a baban məssa mala bio məmurkala ka, awu nə gandə harki kir məssa nə buo, wu shê, səama a pà wunə tsək byau ace kasə bekə mūr məssa mana nda aban came a baban mala bio məmurkala ka dāng.

24

Anggurcau mala gau dobala Musa banggi amə Isərayila ama:

¹ Lang bʷabura twal bʷama sə ali, sə nənzəmò ka cè bʷame boari wi dəm dāng, acemənana kum bʷame nə bekə məbʷane,* sə giləi wi takada mala gau dobala, pè wi, sə pəri bə puri bala male,

² sə yì bʷame ka puro o sə kya duk mālá bə bʷabura dāng,

³ sə bə buri mənʷa mana ali nənzəmò ka binəce, giləi wi takada gau dobala, tsəki wi a babui, sə tasə takwari bə puri bala male ka, ko ana raka mənʷa yì buri mana ali nənzəmò ka wù ka,

⁴ buri mədəmbe, mənana pəri ka, pà nə twali bə duk māmí dəm anzəm mənana pəndəkina ka dāng; mənə ka gírʷeami na aban Yahweh. Sə pà wun nə yinə mənə yì caubikea ka amur nzali mənana

* **24:1 24:1** *məbʷane*: bealu ko gír mana à pà nə earce ko à nə é raka; ko gír kəsəkya mənana tè yì pur ka.

Yahweh 'Bakuli ma'wun kə pa wun bə duk nzali libala ma'wun ngga dāng.

Bwabura mana loa al-bwama ka

⁵ Bwabura mənana loa al-bwama ka, à pà nə tasəi bə kya lwa, ko à nə pè wi bekə túró dāng. Bəà nyi atarəi bə do a bala pələa mwashat ace mənana māmí mana ali ka bə kum banboarnado andəi.

Ak gír a kún tangna

⁶ Bwa bəkəa na ama nə ak nggea-taligo ko muna-taligo arə bebwə a kúnì tangna mənana bwe ak a bui ka dāng, acemənana mənə ka nə do kəla twal yiləmi bwa ace tangna.

Iu bwapəndəa

⁷ Bə à kum kəbwə aban iu bi bwa Isərayila, kə pángŋənə túró guro nəi ko kə kurkuro nəi ka, mənə yì mən'í ka bəà wal-luí. Anggo sə wun nə esəki bealbikea abalə wun.

Kwánó nggû

⁸ Bə kwánó nggû sak abalə wun ngga, wu yál rə'wun nə kpata cau kat gərgər kəla mənana apəris a tau mala Lawi nə kània wun ngga. Kəla mənana ən banggia wia ka, anggo gbal sə wun nə pa nə tsəkiru.

⁹ Wu denyinə gir mənana Yahweh 'Bakuli ma'wun pakkî Miriyam a njar, mana wu ndarə puri bá Masar ka.

Pà tangna

¹⁰ Lang a pè bio məmurkala koya ulang tangna ka, a pà wunə ká a bala male ace ak kəgir a bui,

awu nə tsəi a bano, ama anzəm mana mbwena tangne ka, sə awu nə nyesəi wi gîr male dăng;

¹¹ kundəi a nza, bə kutio bə kya twal gîr mənana wu ear amurí ka nə nggearəi bə yinəi a bano.

¹² Bə bwe ka mə'tər na ka, a pà wunə bwal gîrkùmsəo male mənana po ace tangna mənana ak ka, bə nongho a bano ban bə fè dăng.

¹³ Nə pwarikpəra ka, nyesəi wi gîrkùmsəo male ace mənana bio məmurkala bə nongho aba gîrkùmsəo male, sə yì ka nə zəmbî Bakuli bə tsəko bu. Məno ka nə dupô cauboarna abadəm Yahweh Bakuli mô.

Mbwe amə'tər tangnakusəia

¹⁴ Bə a twal bwa mana mə'tər na ko mə'tələ na bə pakkô túró-boalo ka, kəa pakcè-ba, a nə ginə mbwe tangnakusəi dăng, ko bwe ka nda mwashat atə amə'eambo amə Isərayila, ko nda mwashat atə amə'kúndàngna mənana à ndanədo a bə la a nzali ma'wun ngga.

¹⁵ Koya pwari ka, mbwe bwe boalo-túró male sə bəkəa ká kpa mala pwari dăng, acemənana yì ka mə'tər na, sə baləi na arəi ace girlina kúni, bə ana raka, nə bua nə we aban Yahweh, sə məno ka nə dupô caubikea.

¹⁶ À pà nə wal-lú atárrú atàcau mala amuna malea dăng, sə amuna gbal ka à pà nə wal-luia atàcau mala atárria dăng. Bə yan sə pak caubikea ka, bwe na à nə wal-luí ka.

¹⁷ A pà wunə pūrə bashi-məsəcau mənana nda ace bwa-kúndàngna mənana do abalə wun, ko

mənana nda ace káwá, ko awu nə ak gir'nggurəu mala mā-lú a kúnì tangna dāng.

¹⁸ Wu denyi ama wun nda ka aguro díďyal a nzali Masar; sə Yahweh Bakuli ma'wun akmúr wun akano; ace mani ka, ən nggə pà wun mənìa yì nzongcau ama wu kpate.

¹⁹ Lang wu nda aban pwan məssa ma'wun a baban ma'wun, sə wu lórə kúnò a baban ngga, cè wu na ama wun nə nyare ace ká twale dāng; wu nyi ace abəri mənana à do abalə wun ngga, andə akáwá andə amā-lú, ace mənana Yahweh Bakuli ma'wun bə tsəka wun bù amur atúró ma'wun kat.

²⁰ Lang wun nda rə kok bəlanggun arə anggun olif ma'wun ngga, wu kəa na ama wun nə basə koè arə abu-nggunî dəm dāng; gír mənana ue ka nda ace abəri mənana à do abalə wun ngga, andə akáwá andə amā-lú.

²¹ Lang wu nda aban pwan bəla-anap a baban-anap ma'wun ngga, wu kəa nyar ama wun nə tārki acilì mana à ue ka dāng; gír mənana ue ka nda ace abəri mənana à do abalə wun ngga, andə akáwá andə amā-lú.

²² Wu denyi ama wun nda ka aguro díďyal a nzali Masar; acemani ka, ən nggə pà wun mənìa yì nzongcau ama wu kpate.

25

Kokban nə nkamso amur gír məbike mana bwa pè ka

Musa banggi amə Isərayila ama:

¹ Bə abwana bari warinə rəia a ban bashi, amur cau mana makgir na amurí ka, mə'bashì na nə

kasəcau ama, bwa mənəia ka, nda mə'məsəcau, sə bə bwa mənəo ka, nda pənə məsəcau raka.

² Bwa mənana bəshi me, sə à kasə ama bəà koè nə nkamso ka, mə'bəshi nə tsəi púp, bə nongɲo a nzali a bədəmbi, sə à nə koè làkkì mala kwakban mana karə arə cau mana bəshi kasəi wi ka.

³ Səama, làkkì mala kokban nə nkamso, bəkəa kùtì lumi-ine dāng. Acemana, bə kokban nə nkamso kùtì kusə lumi-ine ka, mə'eam wun bwa Isərayila mənəo à koè ka, nə kum kyauwikiban a məsə bwabundəa.

Kəa mārə kún jamnda dāng

⁴ A pà wunə mārə kún jamnda, lang a ndaban paktúró nəi aban nya məssa ka dāng.*

Túró mala bwabura aban mā-lú mala mə'eambi

⁵ Bə amuna-burana, amə'eamrəarəu do atārəia, sə mwashat abaləia paklú, pənə muna-bwabura mana nyi raka, mā-lú male ka, pà nə al bəkə bwabura a nza dāng. Mə'eam burí muna-bwabura na nə kùtí a baní nə twali bə duk māmí, bə pàkki wi gír mənana nda túró mala bura, kəla mə'eam burí ka.

⁶ Muna-bwabura mədəmbe mana à bəli ka, nda mənana nə lidəmbe nə lullə mə'eam tárrí mana paklú ka, ace mənana bəà kəa lórə lùləi a nzali Isərayila dāng.

⁷ Sə bə do ama, man yì bwabura, mə'eam lú, earce nə twal mā-lú mala mə'eambi raka, bwame nə gandə ká aban abwana-məgule a kún nggea-là, nə nggá bang ama, <<Mə'eam burém bínəna

* 25:4 25:4 Balli gbal aba: 1Kor 9:9; 1Tim 5:18.

lidəmba nə lullə mə'eambi a nzali Isərayila. Yi ka, ear ama nə lümşə túró mala bura kəla mə'eam burém, mana nə pakkam ngga dāng.>>

⁸ Sə əbwana-məgule mala nggea-là male nə tunəi, à nə ne wi cau. Sə bə lidəmba nə binəcau, aban bang ama, yì ka earce nə twali bə duk māmí raka,

⁹ mālá mə'eambi, yi mā-lú ka, nə ká abani a bəməsə əbwana-məgule, nə pusə nkura mwashat a kusə bwabure, nə tappi wi ntara a bəməsəi, sə nə bang ama, <<Mənia ka nda gír mana à kə pakki bwabura mana pà nə eare nə kumbi mə'eambi amuna andə amə'kau raka.>>

¹⁰ Bala mala mənia yì bwabura ka à nə súrəi əba nzali Isərayila kat ama, <<Bala mala bwa mənana à pusə nkura a kusəi ka.>>

*Munəo a nre ka əbwana bari
Musa banggi amə Isərayila ama:*

¹¹ Bə əburana bari narə munəo, sə mālá bwa man mwashat ka, yiu ama nə bwali burí kəm, nə əmşəi a bu bwabura məno kə walki ka, sə kara sárə bui gbami bəta bwabura mana à munəkiyi andə burí ka,

¹² wu kasə bui kpat. Wu kəa sən məsəswatər male dāng.

Pàk məsəcau əba nggaliki

¹³ A pà wunə pāngnə agir kārəki dəmbərya mala gír ulangnì bari: məgule andə məkyauwe, əba luru mò dāng.

¹⁴ A pà wunə pāngnə atasau kārəkigir ulangnì bari: məgule andə məkyauwe, a bala mò dāng.

¹⁵ Gîr kārəki dəmbərya mala gîr mò andə tasau kārəkigir mò ka, bəà do amə'bafoe andə mə'məsəcauni. Mənia ka nda ace mənana yiləmo bə sauwa aba nzali mana Yahweh 'Bakuli ma'wun kə pà wun ngga.

¹⁶ Abwana mənana kat à kə pak agir ulang mənia, mala dʋwanyi pək məsəcau ka, agir'beami na aban Yahweh 'Bakuli ma'wun.

Wu twalta amə Amalek

¹⁷ Wu dənyinə gîr mana amə'Amalek pəkka wun amur njargula, lang wu purî Masar aban yiu ka.

¹⁸ A pwari məno wu nda aba auləa andə ganda mala gya ka, à pur anzəm wun sə à yinə munəo arə abwana ma'wun mana à pənə rəcandəa ra, sə à ueo anzəmò à kə yiu atə wun bukʋuk ka. Ləmdə ama, yia amə'Amalek ka à kə banggi 'Bakuli dāng.

¹⁹ Acemani ka, anzəm mana Yahweh 'Bakuli ma'wun, pana wun usələo, wu gandəna abiwun aməbura kat a koya bui, aba nzali mana Yahweh 'Bakuli ma'wun kə pà wun bə duk nzali libala ma'wun andə girkuma ma'wun ngga, wun nə twalta amə'Amalek kat, mana abwana pà nə dənyinəia dəm a banza raka.† Cala balə wun lórə dāng!

26

*Pè 'Bakuli bəlagir mədəmbe andə
kāmbe mwashat aba lum mala kume mò
Musa banggi amə Isərayila ama:*

¹ Anzəm mana wu kutina aba nzali mənana Yahweh 'Bakuli ma'wun kə pà wun bə duk gîr'libala

† 25:19 25:19 Səni aba: Pur 17:8-14.

ma'wun, sə wu angrənì pələna girkuma ma'wun, wu duməna abaləi ka,

² kuyan atà wun ngga nə tù aba koya bəlagir mənana tita bəla sə bwe pwan a baban male aba nzali mana Yahweh Bakuli ma'wun kə pà wun ngga, bə tsəi aba ndakade, sə bə kyan nəi a ban mənana Yahweh Bakuli ma'wun nə tərì, nə tsək lùlləi bə duk kam ngga.

³ Sə wun nə ká aban pəris mana nda a buno-pəris a bəkú mənə ka, sə wun nə banggi wi ama, <<Mə nda rə ne bwāng yalung abadəm Yahweh Bakuli mem ama, ən yina aba* nzali mənana Yahweh kángir aban aká səm ama nə pa səm ngga.>>

⁴ Sə pəris ka nə ak ndakade mənə a buo ka, nə tsəi abadəm gyangñan mala Yahweh Bakuli ma'wun.

⁵ Sə awu nə na bwāng abadəm Yahweh Bakuli mô ama, <<Kâ, yì Yakupu ka, bwa'Aram, mə'gya arə abân na, sə wari a Masar kya duk kam kəla bəri-bwa. Aməbala male mana à yiu andəi a Masar ka à nda kpokyak, səama akano ka, à yì duk nzali mala bwapəndəa məgule, mə'rəcandəe andə mə'làkke.

⁶ Səama amə Masar pàkka səm girkwanban, à tsək səm a tanni, sə à para səm atúró məkwane amur səm.

⁷ Pələa səm bua aban Yahweh, yì Bakuli mala aká səm. Yahweh ok bua ma'səm, sən bike mala do ma'səm, andə kasə piban mana səm nda abaləi, andə parban mana səm nda abate ka.

* 26:3 26:3 ən yina aba ko: ən pwani aba.

⁸ Nda sə Yahweh pusə səm, səm purî bá Masar nə kaba rəcandəa male andə mazo mala nggwar-bui, nə anggea gir-pabangciu, andə agir-ləmdəa, andə agir-gyambəliban.

⁹ Pələa yinə səm a ban mənəia, sə pa səm mənəia yî nzali, yî nzali mənana kiura andə mur'nyi kə bang abaləi ka.

¹⁰ Sə adyan ngga, ndya ən yinə abəlagir mədəmbe mənana ən pwan a baban aba nzali mana we, Yahweh a pami ka.>>

Sə awu nə tamsə ndakadeni abadəm Yahweh 'Bakuli mô, sə awu nə bun amur ankūnəo abadəmbi.

¹¹ Anggo sə we, atarə wun wunə amə'Lawi, andə amə'kúndàngna mana à ndanə do abalə wun ngga, wun nə pək banboarnado nə agir məboarne mana kat Yahweh 'Bakuli mô pə sə pə aməbala mò ka.

¹² Lang wu malna pusəki kāmbe mwashat aba lum mala akume kat mala ababan ma'wun a təruiə pələa, mənana nda pələa mala pə kāmbe aba lum ngga, wun nə pə amə'Lawi, andə amə'kúndàngna mənana à do abalə wun ngga, andə akáwá, andə amā-lú, ace mənana bəà kum gírlina, bəà lí, bəà dəmbo abalə ala ma'wun.

¹³ Pələa awu nə bang abadəm Yahweh 'Bakuli mô ama, <<Mim ngga ən pusəna kāmbe gír məfele† a bala mem, sə ən pani amə'Lawi, andə amə'kúndàngna mənana à do abalə səm ngga, andə akáwá, andə amā-lú, kəla mana a tsəkam nzongcau ama bən pə ka. Ən yáli bekə nzongcau mò dāng, sə baləam lórəiä dāng.

† 26:13 26:13 məfele ko mana mala 'Bakuli na ka.

¹⁴ Ən li ma kə kāmbe gır məfele lang mə ndarə bua-lú ka dāng; ən pusə ma kəbə bare abaləi lang mə nda aba do-beami ka dāng, sə ən pa kəbə bare ace alú dāng. Ən oako we Yahweh Bakuli mem, ən pāngnənə gır mənana kat a tsəkam nzongcau ama bə ən pē ka.

¹⁵ Adyan ngga dili məsəo a ban do mō məfele mana a kùli ka, sə wu tsəki abwana mō amə Isərayila bə, andə nzali mana a pana səm, kəla mənana a kánbì aká səm ngga, yi nzali mana kiura andə mur'nyi kə bāng kām ngga.>>

*Məsələata acau kwarkiru
Musa banggi amə Isərayila ama:*

¹⁶ Yalung ngga Yahweh Bakuli ma'wun kə tsəka wun nzongcau, ama bə wu kpata amənia yì anē andə akasəcau ka. Acemani ka, wu kpatea nə bəbum wun kat sə nə yiləmi wun kat.

¹⁷ Yalung ngga, wu nana bwāng ama, Yahweh nda Bakuli ma'wun, sə wun nə gya abalə anjar male, wun nə kpata anē male, andə anzongcau male, andə anggurcau male, sə wun nə oki wi.

¹⁸ Sə yalung ngga, Yahweh bangnəna bwāng ama, angnəna wun, wun nda ka abwana male, agirkuma male mənana earkiyi acea raka, kəla mana nani aba kùrcəu ka, sə dəm ngga ama, bə wu bwal anzongcau male kat.

¹⁹ Bangnəna bwāng ama, nə loasə wun a kùli bə wu kum bəwangsəban, andə lulləu, andə gulo amur acilia anzali mana kat pea ka, sə dəm ngga bə wu duk abwana aməfele a baní, yi Yahweh

Bakuli ma'wun, kəla mana bang aba kùrcau male ka.

27

Gyangŋan mənana amur Nkono Ebal ka

¹ Musa andə abwana-məgule mala amə Isərayila banggi abwe ama, <<Wu bwal anzongcau mənana kat ən nggə pà wun yalung ngga.

² * Nè do ama pwari mənana wu yàlənì nkaring Nggeasala Jodan aban ká a nzali mənana Yahweh Bakuli ma'wun kə pà wun ngga, wun nə tamsəki bəmure wun atali məgulke sə wun nə tasə rəia nə nshime-pwasəa.

³ Wun nə gilə acau mala mənia yì nggurcau kat ka amúrià, lang wu yàlnà a nkaring ace ká kutio aba nzali mənana Yahweh Bakuli ma'wun kə pa wun ngga, yì nzali mana kiura andə mur'nyi kə bang kām, kəla mənana Yahweh, yì Bakuli mala aká wun pa wun cau ace ka.

⁴ Sə lang wu yàlnà a nkaring Jodan ngga, wun nə tamsəki amənia yì atali, mana ən nggə pà wun nzongcau amúrià yalung ngga, amúr Nkono Ebal, sə wun nə tasə rəia nə nshime-pwasəa.

⁵ †Abanì ka wun nə bakkì Yahweh Bakuli ma'wun gyangŋan, gyangŋan mənana à pè nə atali ka. Pà wun nə pàktúró nə tali mənana à bunni ko à giləki rəi nə girtúró mala bolo-candəa ace bak gyangŋanì dāng.

⁶ Wun nə bak gyangŋan mala Yahweh Bakuli ma'wun nə atali mənana à bunnia nə bunno ko

* **27:2 27:2** Balli gbal aba: Jes 8:30-32. † **27:5 27:5** Balli gbal aba: Pur 20:25

à giləki rəia raka, sə wun nə pà boro mənana à nə pīsəi kəring a bəsa ka amurī aban Yahweh Bakuli ma'wun.

⁷ Wun nə pa aboro mala gir'nkila ace dotarəu, wun nə lì, sə wun nə pak bumpwasəa abadəm Yahweh Bakuli ma'wun.

⁸ Sə wun nə gilə acau mala nggurcau mənəia kat ka bəə pur pepə amúr amənia yì atali ka.>>

⁹ Pələa Musa andə apəris aməkà Lawi bangcau nə amə Isərayila kat ama, <<Wu duk dəong sə wu kwakikir wun, wun amə Isərayila! Yalung ngga wu duməna abwana mala Yahweh Bakuli ma'wun.

¹⁰ Acemani ka, wun nə ok gi Yahweh Bakuli ma'wun sə wun nə kpata anzongcau male andə ngguracau male, mənana ən nggə pa wun yalung ngga.>>

Asúban a Nkono Ebal

¹¹ A kə pwari mənə, Musa kwarkir abwe ama,

¹² <<Anzəm mana wu yələnì Nggeasala Jodan ngga, atəu mala Shimiyan, andə Lawi, andə Yahuda, andə Isaka, andə Yisəfu, andə Benjami ngga à nə cam amur Nkono Gerizim, sə à nə ham atsəkbu mala Yahweh amur abwana.‡

¹³ Sə atəu mala Ruben, andə Gad, andə Asha, andə Zebulu andə Dan andə Naftali na à nə cam amur Nkono Ebal à nə kwakikiria arə asúban mana à nə hambia ka.

¹⁴ Sə aburana a təu mala Lawi nə loasə gia a kùli à nə banggi amə Isərayila ama:

‡ 27:12 27:12 Balli gbal aba: Nggur 11:29; Jes 8:33-35.

15 <<Suban na amur bwa mənana pək bekə
bənzáł nə tali, ko nggun, ko bolo-ntùl, nə túróbù
mala amə'sələ pakkiagir, mana gír'beamí na
aban Yahweh, sə tsəi kə peri abani aba
səmbərəa ka.§

<<Sə abwe kat nə ear ama, <Bè do anggo!>

16 <<Suban na amur bwa mənana pé tárri
andə nggé gulo raka.*

<<Sə abwe kat nə ear ama, <Bè do anggo!>

17 <<Suban na amur bwa mənana tusə nzong-
nzali mala bì məmırkala ka.†

<<Sə abwe kat nə ear ama, <Bè do anggo!>

18 <<Suban na amur bwa mənana bosəkikusə
nte bə kyanggî njar ka.‡

<<Sə abwe kat nə ear ama, <Bè do anggo!>

19 <<Suban na amur bwa mənana pūrə bashi-
məsəcau mala bəri, ko mala káwá, ko mala mā-
lú ka.§

<<Sə abwe kat nə ear ama, <Bè do anggo!>

20 <<Suban na amur bwa mənana nongnə
mālá tárri ka; acemənana gusələce ban-nongno
mala tárri dāng.*

<<Sə abwe kat nə ear ama, <Bè do anggo!>

21 <<Suban na amur bwa mənana eau
girkusəu ka.†

<<Sə abwe kat nə ear ama, <Bè do anggo!>

§ 27:15 27:15 Balli gbal aba: Pur 20:4; 34:17; Pəris 19:4; 26:1; Nggur 4:15-18; 5:8. * 27:16 27:16 Balli gbal aba: Pur 20:12; Nggur 5:16. † 27:17 27:17 Balli gbal aba: Nggur 19:14. ‡ 27:18 27:18 Balli gbal aba: Pəris 19:14. § 27:19 27:19 Balli gbal aba: Pur 22:21; 23:9; Pəris 19:33-34; Nggur 24:17-18. * 27:20 27:20 Balli gbal aba: Pəris 18:8; 20:11; Nggur 22:30. † 27:21 27:21 Balli gbal aba: Pur 22:19; Pəris 18:23; 20:15.

22 <<Suban na amur bwa mənana nongnə mə'nggaule mənana tárrí nə bəli ko nggè nə bəli ka.‡

<<Sə abwe kat nə ear ama, <Bè do anggo!>

23 <<Suban na amur bwa mənana nongnə nkili-məbwame ka,§

<<Sə abwe kat nə ear ama, <Bè do anggo!>

24 <<Suban na amur bwa mənana wal-lú bi məmurkala aba səmbərəa ka.

<<Sə abwe kat nə ear ama, <Bè do anggo!>

25 <<Suban na amur bwa mənana eare ak pəbunənzali ace wal-lú mə'kunpwasəa ka.

<<Sə abwe kat nə ear ama, <Bè do anggo!>

26 <<Suban na amur bwa mənana ginəe pə nə kpata acau mala mənəia yì nggurcau nə pəa raka.*

<<Sə abwe kat nə ear ama, <Bè do anggo!> >>

28

Atsəkbə mala okiru

(Ace Apəris 26:3-13; Bəs Nggur 7:12-24)

Musa banggi amə Isərayila ama:

1 Nə do ama, bə wun nə kwakikir wun pepè, wun nə oki Yahweh Bakuli ma'wun, sə wun nə kpata anzongcau male mənana ən nggə pa wun yalung ace mənana bə wu peə ka, Yahweh Bakuli ma'wun nə loasə wun a kuli amur anzali mala banza kat.

‡ 27:22 27:22 Balli gbal aba: Pəris 18:9; 20:17. § 27:23 27:23 Balli gbal aba: Pəris 18:17; 20:14. * 27:26 27:26 Balli gbal aba: Gal 3:10

² Bè wun nè kpata gi Yahweh Bakuli ma'wun ngga, amənia yi atsəkbu kat ka à nè yiu amur wun, à nè yia akà wun damba.

³ Wun nè kum tsəkbu aba là, sə wun nè kum tsəkbu a baban.

⁴ Wun nè kum tsəkbu mala bəl amuna pas, andə kum girbaban kpəm, andə bəla mala agirkusəu ma'wun nyangsang; andá ma'wun, andə ambul ma'wun, andə anzur ma'wun nè hatəki nə bəl amunia.

⁵ Ndakade mò, andə tasau sùrè gir mò nè kum tsəkbu.

⁶ Puro mô andə kutio mô ka, nə dum nə tsəkbu.

⁷ Yahweh nè tsək abiwun aməbura mənana à kə lo arə wun ngga bəà kpa abadəm wun. Yia ka à nè pur aban yiu arə wun a njar mwashat, sə à nè bangja abadəm wun arə anjar tongno-nong-bari.

⁸ Yahweh nè tasə tsəkbu amur abah ma'wun, andə gir mənana kat wu tsək bù wun amurí ka; yi ka nə tsəka wun bù aba nzali mənana yi Yahweh Bakuli ma'wun kə pà wun ngga.

⁹ Bè wu bwal anzongcau mala Yahweh Bakuli ma'wun, sə wu kpata anjar male ka, Yahweh nə pa wun kusəu came kəla abwana aməfele male, kəla mənana pàcau nə kángir aban aká wun ama nə pək ka.

¹⁰ Sə abwapəndəa mala anzali a banza kat nə səni ama, à kə tunə wun nə lullə Yahweh, sə yia ka à nə bangga wun.

¹¹ Yahweh nè tsəa kume ma'wun nè hatəkj kərkər aba nzali mənana kánbì aká wun, ama nə pà wun ngga; wun nè bəl amuna pas, agirkusəu

ma'wun nə hatəki, sə nzali ma'wun nə pusəa wun agir-baban kpəm.

¹² Yahweh nə mənba wun ndà mala ram girboarna male a kùli, nə pa wun mbulo a nzali ma'wun a kùnì male, sə nə tsəka wun bù arə atúró mənana kat wu tsək bù wun arəia ka. Wun nə pè anzali pas tangna, sə pà wu nə ak tangna dāng.

¹³ Bè wun nə kpata anzongcau mala Yahweh Bakuli ma'wun, mənana ən nggə tsəka wuni yalung, sə wun nə tsəkir wun, wun nə peă ka, Yahweh Bakuli ma'wun nə tsək wun, wun nə duk mûrû, pà wun nə duk nggilatau dāng.*

¹⁴ Cè wu kyanggi kəbè atà anzongcau mənana ən nggə pà wun yalung ngga, a bu-məli ko a bu-mənggare, aban kpata abea abakuli andə peri abania dāng.

Tangnakusəu mala mgbikiru

Musa lidamba nə banggi amə Isərayila cau ama:

¹⁵ Səama bè wu binə okî Yahweh Bakuli ma'wun, sə pà wun nə bwal anzongcau andə angguracau male mənana ən nggə tsəka wun yalung nə babum wun kat raka, amənia yì asuban kat ka, à nə sulə amur wun, sə à nə akà wun damba.

¹⁶ Suban nə do amur wun aba là, sə suban nə do amur wun a baban.

¹⁷ Suban nə do amur ndakade andə tasau sùrè gir mò.

¹⁸ Suban nə sulə amur bəl amuna ma'wun, andə bəlagir mala nzali ma'wun, sə amur

* **28:13 28:13** wun nə duk mûrû, pà wun nə duk nggilatau dāng ko <<wun nə duk mədamba amur anzali, pà wun nə duk rītāu abatea dāng.>>

domwan mala amuna-ndá, andə amuna-mbùl andə amuna-nzur ma'wun.

¹⁹ Aba puro mô andə kutio mô ka suban nə yiu amuro.

²⁰ Yahweh nə bamúri, nə tasəa wun asuban, andə múrzurəkya, andə dʷanyi kum lùmsəo mala kàné ma'wun aba gír mənana kat wu tsək bù wun arəi ama wun nə pè ka, she bə wu kidikina, tà wun twalna akaurəa ka, atəcau mala atúró məbike ma'wun mənana à tsəa wu pələ nzəm wun arə Yahweh, wu ginəki ka.

²¹ Yahweh nə tasəa wun akwánó-twàl-là amə'wal-luĩ, mənana à nə lanzə arə wun, she bəà twəlnata wun aba nzali mənana wu kə kutio ace é bə duk ma'wun ngga.

²² Yahweh nə kok wun nə akwánó mal-bwa, andə bauwa, andə bəndà, andə biki pi mala bān, andə təla-mbulo,[†] andə kidiki mala agirʔababən nə nyàdàng andə kwàpì; amənia yì agir'mur'mwana ka à nə pərta wun she bəà twəlnata wun ngga.

²³ Bəməsə kuli mənana amur wun ngga nə pək kəla bolo-bángŋá, sə nzali mənana abata kusə wun ngga nə candəe kəla bolo-candəa.

²⁴ Yahweh nə tsək mbulo mala nzali ma'wun bə pələ kəkəri. Kəkəri nə suləo amur wun nə kuli she bə wu kidikina ka.

²⁵ Yahweh nə tsək abiwun aməbura bəà gandə wun. Wun nə pur aban ká arə abiwun aməbura a njar mwashat, sə wun nə mesə nə mire a bədəmbia arə anjargula tongno-nong-bari. Wun nə duk gír kàrmúrû aban anzali-murəm mala banza.

[†] **28:22 28:22** *təla-mbulo* ko <<nggeabyau ko lwa>>

26 Alú wun nè duk gírlina ace koya nyal a bumkuli, andə anyam-babondo, sə kəbwa pà kàm nè pəria dāng.

27 Yahweh nè kok wun nè ceakúmsəām mala Masar, nè rəu-mwarkya andə npenye-gula, andə kwa'nzwari andə kwánó oakiban, mənana à pà nè gandə sonzəia raka.

28 Yahweh nè kok wun nè bamúr-pələa, andə do-nte, andə zurəi mala denyicau.

29 Nə pwari a kùli, wun nè nggə harəkiban kəla nte mənana kə harəkiban aba pəndəa ka. Pà wun nè kum lidəmba aba koyagir mənana wu pə ka dāng. Kə parban andə kum bəmbəriban na wun nè do abate koya pwari ka, sə kəbwa pà kàm nè amsə wun dāng.

30 Awu nə pur'amur bəwama sə bəbwa nè yia gbárí. Awu nə bək bala sə a pà wunə do abaləi dāng. Awu nə pandə anggun-anap sə a pà wunə lī bəlea dāng.

31 Abio aməbura nə wəl ndá mô a məsəo, sə a pà wunə ok nyame a kuno dāng. À nè umnə mədambəriso mò a məsəo nə rəcandəa, sə à pà nè nyesəo wi dāng. Abio aməbura nə pwan domwan mala anzur mô, sə kəbwa pà kàm nè amsəo dāng.

32 A məsəo, sə à nè bwalki amunio amuna-burana andə amuna-maməna, à nè umnəia a nzali mala abea bəwana; awu nə soaməsəo nə nzal kullimuria pwari anzəm pwari, sə rəcandəa pà kàm a buo mala pək kəgir dāng.

33 Abwana mala bə nzali mənana wu súrəia raka à nè lī bəlagir mənana nzali ma'wun pusə ka, andə

mala koya gîr mənana wu paktúró ace kàrkér ka. Pà wu nè kum kəgîr dāng shekə parban andə gîr'kwanrəu koya pwari.

³⁴ Gîr mənana aməsəo nè sən ngga nè tsəo a mûrpələa.

³⁵ Yahweh nè kok wun arə ankūnə wun andə akusə wun nə ceakúmsəām məbike, mənana à pà nè gandə sonzəe raka; à nè aki rə wun kat, twal a bakusə wun aban ká a bəng wun.

³⁶ Yahweh nə umnə wun andə murəm ma'wun mənana wun nə tsəa amur wun ngga a bə nzali mənana wu sūrəi dāng, sə aká wun gbal ka à sūrəi raka. Akano ka wun nə peri aban abea bakuli mana à peǎ nə nggun andə tali ka.

³⁷ Wun nə duk agir kàrmúrû, andə oalban, andə bəngginəban abalə abwana mənana kat Yahweh nə tsəa à nə umnə wun kām ngga.

³⁸ Wun nə bealbeale kpəm a baban ma'wun, sə wun nə pwan bəti acemənana doshi nè ya li.

³⁹ Wun nə pandəki anggun-anap sə wun nə būnzəia, səama pà wu nè nu mūr abəla-ngguni, ko wun nə tūki abəlea dāng, acemənana anggwaso nə lia.

⁴⁰ Anggun-olif nè to a koya ban aba nzali ma'wun, səama pà wu nè hasə mùruí arə wun dāng acemənana abəla-olif nè rá.

⁴¹ Wun nə bəl amuna-burana andə amuna-maməna sə à pà nè duk ama'wun dāng, acemənana abiwun aməbura nè pwanía à nə umnəia a nzali guro.

⁴² Adoshi nè li anggun ma'wun kat andə

agirbaban mala nzali ma'wun.

⁴³ Amə'kúndàngna mənana à do abalə wun ngga, à nè nggə loapa wun a kùli aba kum lidəmba, sə wun ngga, wun nè nggə nyar a nzali aba ká tər.

⁴⁴ Yia ka à nè nggə pa wun tangna, sə pà wun nè kumô wun nè pea wia tangna dāng. A masələate ka à nè duk múrû, sə wun nè duk nggilatau.‡

⁴⁵ Amənia yì asuban kat ka à nè yiu amur wun. À nè pərta wun, sə à nè yia kasəmúr wun, shebə kidikina ka, acemənana wu oki Yahweh Bakuli ma'wun dāng, sə wu bwal anzongcau male andə anē male mənana pa wun ngga dāng.

⁴⁶ Amənia yì asuban ngga, à nè duk gir'ləmdəa, andə gir-gyambəliban, aban wun wunə amə'ka wun tətək.

⁴⁷ Mənia ka nda acemənana wu kpata cau mala Yahweh Bakuli ma'wun nə banboarnado andə babumpwasəa raka, kat andə amani ama yì ka pa wun agir kat nyangsang ngga.

⁴⁸ Acemani ka, abiwun aməbura mənana Yahweh nə tasəia arə wun ngga, wun nə pàkkia wia túró kəla aguro, aba nzala, andə məsamur, andə dʷanyi gir'nggūrəu, andə təla agir kat. Yahweh nə gangndəia wun nggun-rya mala bolo-candəa a myal wun, she bə kidikina wun ngga.

⁴⁹ Yahweh nə yinə abwana mala bə nzali kuko a masələata banza arə wun; à nə yia zuppi amur wun kəla nkwang; abwana mala nzali na mənana pà wun nə bwalta lasəia raka;

‡ 28:44 28:44 à nè duk múrû, sə wun nè duk nggilatau ko <<à nè duk mədəmba amúr wun, sə wun nè duk rítău abatea.>>

⁵⁰ aḃwana na nə dəm-ndwakan, mənana à kə ləmdə pagulo aban ajamgula dāng, sə à kə sən məsəswatər mala amuna raka.

⁵¹ À nə li agirkusəu ma'wun andə agirḃaban ma'wun, sheḃə wu kidikina ka. À pà nə nyingga wun kə məsəsa, ko bəsa mūr bəla-anap, ko mūrú olif, ko kə muna-ndá, ko kə muna-mbul, ko kə muna-nzur dāng, sheḃə à tsəngnənà wun wu uenabà ka.

⁵² À nə gumbəli wun nə lwa a koya là ma'wun sheḃə akanggərang sheran amə'dāh'rike mənana wu gūli arəia ka, à kpakina kat arə alá ma'wun aba nzali mənana Yahweh Bakuli ma'wun pà wun ngga.

⁵³ Wun nə shak nyam amuna ma'wun amuna-burana andə amuna-maməna mənana Yahweh Bakuli ma'wun pà wun ngga,§ atəcau mala gumbəliban nə lwa andə tanni məkərkərnì mənana abiwun aməbura nə túr wun abaləi ka.

⁵⁴ Nggearə ḃwabura mənana məḃbukbuka na sə mə'sən-məsəswatər na abalə wun ngga, pà nə earì mə'eambi, ko māmí mənana earkiyice ka, ko acili amuni mana à ue ka ḃəà li girlina atè dāng;

⁵⁵ pà nə eare nə pè kəḃwa atəa nyam amuni mana kə shak ka dāng, acemənana kəgìr ueki wi dāng, atəcau mala gumbəliban nə lwa andə tanni məkərkərnì mala təla girlina mənana abiwun aməbura nə yinəi amur wun arə alá ma'wun kat ka.

⁵⁶ Bwama mənana məḃbukbuka na sə mə'sən-məsəswatər na abalə wun, mana pà nə eare

§ 28:53 28:53 Balli aba: Pəris 26:29; 2Amur 6:25-29; Ir 19:9; Keb 2:20; 4:10; Ezək 5:10

bakusəi bə je nzali raka, ace bukbuka male andə tsəkiru male ka, nə dumnə bike aban burí mənana earkiyice ka, andə muni muna-bwabura, andə muni muna-bwama;

⁵⁷ yale gó mənana pur arəi, andə bangna-muna male mənana loa bəle ka, nə shè aba səmbərəa, ace təla koyagir aba gumbəliban nə lwa andə tanni məkərkərnə mana abiwun aməbura nə yinəi amur wun arə alá ma'wun kat ka.

*Mgbikiru kə yinə kidikiban
Musa banggi amə Isərayila ama:*

⁵⁸ Bə pə wun nə tsəkir wun, wun nə kpata acau mala nggurcau mənəia kat, mənana à giləia aba mənəia yì maləmce, ace mənana wun nə banggî mənəia yì lulləu məboarəwe andə məkərmurui mala Yahweh Bakuli ma'wun raka,

⁵⁹ Yahweh nə tasəa wun wunə amuna ma'wun andə aməkə wun akwánó-twəl-là amə'wal-luî, andə arəkwana məbike mənana à kə gandə sonzəia dāng, andə arəpangŋa mənana tea pə nə mal raka.

⁶⁰ Nə yinə akwánó mala Masar dəm amur wun, akwánó mənana wu banggia wia ka; à nə lanzə arə wun.

⁶¹ Dəm ngga, Yahweh nə yinə arəpangŋa andə koya gir'mur'mwana amur wun mənana à bang cau malea aba mənəia yì Maləmce mala nggurcau raka, she bəà kidikina wun ngga.

⁶² Wun mənana wu làkkî kəla anləro mənana a bumkuli ka, abwana kpokyak na à nə ue ka, acemənana wu okî Yahweh Bakuli ma'wun raka.

⁶³ Kəla mənana Yahweh pək banboarnado amur wun ace pakka wun məboarne, sə ace hatəki wun

ngga, anggo gbal sə Yahweh nə pək banboarnado amur wun ace kidiki wun andə twalta wun. À nə ukki nlerə wun a nzali mənana wun ndo wu kə ká ê bə duk ma'wun ngga.

⁶⁴ Yahweh nə mesəki wun arə anzali kat, twal a bə kún banza aban ká bə kúni. Akəm sə wun nə nggá kpata abea abakuli mənana à peǎ nə nggun andə tali ka, abakuli mənana wun wunə aká wun ngga wu kə peri abania díɖyal raka.*

⁶⁵ Abalə anzali mənə ka pə wun nə kum makrəu ɖang, sə ban usələo pa kəm ace bakusə wun ɖang; Yahweh nə pa wun babum gəggəlya andə məsəkiələkya andə babum bungia.

⁶⁶ Yiləmi wun nə gyar aba bumtutya a badəm wun. Wun nə do aba bangciu du andə pwari, sə pə wun nə kum makbaləu mala àwá mala yiləmi wun ɖang.

⁶⁷ Nə dəmbəri ka wun nə bang ama, <<Bə pwarikpana,>> sə nə pwarikpəra ka, wun nə bang ama, <<Bə dəmbəri na>> ace ən'o mala babum mənana wun nə oè, andə agir mənana aməsə wun nə sənia ka.

⁶⁸ Yahweh nə nyesə wun a Masar abalə awaru-bəsa, nə njar mənana ən bang nəma pə wun nə səni dəm raka. Akano ka wun nə pə bamurə wun kəla aguro aburana andə amaməna aban abiwun aməbura, sə kəbwa pə nə kúr wun ɖang.

29

¹ Aməno ka à nda ka acau mala kùrcəu mənana

* **28:64 28:64** Balli gbal aba: Pəris 26:33; Nggur 4:27; Nehe 1:8; Ezək 22:15.

Yahweh banggi Musa ama bə pè nè amə Isərayila aba nzali Mowap, kpapi andə kùrcau mənana angña dəm̃ba kùrni nəia a Horep ka.

Bəsələ kùrcau bə duk bəshe

² Sə Musa tunə amə Isərayila kat, banggia wia ama: <<Wu sənəna gır mənana Yahweh pè a məsə wun aba nzali Masar ka, yì gır mənana pàkkì Firona andə amə'túró male kat, andə nzali male kat ka.

³ Aməsə wun sən aməno yì anggea tanni, andə agir-ləmdəa andə agir-gyambəliban məgulke ka.

⁴ Səama ba yalung ngga Yahweh pə wun bəbum mana wun nə bwalte, ko aməsəu mana wun nə səni, ko akiru mana wun nə ok gır mana wu kùtí abaləi ka dāng.

⁵ Apələa lumi-ine ən gingnə wun aba pədanban. Adaura ma'wun andə ankura ma'wun tsəuriki dāng.

⁶ Wu kum gırlina mana wun nə li, ko mür-anap ko mba mana wun nə nu ka dāng, ace mənana bə kania wun ama Yahweh ka nda Bakuli ma'wun.

⁷ Sə lang wu bwalna man yì ban ngga, Sihon murəm Heshbon, andə Og, murəm Bashan, à puro ace yinə munəo arə səm, səama səm liä.

⁸ Səm ak nzali malea sə səm gapi aməkà Ruben andə aməkà Gad andə gauwa-tsúru mala aməkà Manasa bə duk nzali libala malea.

⁹ Acemani ka, wu bwal acau mala kùrcau mənıa ka sə wu peä, ace mənana bə wu kum lidəm̃ba aba koya gır mana wun nə pək ka.

¹⁰ <<Yalung ngga wu ndya wu cam kat abadəm Yahweh Bakuli ma'wun ngga; amúru mala atau

ma'wun, andə abwana-məgule ma'wun, andə aməgulo ma'wun, andə aburana mala amə Isərayila kat,

¹¹ amuna məkeke ma'wun, andə amālā wun, andə abəri mənana à nda atā wun a kàttì, twal a ban bwa mənana kə kasəa wun nggun aban ká aban bwa mənana kə đārəa wun mūr ka.

¹² Wun nda kani yalung, ace mənana wun nə kùtí aba kùrcau mala Yahweh Bakuli ma'wun, mənana kùrì nə kángìr, mənana yì, Yahweh, Bakuli ma'wun kə pè nə wun yalung,

¹³ ace mənana nə kwakita wun bə wu duk abwana male yalung, sə dəm ngga bə duk Bakuli ma'wun, kəla mənana pàcau aban wun, sə kəla mənana kánbì aká wun, aban Ibərayim, aban Ishaku, sə aban Yakupu ka.

¹⁴ Wun nda nə nəmürə wun ən nggə pàk man yì kùrcau andə man yì kángìr ka dāng,

¹⁵ nda nə koya bwa mənana kat nda kani atà səm yalung aban came abadəm Yahweh Bakuli ma'səm, andə bwa mənana kat pà kani atà səm yalung raka.

¹⁶ <<Wun ngga wu sələnace do ma'səm a nzali Masar, andə kutio ma'səm nəbalə anzali mənana səm kutiki nəbaləia a njar aban yiu ka.

¹⁷ Sə wu sənəna agir'beamì malea, yì ankúl mənana à peă nə nggun, andə tali, andə bolo-azərfa, andə bolo-njengələn, mənana à nda abaləia ka.

¹⁸ Wu yál rə wun cè kə bwabura, ko bwama, ko bekə tau ko bala abalə wun yalung mənana babumi na rə đeki kpata Yahweh Bakuli ma'wun ace ká kpata abakulì mala anzali mənə ka dāng.

Wu tsəkir wun cè à kum kəbwa abalə wun mənana nə duk nlerə pusə bəle mala barya andə mə'lulle ka dāng.*

¹⁹ Lang bwa kəla mənə ok acau mala mənə yì kùrcəu mənana à pè nə kángìr, sə twalî bamurì ama ndanə tsəkbu, sə pàk denyicau a babumi ama, <Ko bə ən gya aba bamurcandəa mem ngga, kəgìr məbane pà kàm nə kumam dāng.> Mənə ka nə yinə kidiki mala məpwale atà mə'ime.

²⁰ Yahweh pà nə eare nə twalîbanî dāng, a kún mani ka bumlulla məpìne mala Yahweh nə earke amur man yì bwa ka, sə asuban mənana kat à giləia aba maləmce mənə ka à nə sulə amurì, sə Yahweh nə esəki lùlləi a banza.

²¹ Sə Yahweh nə tārri abalə atəu mala amə Isərayila kat ace kum gìr'mur'mwana, aba kpata asuban kat mala kùrcəu mənana à giləia aba mənə yì Maləmce Nggurcau ka.

²² <<Anza mala amuna ma'wun mənəna à nə lo anzəm wun, andə abəri mana à nə purki arə anzali bansauwa sə à nə yiu ka, à nə sən agir'mur'mwana mənana kuməna mənə yì nzali, andə akwánó mənana Yahweh soapi wi sə túrí aba rəkwana ka.

²³ Nzalini puppup nə pì kəring nə atali-earbəsa, sə nə pələ kpakanban tubamur mənana kəgìr pà kàm à nə beali abaləi nə soa ko nə gul ka dāng, sə kə bondo pa nə tò kam dāng; nzali ma'wun nə pa kəla anggea-là Sodom andə Gomora, andə Adəma andə Zəboyim, mənana Yahweh kidikia aba bumlulla male məbike ka.

* **29:18 29:18** Balli gbal aba: Ib 12:15.

²⁴ Abwapəndəa kat nə dīban ama, <Ace mana sə Yahweh pakkī nzali man gīr mənīa anggo? Mana yinə pi mala mənīa yī nggea bumlulla ka?>

²⁵ Sə abwe nə pà eare ama, <Nda acemənana à vwakibuia arə kùrcəu mala Yahweh, Bakuli mala akeâ, mənana pangnəia lang pusəia à purî bá nzali Masar ka.

²⁶ À kùtí a kpata abea abakuli sə à peri abania, abakuli mənana à sùrəia dīdyal raka, abakuli mənana Yahweh na pea wia raka.

²⁷ Acemani ka, bumlulla mala Yahweh pi arə man yī nzali, sə yinə koya suban mənana à gīləi a mənīa yī maləmce ka amurí.

²⁸ Aba bumlulla məkərkərnī andə bum-ukkia mēgule, uia aba nzali malea, sə ramtea aba bē nzali, kəla mənana à pək yalung ngga.>

²⁹ <<Agir ba-səmbərəa ka, amala Yahweh Bakuli ma'səma, sə agir mənana à ləmdəia ka, ama'səma sə mala amuna ma'səma tətək, ace mənana bē səm kpata acəu mala nggurcau mənīa ka.>>

30

*Pwanzali andə Twalbani
Musa banggi amə Isərayila ama:*

¹ Lang agir mənīa kat nə yiu amur wun, yī atsəkbū andə asuban, mənana ən tsəka wunīa abadəm wun, sə balə wun yī kasəa arəia abalə anzali mənana kat Yahweh Bakuli ma'wun mesəkina wun kām,

² sə lang wun wunə amuna ma'wun wun nə nyar aban Yahweh Bakuli ma'wun, wun nə oki wi nə bəbum wun kat andə yiləmi wun kat, wun nə

kpata acau mənana kat ən nggə pà wun yalung ngga,

³ nda wuni Yahweh 'Bakuli ma'wun nə panzəki wun bə wu nyarî bwalban-aguro ka. Nə sən məsəswatər ma'wun, sə nə ramgi wun arə anzali mənana kat yì Yahweh 'Bakuli ma'wun mesəkina wun kàm ngga.*

⁴ Sə ko bə à mesəki wun arə abân kuko aba banza ka, Yahweh 'Bakuli ma'wun nə ramgi wun kano, sə nə nyesə wun.

⁵ Yahweh 'Bakuli ma'wun nə yinə wun aba nzali mənana aká wun é pələ malea ka, ace mənana bə wu é bə duk ma'wun ngga. Sə yì ka nə tsəa bə wu kum lidəmba sə bə wu hatəki wu kútì aká wun.

⁶ Sə Yahweh 'Bakuli ma'wun ngga nə gau wun wunəa babum-candəcau ma'wun andə babum candəcau mala amuna ma'wun, ace mənana bə wu earce Yahweh 'Bakuli ma'wun nə babum mwashat andə yiləmi wun kat, sə bə wu auwa.

⁷ Yahweh 'Bakuli ma'wun nə tsək asuban mənəia kat ka amur abiwun-aməbura mənana à kə binəmúr wun sə à kə bikia wun ngga.

⁸ Sə wun nə okî Yahweh dəm, sə wun nə bwal anzongcau male mənana kat ən tsəka wun yalung ngga.

⁹ Yahweh 'Bakuli ma'wun nə tsəa wun nə nyakəti aba kum lidəmba abalə atúró mala abu wun kat, aba bəl amuna, aba bəla mala agirkusəu mala adomwan ma'wun, sə aba kum abəlagir baban. Bum Yahweh nə nyare nə pwasə arə wun kəla mənana bumi pwasə arə aká wun ngga,

* **30:3 30:3** Balli gbal aba: Pəris 26:40-45; 1Amur 8:46-50; Ir 29:14; Ezək 16:53; Zaf 3:20.

10 lang wu okî Yahweh Bakuli ma'wun, wu bwal anzongcau, andə akasəcau mənana à nda a gile aba Maləmce mala Nggurcau man, sə wu pələa aban Yahweh Bakuli ma'wun nə babum wun kat andə yiləmi wun kat ka.

Twal do nəyiləmu ko lú

Musa banggi amə Isərayila ama:

11 Nzongcau mənə ən nggə tsəka wun yalung ngga, kúti rəcandəa ma'wun dāng, dəm ngga pà kuko nə wun dāng.

12 Pà a kùli, mənana wun nə na ama, <<Yana nə eapa səm a kùli, sə nə suləi aban səm ace mənana bə səm oè sə bə səm pè ka?>>

13 Dəm ngga pà a nkaring nggeamùr, mənana wun nə na ama, <<Yana nə kákà səm a nkaring nggeamùr sə nə yinəi aban səm ace mənana bə səm oè sə bə səm pè ka?>>

14 Səama cê ka nda a nkanggari wun tù. Nda aba kún wun andə babum wun, ace mənana wun nə gandə kpate ka.†

Masələata cau mala Musa

15 Wu kwakikir wun! Yalung ngga, mə nda ban pa wun njar, bə wu twal mwashat atə amənia ka: yiləmu andə məboarne, ko lú andə məbike.

16 Mə nda ban tsəka wun nzongcau yalung ama, wu earce Yahweh Bakuli ma'wun, wu bwal anzongcau, andə akasəcau, andə anggurcau, sə wu gya aba njar male. Bə wu pək mənə ka, wun nə dum nəyiləmu, wun nə bundəo. Sə Yahweh Bakuli ma'wun ngga nə tsəka wun bə aba nzali

† 30:14 30:14 Balli gbal aba: Rom 10:6-8.

mənana wun nə kùtí kam, wun nə é bə duk ma'wun ngga.

¹⁷ Səama bə babum wun pələa, sə wu binə kwakikir wun, wu pələ rə wun aban peri aban abea bakuli andə kpatea ka,

¹⁸ mə nda ban nunkir wun ado ama, məsəcau wun nə uebà. Sə yiləmi wun pà nə sauwa aba nzali mənana wun nə yàllí Nggeasala Jodan, wun nə ká ê bə duk ma'wun ngga dāng.

¹⁹ Yalung ngga ən nggə tunə kuli andə nzali bəà duk amə'nakún arə wun ama, ən tsəngɣənà yiləmu andə lú, tsəkbu andə súban abadəm wun. Acemani ka, wu twal yiləmu, ace mənana wun, wunə amuna-wun, andə aməká-wun ngga bə wu do nəyiləmu.

²⁰ Wun nə gandə twal earce Yahweh Bakuli ma'wun, wun nə oki wi, sə wun nə pa bamur wun kat-kat abani. Mənia ka ndə kunkurəm mala yiləmu aban wun. Yiləmi wun nə sauwa aba nzali mənana Yahweh kánbi aká-wun, aban Ibərayim, aban Ishaku, sə aban Yakupu, ama nə pea wia ka.

31

À twal Jesəwa bə duk bwaməgule amur amə Isərayila

¹ Pələa Musa wario kya ne amə Isərayila kat, amənia yì acau ka,

² ama:

Mim adyan ngga, apələa mem lùmsənà gbəman-mwashat nə lumi-bari; pà mə nə gandə lidəmba nə dupa wun bwaməgule dəm dāng.

Yahweh bangñənəm ama, <<We ka, a pà wunə yàllî nkaring Jodan mənəia ka dāng.>>

³ Səama Yahweh Bakuli ma'wun nə nggearəi ka nə aka wun dəmba nə yàl a nkaring. Nə nggá kidiki nzali mala abwapəndəa mənəia ka abadəm wun, ace mənana bə wu ak nzalinì arəia bə duk girkuma ma'wun ngga. Jesəwa nda bwa mənana nə dupa wun a dəmba lang wun nə yàl a nkaring ngga, kəla mana Yahweh bang ngga.

⁴ Sə Yahweh ka nə pakkia wia gîr, kəla mana pakkî Sihon andə Og, yî amurəma mala amə'Amor, sə kəla mana pakkî nzali malea, lang yî twaltea kat ka.

⁵ Yahweh nə tasəia a babù wun, sə duməna púp wun nə pakkia wia agir mana kat ən tsəka wun nzongcau nəma bə wu pakkia wia ka.

⁶ Wu dum nə rəcandəa, sə wu pangnə məsəkàng-kàngña. Bə bangciu bəkəa pakka wun, ko ən'ò pəkka wun arəia dāng. Yahweh Bakuli ma'wun ngga, nda atə wun; pà nə mak wun, ko nə deki wun dāng.

⁷ Musa pələa tunə Jesəwa, sə banggi wi abadəm amə Isərayila kat ama:

Dum nə rəcandəa, sə wu pangnə məsəkàng-kàngña, acemənana a nda awu nə kánə abwana mənəia ka aba nzali mənana Yahweh kánbi akeā ama, nə pea wia ka.* Sə duməna púp, awu nə gakia wia nzalinì kat, bə duk gîr'libala malea.

⁸ Yahweh nənggearəi nə kákò a dəmba; nə pà atò; pà nə nyio ko nə vwakibuì arəò dāng. Cè

* **31:7 31:7** Balli aba: Nggur 1:8,35; 8:1; 11:9,21; 31:20; Ezək 20:42.

bangciu pàkkô ko babumo bungi dang.

Bal Nggurcau mala Bakuli bwāng aban abwana

⁹ Pələa Musa gilə mənیا yì nggurcau ka, sə pè apəris, yia aməkà Lawi, yia mana à twalkiyi akwati kùrcau mala Yahweh ka, atārəia andə abwana-məgule kat mala amə Isərayila.

¹⁰ Pələa Musa tsəkia wia nzongcau ama:

A masələata koya tongno-nong-baria pələa, a pwari mana à tsəi ace twalban tangna, aba Lamsan mala Do abalə Agumli,[†]

¹¹ a kùnì mana amə Isərayila kat kə yiu nəi à nè ramba abadəm Yahweh 'Bakuli ma'wun, a ban mənana nə tārri ka, wun nè bal mənیا yì nggurcau ka a badəmba amə Isərayila kat, bəà oè nə kiria.

¹² Wu ramba abwe, aburana, andə amaməna andə amuna, andə abəri mana à ndanədo abalə wun arə alá ma'wun ngga, ace mənana bəà kwakikiria, bəà kànì banggi Yahweh 'Bakuli ma'wun, andə kpata acau mala nggurcau mənیا ka pepè.

¹³ Anggo ka amuna malea, mana à sùrə mənیا yì nggurcau raka, duməna púp à nè oè, à nè kànì banggi Yahweh 'Bakuli ma'wun, aba do ma'wun kat a nzali mana wun ndo wun nè yàllì Nggeasala Jodan wun nè ká ê bə duk ma'wun ngga.

Masələata kwarkiru mana Yahweh pè Musa ka

¹⁴ Yahweh banggi Musa ama, <<Adyan ngga, pwari lú mò gbàshinà. Tunə Jesəwa, wu yiu kəm,

[†] **31:10 31:10** Balli aba: Pəris 23:34; Nggur 16:13.

wu ləmdə bamúr rə wun abanam aba Tara Ban-peri, ace mənana ‡mə pè wi gara mala pàktúró ka.>>

Anggo sə Musa andə Jesəwa wario, à kya ləmdə bamuria aba Tara Ban-peri.

¹⁵ Pələa Yahweh pusərəi a ban Tara aba pərbang mana cam pərapəra ka, sə pərbangnî yî came amúr bankutio aba Tara.§

¹⁶ Pələa Yahweh banggi Musa ama:

A ndo awu nə o, a nə nggá usələo atà akeo,* sə abwana mənía ka, banì pà nə sau dang, à nə kùtí aba pàkki atúró gyatarəu aban kpata abəri bakuli mala nzalî mənə à malanə ká kàm abaləia ka. Yîa ka, à nə vwakibuia arəəm, à nə panzəki kùrcəu mənana ən kùrî sənəia ka.

¹⁷ Səama a pwari mənə ka, bumlulla mem nə pi amúrià; mə nə túrià wia nzəmam, sə mə nə səmbəria wia baməsəam, sə à nə uebà; agir'mur'mwana pas andə atanni nə yia sulə amúrià. A pwari mənə ka, à nə diban ama, <<Amənia yî agir'mur'mwana ka, à yî kum səm anggo acemənana Bakuli ma'səm ngga, nyìngnəjà səm, pa atà səm dəm raka le?>>

¹⁸ Mbak-kàngkàng, mə nə səmbəria wia baməsəam a pwari mənə ka, ace bealbikea mənana kat à pè, mana à pələ amə'kpata abea bakuli ka.

¹⁹ Acemani ka, gilə mənía yî nggyal ka, sə wu kánì amə Isərayila; tsəia bəà kə tû nggyalnì, ace

‡ **31:14 31:14** Balli gbal aba: Bal 27:19. § **31:15 31:15** Balli gbal aba: Bal 12:5. * **31:16 31:16** Balli gbal aba: Tite 47:30; 2Sam 7:12; 1Amur 2:10; 11:43; 14:20,31.

mənana bə duk girnakun mem arəia ka.

²⁰ Lang ən yinanəia a nzali mana ən pacau nə kángir aban akeâ nəma mə nə pea wia, yì nzali mana kiura andə mur'nyi kə bang kàm, sə anzəm mənana à lina agir, à dəmgina sə à nyangina ka, pələa à nə pələa aban abea abakuli, à nə kpatea, à nə nyesəcem-bà, sə à nə panzəki kùrcau mem.

²¹ Sə lang agir'mur'mwana pas andə atanni yina amúrià ka, mənia yì nggyal ka, nə nakun arəia; acemana balə amə'keà ka, pà nə lórə nggyalnì dāng. Ko kaniama mə yinəia a nzali mana ən pacau nə kángir nəma mə nə pea wia ka, ən súrənà rə gir mənana denyicau malea nə kánəia pə ka.

²² Anggo, sə Musa gilə mənia yì nggyal ka† a pwari mənə, sə kànî amə Isərayila nggyalnì.

²³ Pələa Yahweh ka, pə Jesəwa, yì muna-bwabura mala Nun, nzongcau ama, <<We ka, dum nə rəcandəa sə wu pak məsəkàng-kàngja, acemana awu nə kánə amə Isərayila a nzali mana ən pacau nə kángir nəma mə nə pea wia ka. Sə mim nə bamúràm ngga, mə nə pà atò.>>

²⁴ Anzəm mana Musa maləna gilə acau mala mənia yì nggurcau a maləmce, twal a tite, kya bwal a masələate ka,

²⁵ pələa Musa pə amə'Lawi, yìà mana à twalkiyi akwati kùrcau mala Yahweh ka, mənia yì nzongcau ka, ama:

²⁶ Wu twal mənia yì Maləmce mala Kùrcau ka, wu tsəi aba Akwati Kùrcau mala Yahweh Bakuli

† 31:22 31:22 mənia yì nggyal ka Səni a 32:1-43.

ma'wun. Mənia ka nə do kəla girnakun mem arə wun.

²⁷ Acemənanana ən sūrənàcè mgbikiru andə murcandəa ma'wun. (Bə yalung mana mə nda andəaməsəəm più sə wu lidəmba nə mgbikiru arə Yahweh ka, mgbikiru ma'wun nə bikipa lang ən wuna ka.)

²⁸ Wu ramba abwana-məgule mala atəu ma'wun andə amə'pagara ma'wun kat, ace mana bə ən banggia wia amənia yì acəu ka a kiria, bəa oè sə mə tunə kuli andə nzali bəa duk girnakun arəia.

²⁹ Mənia ka nda acemənanana ən sələna nəma, anzəm lú mem ngga, mbak-kàngkàng wun nə duk amə'kidi kèrkər, wun nə nying njargula mana ən tsəka wun nzongcau nəma bə wu kpate ka. Sə apwari na à nə yiu ka, abaləia ka gír'mur'mwana na nə nggá sulə amúr wun, acemənanana wun nə pək gír mana məbike na ka abadəm Yahweh, wun nə loasə bumlulla male, nə agir mana abú wun peə ka.

Nggyal mala Musa

³⁰ Pələa Musa bang acəu mala mənia yì nggyal ka, twal a tite yi bwal a masələate, sə amə Isərayila mana à yi ram kat ka, à kə oè.

32

¹ Kwakikiro we kùli, sə mə nə nacəu;
banza bə ok acəu mana à kə pur a kunam ngga.

² Came bə kanigir mem kpa kəla mbulo,
sə acəu mem bəa suləo kəla ncimna dəmbari,

- kəla rakya mala məsə-mbulo amur lolloapi
bondo,
kəla nya mala mbulo-gula amur agirpwala.
- ³ Mim ngga, mə nə hamnə lullə Yahweh.
Bəà pè Bakuli ma'səm gusələban!
- ⁴ Yi ka, nda Tali,
túró male lùmsə-puppup,
sə anjar male kat ka, à nda pepè.
Yi ka nda Bakuli mə'doməsəcauni,
mana kə ləmdə tərban raka;
mə'bealboarna na sə kə pak gır mana nda
pepè ka.
- ⁵ Kat andə amani ka, əbwana male ləmdəi wi
ɖwanyi doməsəcau,
à nda ka amuna male ɖəm ɖàng acemənana à
kumia nə məbane.
Nza mala amə ɖwanyi kpata gır a njari na
andə amə kɪɖiki.
- ⁶ Ani sə wun nə mbwe Yahweh le,
yì wun amə'gəmi andə amə'banggia?
Sə yì ka, nda Tár wun, mana pusə wun ngga re?
Yì nə pàk wun sə nda mana dumsə wun ngga
re?
- ⁷ Bə balə wun kasəa arə apwari do mana ɖɪɖyal
ka;
wu denyinə apələkia mala anza mana à kutik-
ina ka.
Wu ɖi tár wun, sə yì ka nə ləmdəa wun;
wu ɖika əbwana-məgule ma'wun,
sə yia ka à nə bangga wun.
- ⁸ Lang Bakuli mana Karban Kat nə Gulo
pə əwapəndəa anzali do malea,
sə yì gakita əwapəndəa ɖàng-ɖáng,

sə yi tsəki anzong-nzali mala aḃwapəndəa ka,
pè aḃa kpata làkkì mala amə Isərayila.*

⁹ Sə kāmbe mala Yahweh ka,
à nda ka aḃwana male,
Yakupu nda girkuma mana pè ɓamurì ka.

¹⁰ Kumi aḃa pəḃanban,
a kpakanban mala bua mala gung ɓabondo
pələa dupi wi ntongɲo,
yáli kəla mana nə yál məsəi ka.

¹¹ Kəla nkwang mana kə kwak abuì amur amuni
ace mənana ɓəà mesəi ɓá nde,
sə kə gādi amúrià,

kə mən abuì nə ea,
sə nə twalia a nzəm amburi ka,†

¹² Yahweh nəmurəi na gingnəi ka,
ɓekə ɓəri ɓakuli pa kām atè dāng.

¹³ Yəl nəi amúr amgbang-ban mala nzalinì,
sə pè wi aḃəlagir mala bondo ɓè li.

Linəi nə mūr-nyì mənana pūr aḃa tali ka,
andə mūrú mana pūr aḃa kanggərang-tali ka;

¹⁴ andə mūrú-kiura mala domwan mala andá,

andə kiura mala domwan mala anzur,

andə mala ambulpəndəa,

andə mūrú-nyama mala amuna-nzur,

andə nyam agam mala amə Bashan,

andə mala ambulpəndəa,

andə məssa-alkama məboarne kat-kat;

sə a nu mūr-anap mala ɓəla-anap məboarne.

* **32:8 32:8** làkkì mala amə Isərayila: Bè təri ka ama <<làkkì mala amuna mala ʔakuli,>> sə ɓè nyesəe ka ama <<tsəki koməye atea məturonjar ace yálmúrí.>> † **32:11 32:11** Balli gbal aḃa: Pur 19:4; Ang 91:4.

- 15 Lang Jesərun‡ nyan ngga,
pələa mgbicau arə Bakuli.
Lang lumsə nə girlina,
nyane,
nggürəi dəmbərya sə bəlki ka,
pələa vwakibui arə Bakuli mana pè ka,
sə binəki Tali mana nda Amsəban male ka.
- 16 À tsək Yahweh pək mbali
atəcau mala abəri bakuli;
à lulbumi nə agir'beami.
- 17 À pə gir'nkila aban ankúl mana akukwar na,
Bakuli na raka;
abakuli mana à sùrəia dídyaal raka,
yì abəri bakuli mana à loa yiu ka,
abakuli mana yàle aká wun banggia wia raka.
- 18 Tali mana nda tár wun ngga wu burice;
wu lorə Bakuli mana bəl wun ngga.
- 19 Lang Yahweh sən gír man ngga, bəsəkia;
amuni amuna-burana andə amuna-maməna
male lulbumi.
- 20 Pələa bang ama, <<Mə nə səmbərəia wia
baməsəam,
mə nə sən lang sə masələatea nə pa;
acemana yia ka, nza mala aməkpata njar kídiki
andə amə dwanyi doməsəcau na.
- 21 À tsəem ən pak mbali nə gir mənana kə bakuli
na raka,
sə à lulbumam nə ankul məlea.
Acemani ka, mə nə tsəia à nə pak mbali arə
abwana mana yàle, à kə abwana na raka.

‡ 32:15 32:15 *Jesərun ngga bələi ndabwa məboarne, mənana nda Isərayila.*

Mə nə lulbumia nə aḃwana mala bə nzali,
mana agəm-aḃwana na ka.

22 Bumlulla mem longṇa earke nə bəsa,
sə nə pisə nzali andə agirḃaban malea.

Nə earke nə nggá bwal ban banza mala alú a tà-
nzali.
Nə pisə akusə ankono.

23 <<Mə ndo mə nə gwaliki agir'mur'mwana
amúrià,
mə nə mál amundi mem amúrià.

24 Mə nə tasə nzala amúrià, mana nə li rəcandəa
malea,

sə kwánó-bikea mənana nə lia ka,
andə kwánó-twàl-là mə'wal-luî;
mə nə tasə anyambikea amə'nəmḡiban arəia,
andə an'yau barya bəà kwarkia.

25 Amur anjarḃala ka, abia-məbura nə wal-luia nə
nggeabyau,

sə arə abala malea ka, à nə do aba ḃangciu.
Abia-məbura nə wal-lú alaggana andə ansarina
malea,
sə abangna-muna andə aḃwana mana à ena,
sə à ndanə mbù amúrià ka, à pà nə au dāng.

26 Ən ḃang nəma bə mə nə mesəkia kuko,

mə nə tsəa aḃwapəndəa nə lórəiă,
cau malea pà nə pa aba ḃenyicau mala
aḃwapəndəa dəm dāng.

27 Səama ən ḃangḡi lulbum mana ḃiuməbura nə
yinəi ka,

acemənana yakəla amə'ḃinəmuria nə ḃwarkio aba
ḃenyicau malea

sə à nè na ama, <Bù səm, nda mənana pà səm
limurəm ngga;
Yahweh nda mana pàk mənıa yì agir kat ka
dàng.> >>

28 Yia ka, à nda ka abwana mala nzali mana à
pànə denyıcau raka,
à kə gandə bwaltagır dāng.

29 Bə à ndanə kwaro ka, à nè bwaltagır man;
à nè sən gır mana nə nggá kumia a masələate
ka!

30 Lang sə gırnı nè pǎ
ama bwa mwashat nə gandə pər abwana á-
mwashat,
ko ana raka, abwana bari
nə loasətà abwana á-lum ngga?

She bə duməna ama,
Tali malea angɲa damba mangɲənia,
ko ana raka, Yahweh angɲa damba
vwakinabuı arəia ka!

31 Acemənana <<tali>> malea ka, pa kəla Tali
ma'səm dāng;
ko abisəm aməbura nə nggearəia ka
à earəna ama anggo sə pa.

32 Nggun-anap malea ka, pur nəban nggun-anap
mala amə Sodom,
sə arə ababan-anap mala amə Gomora.
Abəla-anap malea ka, à lumsə nə barya,
sə adangɲanshi bəla-anap malea ka, amə'lùlle
na.

33 Mùr-anap malea ka, barya mala an'yau na,
yì barya mə'wal-luı mala abamba.

34 Yahweh na ama, <<Gìr mənana ən kanì mē nə
pè ka,

pà kàm aban ramba abanam a bah,
ən girkuni atà agir-boarna mem re?

35 Mbweban a kúnì gír ka, mem na;

Mə nə mbwe.Ş
Lang pwari male yina ka,
kusəia nə gbətəri;

pwari gír'mur'mwana mana nə kumia ka,
gbàshìnà,

sə pwari kídíkì malea ka
ndo kə yiu amúrià a kaurəa ka.>>

36 Bakuli ka nə lak abwana male a bashi,
nə sən məsəswatər mala aguro male,
lang nə səni ama rəcandəa malea maləna,
sə kə bwa pà kàm mana ue dāng,
ko guro ko bwa mana guro na raka.

37 Pələ Yahweh nə díban ama,
<<Abakuli malea ka à ndake,
yì <tali> mana à alta àwá abani ka,
38 yì abakuli mana à lì mùrú-nyama mala
agir'nkila malea,
sə à nu mùr-anap
mala apagir mala girnúná malea ka?

Yàle bəà lo, bəà bwala wun nggam!

ʔbəà pa wun ban-auwa!

39 <<Sə adyan ngga, wu səni,
kə mīm nəmūrəam mə nda!
ʔè kə bakuli pa kàm dāng,

Ş 32:35 32:35 Balli gbal aba: 1Sam 24:12; 2Sam 22:48; Ir 11:20;
51:36; Nah 1:2; Rom 12:19; Ib 10:30.

she kə mim!*
 Ən nggə wal-lú bwa,
 sə ən nggə tsək bwa bə dum nəyləmu.
 Ən nggə tsək penye,
 sə ən nggə sonzə penye,
 sə kəbwa pà kam nə gandə amsə bwa
 a babuam dāng.
 40 Ən loasə buam a kùli,
 sə ən kángir nəma:
 Kəla mana mə ndakam nə yiləmu tətək ka,
 41 pwari mana mə nə koləkún kafe mem
 məlinzame,
 sə mə nə bwali a buam ace pak bashi ka,
 mə nə pakkî abiam aməbura gir arəia
 a kúnì mənana à pè ka,
 sə mə nə mbwe ka abwana mana
 à binəmuram ngga.
 42 Mə nə tsək amundi mem bəà nu nkila
 sə bəà wal-wale,
 sə nggeabyau mem ngga,
 nə li nyama andəa nkile;
 yì nyam abwana mana à wal-luia,
 andə amana à bwalia-guro ka,
 sə nə kasə bamur abwana-məgule mala
 abibura.>>

43 Wun abwana, arə anzali,
 wu pak banboarnado wunə abwana male,
 acemənana yì ka nə mbweban nə məbane
 a kúnì nkila mala aguro male;
 nə mbwe ka abi-məbura
 a kúnì məbane mana à pək ka;

* 32:39 32:39 Balli gbal aba: Isha 40:25; 43:11-13; 46:9; Ezək 36:23

nə pək gır mala mbwe ka abwana

mana à binəməsəi ka,

sə nə shawudī nzali andə abwana male.

⁴⁴ Pələa Musa yiu andə Jesəwa, muna-bwabura mala Nun, sə bang acau mala mənīa yī nggyal ka kat, sə abwana kwakikiria aban oe.

⁴⁵ Lang Musa maləna naki amənīa yī acau aban amə Isərayila kat ka,

⁴⁶ pələa banggia wia ama, <<Wu bwal amənīa yī acau mana kat ən bangga wun yalung ngga, nə babum wun kat, ace mənana bə wu pə amuna ma'wun bə duk nzongcau abania, bəà kpatea nə tsəkiru sə bəà pək acau mala mənīa yī nggurcau ka.

⁴⁷ Amənīa yī acau aban wun ngga, acau na anggo hapəlu ka đang, acau yiləmi wun na. Nə amənīa yī acau, sə yiləmi wun nə sauwa aba nzali mana ado wun nə yəlī Nggeasala Jodan, wun nə nggá e bə duk ma'wun ngga.>>

À bangce lú mala Musa

⁴⁸ A kə pwari mənə ka, Yahweh banggi Musa ama,

⁴⁹ <<Kyane aban tsadya mala ankono Abarim a bu-nzali Mowap, a nkaring Jeriko. Kya eau amur Nkono Nebo sə wu peləban nə njar-nzali wu sən nzali Kan'ana, yī nzali mana ən nggə pə amə Isərayila, bə duk girkuma malea ka.

⁵⁰ Amur mənə yī nkono a eau ka sə awu nə wŭ, a nə ká atà akeô, kəla mana mə'eambo Haruna wŭ amur Nkono Hor, sə o atà akê ka.

⁵¹ Mənīa ka nda acemənana, wun kəm ngga, wu mēm, a bədəmba amə Isərayila, a ban mādī-mùr

mala Meriba, mana a Kadesh, a pədanban mala Zin ngga. Wu gandə ləmdə gulo məfele mem abalə amə Isərayila dāng.[†]

⁵² Acemani ka, awu nə sən nzalinì aban sauwa, səama, a pa wu nə ká kàm a nzalinì, mənana ən nggə pè amə Isərayila ka dāng.>>

33

Tsəkbu mala Musa amur Isərayila

¹ Mənia ka, nda tsəkbu mana Musa, yì bwa mala Bakuli, bang amur amə Isərayila sə paklú ka.

² Bang ama:

Yahweh pur nəban Saina;
lo kəla pwari amur Edom,
sə tă amur abwana male nə njarban Nkono
Paran;
aməturonjar á-lum yiu atè,
nə bəsa mə'earke atà bui məli.

³ Nə məsəcau, Yahweh kə ləmdəi abwana male earcearəu;
aməfele male kat ka à nda a babui.
Acemani ka, yia kat à kə twalkusəo,
sə nəbano sə à kə kum kanigir,

⁴ yì nggurcau mana Musa pə səm,
mənana nda girkuma mala bəwabundəa mala Yakupu ka.

⁵ Yahweh yì duk murəm amur Jesərun,*
lang abwana-məgule andə atau mala Isərayila kat
yì ram rəia abanbəwáná ka.

[†] 32:51 32:51 Balli aba: Bal 20:1-13.
abwana male, amə Isərayila.

* 33:5 33:5 Jesərun ko

⁶ Nying tau mala Ruben bə auwa, bə kəa wu dāng,
səama aburana male bəə ue kpokyak.[†]

⁷ Sə amur tau mala Yahuda ka bang ama:

We Yahweh, ok bua mala Yahuda, sə wu yinəi bə
kütü abalə abwana male.

Kat andə amani ama, nə abui sə kə munəo ace
bamúri ka,

awu nə bwali wi kəm arə abiməbura!

⁸ Amur tau mala Lawi ka, bang ama:

Tummim mò andə Urim mò[‡] ka, amala Lawi, bwa
məbafoe mò na,

mənana a mwami a Massa,

a nungirəu wunəi a mādí-mùr mala Meriba ka.§

⁹ Yi ka nacau amur tárri andə ngge ama,

<<Yələ, ən dəmbəricea dāng.>>

Pələa ləmdə ama, súrə amə'eambi dāng, sə amuna
male ka, bürəcea.

Səama, bwal cau mò,
sə tsəkiri arə yál kùrcau mò.

¹⁰ Yi ka, nə kanî Yakupu anzongcau mò,

sə nə kanî amə Isərayila anggurcau mò.

Nə yinə pəgir mala pisə muku-gir loasə ye
mə'rəmbəorne a badəmbə,

andə apəgir mala pisəe kəring amur gyangjan
mò.

¹¹ We Yahweh, tsəkbuo amur sələpe male,

sə wu ak túróbù male.

Bungi ankpakota abiməbura andə mala
amə'binəmúri

[†] **33:6 33:6** Səni aba: Tite 49:3-4; Akas 5:15-16. [‡] **33:8 33:8**

Tummim mò andə Urim mò ka nda dobuno-pəris, ko agir mənana
apəris pəngənə-túro nəia ace kum eare mana à alte aban 'Bakuli
ka. § **33:8 33:8** Balli aba: Pur 17:1-7; Bal 20:2-13; Nggur 6:16;

9:22; Ang 95:8.

ace mənana bəà kəa gandə lo dəm raka.

¹² Amur təu mala Benjami ka, bang ama:

ʔwa mənana Yahweh earkiyi ace raka, bə do a
nkanggari abata yalban male.

Acemənana Yahweh kə pu amurí koya bu-pwari
ka,

a nkpamtar Yahweh sə kə usələo.

¹³ Amur təu mala Yisəfu ka, bang ama:

ʔə Yahweh tsəkî nzali male bù nə aboro
məboarne kat-kat mala kùli,
mala ncimna, andə mala amúr məlime mənana à
nong atə nzali ka;

¹⁴ andə mala aboro məboarne kat-kat mənana
pwari yikiyinəi ka, yì abəlagir,
andə mala aboro məboarne kat-kat mənana koya
zongɲo kə pusə ka;

¹⁵ andə agir məboarne kat-kat mala ankono
share-banza,

andə mala boro məboarne kat-kat mala
amgbang-ban mala anza bara-bara;*

¹⁶ andə mala aboro məboarne kat-kat mala nzali,
andə agir mənana kat abaləi ka;

andə dəmcauwa mala ʔwa mənana ndanədo† aba
nkwarki‡ ka.

Agir mənia kat ka, bəà yiu amur Yisəfu,
a kún-múr ʔwa mənana à tərì-dàng abalə
amə'eambi ka.

¹⁷ Aba boarʔwa ka, nda kəla muna-dəm̄ba jam-
nda;

anjawe ka, anjawe ndwakan na.

* **33:15 33:15** Balli gbal aba: Tite 49:26; Hab 3:6. † **33:16 33:16**
ndanədo ko pusəɲi ‡ **33:16 33:16** nkwarki: nkwarki mana kə
earki bəsa à bange aba Pur 3:3-4 ka.

Nə amənia yì anjawe ka, nè tulki abwapəndəa
mala anzali, yia kat,

sə nə ramtea aban ká arə masələata abân mala
banza.

Mənia ka, nda tsəkbu mem amur abwabundəa
mala Ifərem

andə á-pas mala abwana mala Manasa.

¹⁸ Amur təu mala Zebulu ka, bang ama:

Pak banboarnado, we Zebulu, aba purgya mô,
sə we Isaka ka, abalə agumli mô.

¹⁹ À nə tunə abwapəndəa bəà yiu a nkono malea;
akano ka, à nə pà agir'nkila mala docauboarna;
à nə nun gəna nəba nyakəti mənana abalə
anggeamūr ka,

andə agir-boarna mənana à səmbərəa aba sala
ka. §

²⁰ Amur təu mala Gad ka, bang ama:

ʔwangsəban bə pa aban ʔakuli mana kə tangsə
nzong-nzali mala Gad ka!

Gad kə kumsəo kəla im,
ace san bù andə nggu-bamuru.

²¹ Tàr nzali nggea-məboarne ace bamúri.

Sə lang abwana-məgule mala atəu mala Isərayila
yi ram ngga,

à ear ama kāmbe nzali mənana nda ace
məyál-múru ka,

bəà tərì bə duk mala təu mala Gad.

Təu mala Gad ka kpata nzongcau mala Yahweh
sə pak agir mənana Yahweh kasəa ama amə
Isərayila bəà pea ka.

²² Amur təu mala Dan ngga, bang ama:

§ 33:19 33:19 Balli gbal aba: Tite 49:13; Akas 5:15,18.

Dan ngga, muna im na,
mana kə yalki nəba Bashan ngga.

²³ Amur təu mala Naftali ka, bang ama:

Naftali ka, ndanə kume kərkər mala earmúrú
mala Yahweh,

sə lumsə nə tsəkbu male;

yi ka, nə kum libala mala ban njar-nzali andə
njar-kunmur.

²⁴ Sə amur təu mala Asha ka, bang ama:

Bwa mənana kúti amuna-burana kat nə tsəkbu ka,
nda Asha;

wu deki bə kum dəmcəuwa aban amə'eambi,

sə bəa deki bə lim kusəi aba mūrú.

²⁵ Kún nggea-lə male ka bəa yalı nə bolo-candəa
andə bolo-bángnǎ,

sə kəla mana anonggio mala yiləmi pak ka,

anggo sə rəcandəa male bə pa.

²⁶ Kə bwa pa kam kəla Bakuli mala Jesərun dāng,

mana kə san bumkuli ace yiu a bwalo kām,

sə kə yəl amur apərbang aba boarbwa male ka.

²⁷ Bakuli mala share-banza ka, nda npù mò.

Sə anggwarbui mana à ndakam tətək ka, à nə
mbalio.

Yi ka, nə pər abio aməbura a bədəmbo,

sə nə nggə bang ama, <<Wu twaltea!>>

²⁸ Anggo sə Isərayila nə do aba rəpwala;

sə Yakupu ka, nə do kəbwa pà nə zunggəli dāng,

aba nzali mala məsəsa andə bəsa mūr-anap,

yì ban mənana bumkuli kə nya ncimna ka.

²⁹ Bumpwasəa mô ka nda kpəm, We Isərayila!

Yan də kəla we, wun abwana mana Yahweh amsə
wun ngga?

Yi ka, nda ntwangŋo mana kə pa wun gbasha,
andə nggeabyau mala jali ma'wun.
Abiwun-aməbura nə bun abadəm wun,
sə wun nə parkia a nzəmia.

34

Lú mala Musa

¹ Musa loapi bawanban mala nzali Mowap,
wari a Nkonó Nebo, sə kya eau a bong Nkonó
Pisga, mənana nda a njar-takuli mala Jeriko ka;
abanì sə Yahweh ləmdəi wi bá nzali Giləyat kat yi
puro a njar-nza a nggea-là Dan;

² ləmdəi wi kat andə nzali Naftali, nzali Ifərem,
andə nzali Manasa; puppup andəa nzali Yahuda,
kya puro a kún Nggeamūr a njar-nzali,

³ andə bu-nzali mala Negev, tite a bawanban
mana a bangŋaban mala amə Jeriko, yi Nggea-là
mala anggun nkangga, yi pur a Zoar.

⁴ Pələa Yahweh banggi Musa ama, <<Mənia ka
nda nzali mənana ən pacau ace nə kángir aban
Ibərayim, andə Ishaku, sə Yakupu ama mə nə pè
amə'keà ka. Ən dekio wu səni nə məsəo, səama
a pà nə yəllí Nggeasala Jodan, awu nə kútí kam
dàng.>>

⁵ Nda Musa, mətúró mala Yahweh, paklú akano
a nzali Mowap, kəla mənana Yahweh bang ngga.

⁶ Yahweh tsək-luí a bə bangŋaban a nzali
Mowap, tù aban là Bet-Piyor, sə ko yalung ngga
kəbwa sùrə məsəra ban mənana bəmbe male pək
kəm ngga dàng.

⁷ Musa ka ndanə apələa gbəman-mwashat nə
lumi-bari lang paklú ka, sə kat aba ě male mənə

anggo ka, aməsəi ka à nda gəradəu, sə rəcandəa mala nggūrəi ka amsə dāng.

⁸ Amə Isərayila twal anongho lumi-tàrú à ndarə bua-lú Musa aba bawanban mala nzali Mowap. Anzəm mənə ka anonggio mala bumkidikea andə bua-lú Musa ka à yi malâ.

Cau nzəm lú mala Musa

⁹ Kaniama Musa nə wù ka, Yahweh lùmsənà Jesəwa muna-bwabura mala Nun nə bangho mala sələe, acemənana Musa ka angħa dəm̃ba tsəngħənà abui amur Jesəwa. Acemani ka amə Isərayila okî Jesəwa sə à pǎ kəla mənana Yahweh tsəki Musa ama bəà pàk ka.

¹⁰ Twal a bákú mənə ka, à bəsələ kum bekə məbangnəa aba Isərayila kəla Musa dāng, mənana Yahweh bangcau nəi bəməsəu andə bəməsəu ka.

¹¹ Kəbwa pà kām kəla yì, mənana pàk agir-ləmdəa məpa'ndali andə agir-gyambəliban mənana Yahweh tasəi sə kya peǎ aba nzali Masar, amur Firona andə amətúró male kat, andə nzali male puppup ka dāng.

¹² Nə rəcandəa məgule Musa pàkki atúró pà bangciu a bədəm amə Isərayila kat.*

* 34:12 34:12 Balli gbal aba: Pur 6:22.

Mbula-Bwazza
Portions of the Holy Bible in the Mbula-Bwazza
language of Nigeria

copyright © 2022 The Seed Company

Language: Mbula (Mbula-Bwazza)

Contributor: The Seed Company

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-12

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 10 Sep 2025 from source files dated 12 Jul 2025

dc693218-7e0b-5547-ab57-2e0275b90e93